

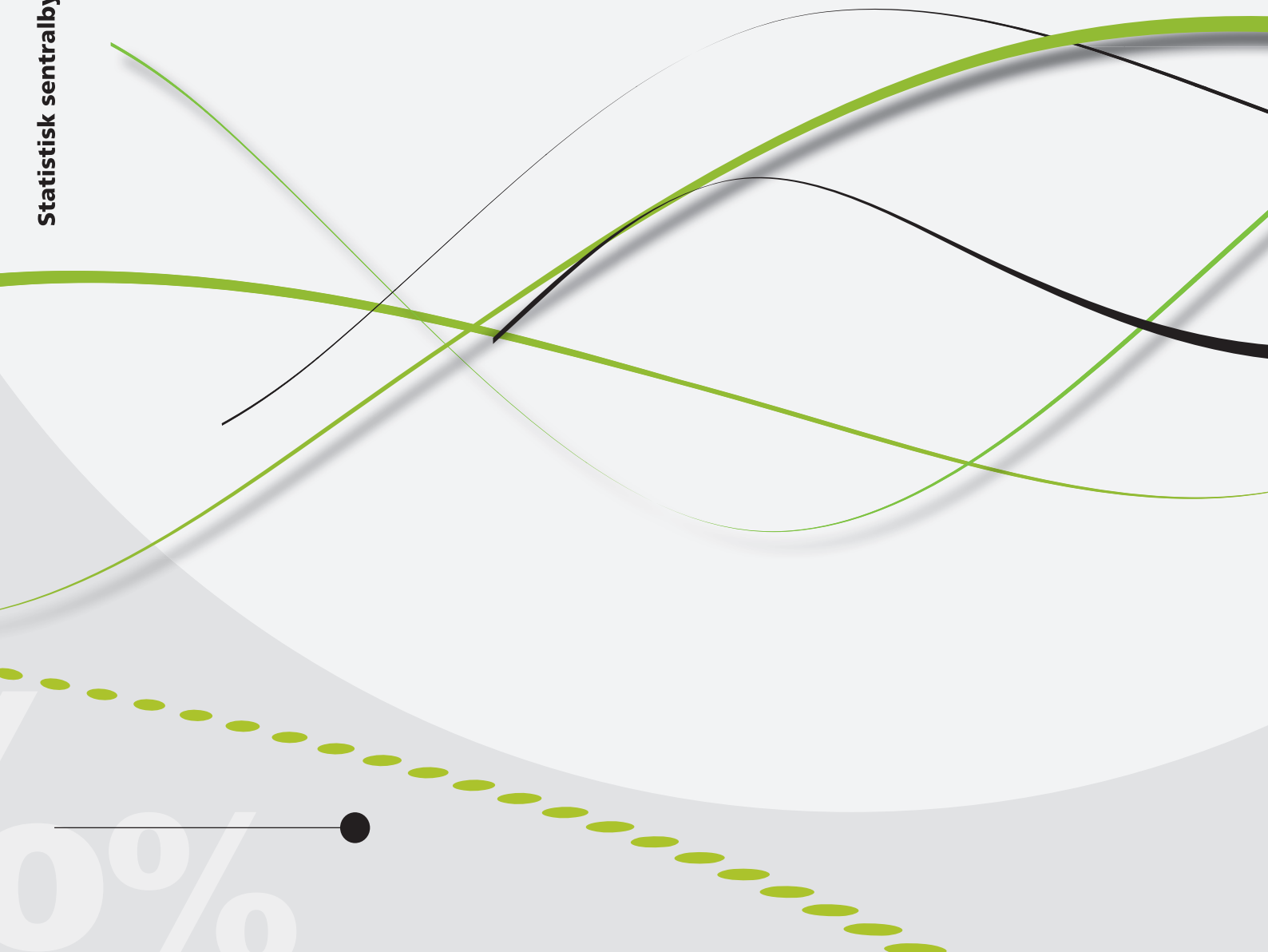
Lars Wilhelmsen og Frank Foyn

Innovasjon i norsk næringsliv 2008-2010

Statistics Norway

Statistisk sentralbyrå

Lars Wilhelmsen og Frank Foyn

Innovasjon i norsk næringsliv 2008-2010

	Standardtegn i tabeller	Symbol
© Statistisk sentralbyrå	Tall kan ikke forekomme	.
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen skal	Oppgave mangler	...
Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.	Oppgave mangler foreløpig	...
Publisert januar 2013	Tall kan ikke offentliggjøres	:
	Null	-
ISBN 978-82-537-8573-8 (trykt)	Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
ISBN 978-82-537-8574-5 (elektronisk)	Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
ISSN 0806-2056	Foreløpig tall	*
Emne: 10.03	Brudd i den loddrette serien	—
	Brudd i den vannrette serien	
Trykk: Statistisk sentralbyrå	Desimaltegn	,

Forord

Innovasjonsstatistikk gir viktig informasjon om næringslivet og gir en pekepinn på evnen til omstilling og nyskaping. Denne rapporten er basert på funnene fra SSBs innovasjonsundersøkelse for 2010 som belyser innovasjonsaktiviteten i norsk næringsliv over en referanseperiode på tre år fra 2008-2010.

SSBs innovasjonsundersøkelse er en del av Community Innovation Survey (CIS). Denne undersøkelsen blir gjennomført hvert annet år i regi av EUs statistikkbyrå, Eurostat. Undersøkelsen er basert på et felles skjema utarbeidet av Eurostat i samarbeid med nasjonale statistikkbyråer. Dette inneholder en rekke kjerne-spørsmål som stilles i hver undersøkelse, mens andre kun er med hvert fjerde år. I tillegg er undersøkelsen under løpende utvikling og kan inneholde engangsmøduler eller bearbejdede utgaver av eksisterende spørsmål. Noen spørsmål er også særegne for eller spesielt tilpasset til norske formål og brukerbehov.

For referanseåret 2010 ble undersøkelsen gjennomført for sjuende gang (CIS 2010). Forrige undersøkelse var for observasjonsperioden 2006-2008 med referanseår 2008 (CIS 2008).

Rapporten er til dels basert på materiale tidligere publisert i Det norske forsknings og innovasjonssystemet – statistikk og indikatorer (Forskningsrådet, 2012). Takk til Kristine Langhoff og Lise Dalen Mc Mahon hos SSB og til redaktørene Kaja Wendt og Espen Solberg hos NIFU som har bidratt med innspill og kommentarer til dette arbeidet. Rapporten dekker også to spesialprosjekter som tidligere har vært publisert i SSBs notatserie Documents nr. 49/2012 og 51/2012. Foruten Langhoff og Mc Mahon rettes en takk til Morten Renslo Sandvik, Anders Ekeland og Li Chun Zhang, alle hos SSB, som har bidratt til disse publikasjonene.

Statistisk sentralbyrå, 21. desember 2012

Hans Henrik Scheel

Sammendrag

Andelen norske foretak som introduserte produkt- eller prosessinnovasjoner i perioden 2008 til 2010 gikk ned med 2 prosentpoeng i forhold til forrige undersøkelse (2006-2008). Resultatene fortsetter en trend med synkende andel innovative foretak fra de to foregående undersøkelsene.

I næringslivet sett under ett introduserte 24 prosent av foretakene i undersøkelsen nye eller vesentlig forbedrede produkter (varer eller tjenester) og/eller prosesser (PP-innovasjoner) i løpet av treårsperioden 2008-2010. 19 prosent av foretakene introduserte produktinnovasjoner, mens 13 prosent introduserte nye prosesser. 9 prosent av foretakene hadde innovasjoner innenfor begge disse områdene.

I tillegg til produkt- og prosessinnovasjoner introduserte 20 prosent av foretakene organisasjonsmessige innovasjoner og 21 prosent markedsinnovasjoner i perioden 2008-2010. Dette er på omtrent samme nivå som ved forrige undersøkelse.

Totalt sett er andelen foretak som rapporterer å ha introdusert PP-innovasjoner redusert fra 27 til 24 prosent. Dette er en tilsvarende reduksjon som ved forrige undersøkelse. Primært skyldes nedgangen en markant reduksjon i antall foretak med prosessinnovasjon, men antall foretak som har introdusert nye varer har også gått ned. Andelen foretak med nye eller vesentlig forbedrede tjenester er uendret i forhold til forrige periode. Nedgangen i PP-innovasjon sett under ett finnes uavhengig av størrelsesgruppe og av hovednæring, men er likevel størst for de aller minste foretakene (5-9 sysselsatte) og i de tjenesteytende næringene.

Andelen produktinnovatører i næringslivet har blitt redusert fra 21 til 19 prosent i forhold til forrige undersøkelse. Likevel har andelen av foretakenes totale omsetning fra produktinnovasjoner økt fra 4,5 prosent i 2008 til 5,7 prosent i 2010.

Undersøkelsen for perioden 2008-2010 dekket for første gang enheter innen reiselivsnæringene som var inkludert på en pilotbasis. Resultatene viser at innovasjonsaktiviteten er lav i reiselivsnæringene sammenliknet med næringslivet generelt og med andre tjenesteytende næringer.

Rapporten tar også for seg to øvrige prosjekter som ble gjennomført i forbindelse med CIS 2010. Det første diskuterer kvaliteten på innsamlede data for innovasjonskostnader i Norge utenom FoU. Erfaringene herfra viser at selv med en betydelig ekstra ressursinnsats på revidering av disse variablene er utslagene begrenset. De samlede innovasjonskostnadene er fortsatt sterkt dominert av FoU-kostnader, og det kan stilles spørsmålsteget ved både nytten og validiteten av de øvrige innovasjonskostnadstallene.

Det andre prosjektet har vurdert hvorvidt det kan finnes metodemessige faktorer ved selve målingene av innovasjon i Norge som kan bidra til underrapportering av innovasjonsaktiviteten i det norske næringslivet. Resultatene viser at innovasjonsraten går betydelig opp når man sammenlikner en spesialundersøkelse som kun dekket innovasjon med en den regulære FoU- og innovasjonsundersøkelsen for Norge. Innovasjonsraten økte ytterligere når den separate innovasjonsundersøkelsen ble gjort frivillig og hadde en lav svarprosent, slik tilfellet er for enkelte land.

Abstract

The share of Norwegian enterprises that introduced new products or new processes during the period from 2008 through 2010 fell two percentage points compared to the previous survey (2006-2008). These results continue a declining trend in the share of innovative enterprises observed in the previous two surveys.

Among the enterprises covered, a total of 24 percent introduced new or significantly changed products (goods or services) and/or processes during the preceding three-year period. Nineteen percent launched new products, while 13 percent employed new processes. Nine percent of the enterprises had both types of innovation.

In addition to product and process innovations, 20 percent of the enterprises introduced organizational innovations, while 21 percent introduced marketing innovations. This is roughly at the same level as reported in the previous innovation survey.

Overall, the results show a reduction in the share of product or process innovators of 3 percentage points, from 27 to 24 percent. This is a similar decline to the one observed in the previous survey. It is primarily being caused by a marked decrease in the likelihood that an enterprise will be a process innovator, but also by a fall in the share of enterprises introducing new or improved goods. The share of innovators introducing new services remained stable between the surveys. The decline is seen almost consistently, regardless of enterprise size and main industry, but is most prominent for the smallest enterprises (5-9 employees) and in the services sector.

Despite the fact that the share of product innovators dropped from 21 to 19 percent compared to the previous survey, the enterprises' share of turnover coming from product innovations increased from 4.5 percent in 2008 to 5.7 percent in 2010.

Enterprises within travel and tourism were covered on a pilot basis in the 2008-2010 survey. The results show notably lower rates of product- and process innovation in these enterprises compared to other services overall.

The report also touches upon two projects conducted in conjunction with the regular survey. The first seeking to evaluate the collection of innovation expenditure data in the Norwegian CIS, showed that even with significant extra resources put towards editing these variables, the impact was minor. Overall innovation expenditure is still dominated by R&D, and both the utility and validity of other innovation expenditure data may be questioned.

The second project sought to determine whether methodological issues related to the data gathering process might lead to underreporting of innovation activities in the Norwegian CIS. The results show significantly higher innovation rates using a separate CIS survey compared to the combined CIS and R&D survey normally used in Norway. The results increase further when the separate CIS is voluntary with a low response rate, as is the case for certain CIS implementing countries.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Abstract	5
1. Hovedresultater fra undersøkelsen	7
1.1. Færre produkt- og prosessinnovatører	7
1.2. Organisasjonsinnovasjon, kreativitet og kompetanse.....	12
1.3. Resultater av innovasjon i næringslivet	13
2. Spesialundersøkelser knyttet til CIS 2010	18
2.1. Pilotundersøkelse om FoU og innovasjon i reiselivsnæringene	18
2.2. Måling av innovasjonskostnader; hvor interessant er det?	21
3. Internasjonale sammenlikninger av innovasjon	24
3.1. Tall fra den europeiske innovasjonsundersøkelsen, CIS 2010	24
3.2. Et spørsmål om kontekst: Hvor sammenliknbare er resultatene fra de forskjellige landene?.....	30
4. Opplegg og metode for undersøkelsen	33
4.1. Bakgrunn og formål	33
4.2. Enhet og populasjon.....	34
4.3. Datainnsamling.....	36
4.4. Feilkilder og usikkerhet.....	37
4.5. Regionale tall.....	40
4.6. Begreper og definisjoner	41
4.7. Tilgjengelighet	43
Referanser	44
Vedlegg A: Tabellsett A11, 2008-2010	45
Vedlegg B: Komplette spørreskjema	109
Figurregister	125
Tabellregister	126

1. Hovedresultater fra undersøkelsen¹

Den norske innovasjonsundersøkelse forsøker å kartlegge omfanget av innovasjoner i norsk næringsliv samt å identifisere andre faktorer av betydning for innovasjonsprosessen. Informasjonen som samles inn inkluderer blant annet hvilken type innovasjon foretakene driver, størrelsen på omsetning som kommer fra nye og betydelig forbedrede produkter, hvem foretakene samarbeider med, hva som hindrer eller begrenser innovasjonsaktiviteten deres, samt informasjon om metoder foretakene benytter for å beskytte innovasjonene sine.

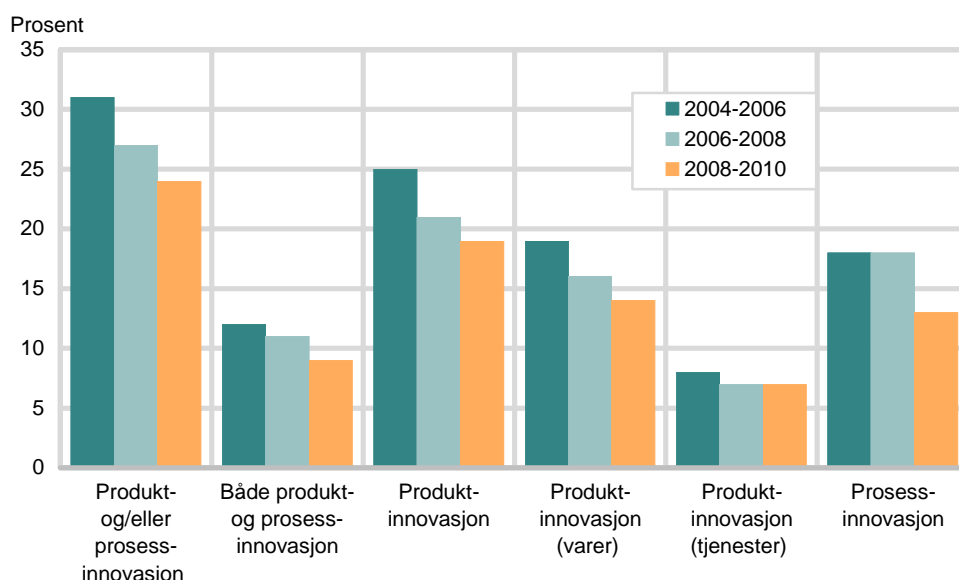
Statistikken bygger på innhentede oppgaver fra norske foretak og utføres i kombinasjon med FoU-undersøkelsen. I datagrunnlaget inkluderes alle foretak med minst 50 sysselsatte. I tillegg trekkes det som hovedregel et utvalg av foretak med 5-49 sysselsatte og det beregnes oppvektede totaltall basert på dette utvalget. Siden innovasjonsundersøkelsen er en utvalgsundersøkelse er det en viss usikkerhet i resultatene. Denne usikkerheten er større for de minste foretakene enn for de store foretakene.

Undersøkelsen gjennomføres annet hvert år og er en del av Community Innovation Survey (CIS) i regi av EUs statistikkbyrå, Eurostat. Tall fra innovasjonsundersøkelsen i denne rapporten baserer seg på siste tilgjengelige undersøkelse som ble utført i 2011 for referanseåret 2010 (CIS 2010) og dekker perioden 2008–2010. Neste innovasjonsundersøkelse vil gjennomføres i 2013 og ta for seg perioden 2010-2012.

1.1. Færre produkt- og prosessinnovatører

Andelen norske foretak som introduserte produkt- og/eller prosessinnovasjoner (PP-innovasjoner) mellom 2008 og 2010 gikk ned med tre prosentpoeng målt opp mot forrige undersøkelse (2006-2008). Disse resultatene fortsetter en nedadgående trend med lavere andel foretak med innovasjon fra de to foregående undersøkelsene.

Figur 1.1. Produkt- og prosessinnovasjoner (PP-innovasjoner), 2004-2006, 2006-2008 og 2008-2010

I næringslivet sett under ett introduserte 24 prosent av foretakene dekket av undersøkelsen nye eller vesentlig forbedrede produkter og/eller produksjonsprosesser i

¹ Beskrivelsen av resultatene i kapittel 1 og tabellene i vedlegg inkluderer de samme næringene som var med i forrige undersøkelse. Resultater for pilotnæringene innen reiseliv er omtalt særskilt i kapittel 2.1.

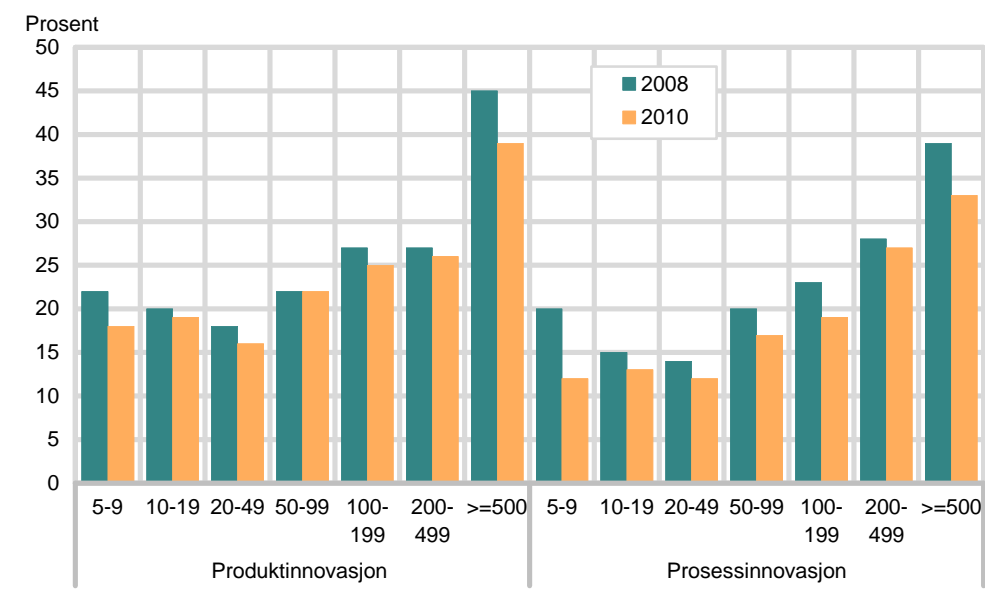
løpet av treårsperioden 2008-2010. 19 prosent av foretakene introduserte produkt-innovasjoner, mens 13 prosent introduserte nye prosesser. 9 prosent av foretakene hadde innovasjoner innenfor begge disse områdene. I tillegg rapporterer 5 prosent av foretakene at de har pågående innovasjonsprosesser eller har avbrutt slik aktivitet i løpet av perioden uten at det resulterte i innovasjon i foretaket.

I tillegg til produkt- og prosessinnovasjoner introduserte 20 prosent av foretakene organisasjonsmessige innovasjoner og 21 prosent markedsinnovasjoner i perioden 2008-2010. Dette er omtrent på samme nivå som forrige undersøkelse.

Totalt sett er andelen foretak som rapporterer å ha introdusert PP-innovasjoner redusert fra 27 til 24 prosent. Dette er en tilsvarende reduksjon som ved forrige undersøkelse. Primært skyldes nedgangen en markant reduksjon i antall foretak med prosessinnovasjon, men også antall foretak som har introdusert nye varer har gått ned. Andelen foretak med nye eller vesentlig forbedrede tjenester er uendret i forhold til forrige periode. Nedgangen i PP-innovasjon sett under ett finnes uavhengig av størrelsesgruppe og av hovednæring, men er størst for de aller minste foretakene (5-9 sysselsatte) og i de tjenesteytende næringene.

Blant næringer av en viss størrelse er det *Telekommunikasjon, Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi, og Informasjonstjenester* samt *Annen forretningsmessig tjenesteyting* som skiller seg ut med den klareste nedgangen. Noen næringer viser også en viss oppgang. Usikkerheten for de enkelte næringene er imidlertid varierende og til dels stor, så det er generelt sett ikke grunnlag for å trekke sterke konklusjoner om enkelt næringer basert på disse tallene alene.

Figur 1.2. Produkt- og prosessinnovasjoner etter størrelsesgruppe, 2006-2008 og 2008-2010

Siden innovasjonsundersøkelsen er en utvalgsundersøkelse, er det en viss usikkerhet i resultatene. I motsetning til ved forrige undersøkelse er det ikke gjort vesentlige endringer i utvalgsdekning, metode eller aggregering av resultatene. De foreliggende tallene skal derfor i utgangspunktet være direkte sammenliknbare med tall fra forrige undersøkelse. En beregning av usikkerhetsmål for resultatene om produkt- og prosessinnovasjoner i undersøkelsene for 2006-2008 og 2008-2010 viser at det er mer enn 95 prosent sannsynlighet for at den observerte nedgangen i tallene også representerer en nedgang i den delen av næringslivet som er dekket av undersøkelsen som helhet². Dette inntrykket forsterkes ytterligere ved en direkte

² Se også kapittel 4.4.

sammenlikning kun av foretak som har deltatt i begge undersøkelsene. Også der observeres det en klar nedgang som er bredt fordelt etter hovednæring og størrelse.

Formål med innovasjonsaktiviteten

Innovasjonsundersøkelsen har i tidligere utgaver spurt om *effekten* av innovasjonsarbeidet gjennom å be foretakene angi viktigheten av en rekke ulike faktorer på en gradert skala. Blant annet økt lønnsomhet, forbedret produksjonskapasitet, eller forbedret kvalitet på de produserte varene og tjenestene. Det har imidlertid vist seg at det ofte er problematisk for foretakene å svare på dette spørsmålet innenfor den tidshorisonten som undersøkelsen dekker. Målbare resultater av innovasjoner dukker ikke nødvendigvis opp umiddelbart, og det er langt fra sikkert at foretakene har evaluert innovasjonene sine. Disse variablene har derfor vært av begrenset nytte, og i innovasjonsundersøkelsen for 2010 er alle spørsmål om resultater erstattet av en tilsvarende formulering som søker å kartlegge *formålet* med innovasjonsaktiviteten.

Det er betydelige forskjeller mellom enkelt næringer på de ulike alternativene, men generelt sett er det å *gå inn i nye markeder eller øke markedsandel, forbedre kvaliteten på, eller å utvide spekteret av, varer eller tjenester* som blir hyppigst oppgitt. Over halvparten av foretakene med innovasjonsaktivitet svarer at disse formålene var svært viktig. Minst rapportert var å *reducere material- eller energikostnader per produsert enhet, å redusere miljømessige effekter* eller å *forbedre helse eller sikkerhet for ansatte*. Disse faktorene var forholdsvis gjennomgående lavt rapportert, men det er også enkelte næringer hvor dette oftere er et viktig formål for innovatørene.

Økt vekt på hemmende faktorer

Både blant innovatører og blant ikke-innovatører har det vært en økning i andelen foretak som rapporterer at en eller flere hemmende faktorer har vært svært viktig eller nokså viktig for å hindre eller begrense deres innovasjonsaktivitet. Oppgangen er klart blant de innovative foretakene, hvor andelen innovatører som rapporterer at alle de alternative faktorene var "ikke relevant" for deres foretak er nesten halvert; fra 15 i perioden 2006-2008 til 8 prosent i perioden 2008-2010. I likhet med tidligere er det økonomiske hindringer som oppgis hyppigst: *For høye innovasjonskostnader, mangel på finansiering innen foretaket eller konsernet og mangel på finansiering fra kilder utenfor foretaket* er mest rapportert. Faktoren som øker mest er *problemer med å holde på eller rekruttere kvalifisert personell*.

Også for ikke-innovatørene er det en nedgang i andelen foretak som rapporterer at alle de oppgitte hemmende faktorene var "ikke relevant", fra 62 til 58 prosent. Også her er det en økning for alle de individuelle faktorene, om enn betydelig mindre enn for de innovative foretakene.

Interne informasjonskilder dominerer

Spørsmål om hvilke kilder foretakene benytter seg av i utviklingen av nye produkter eller prosesser var sist inkludert i undersøkelsen for 2001-2004. I likhet med den gang er *interne kilder innen foretaket eller konsernet* klart mest rapportert. Hele 61 prosent av foretakene med PP-innovasjonsaktivitet oppgir dette, noe som ikke er vesentlig forskjellig fra tidligere. Nest mest rapportert er *klienter eller kunder*. Bruk av de forskjellige kildene varierer en del avhengig av næring, men er forholdsvis lik for industrien og tjenesteyting under ett. For de øvrige informasjonskildene er også rangeringen mellom dem mer eller mindre uforandret siden sist spørsmålet var inkludert, men foretakene oppgir i snitt at flere forskjellige informasjonskilder er i bruk enn tidligere, noe som medfører en økning for alle alternativene. Minst rapportert er kunnskapstilbydere som *konsulenter og konsulentforetak, kommersielle laboratorier eller FoU-foretak, universiteter eller høyskoler* og *offentlige eller private forskningsinstitutter*; alle med mellom 6 og 9 prosent.

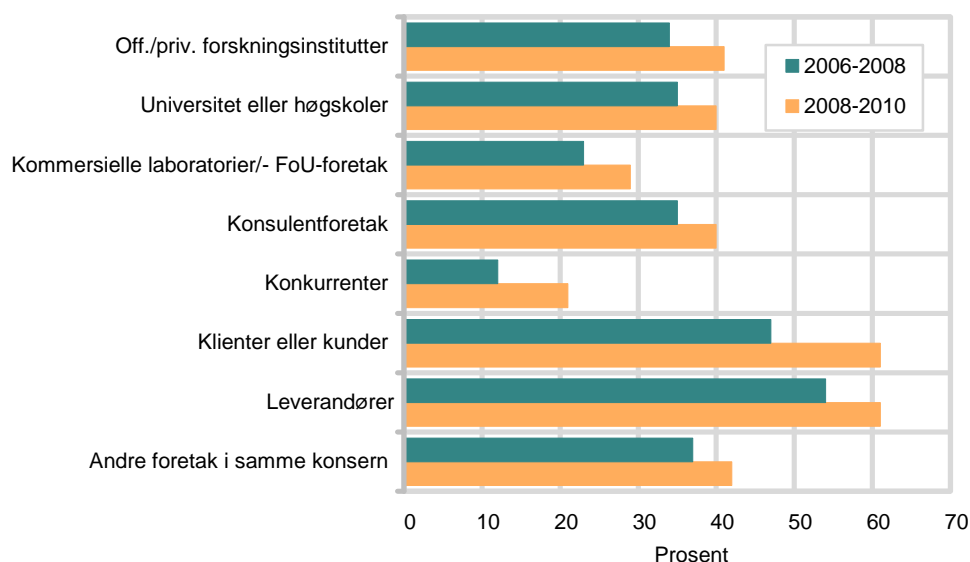
Færre samarbeider om innovasjonsutviklingen

I tillegg til en nedgang i andelen PP-innovatører viser undersøkelsen også at færre av de innovative foretakene samarbeider med andre om innovasjonsutviklingen. Totalt sett er antallet foretak med innovasjonssamarbeid redusert med nesten en tredjedel, noe som utgjør en nedgang på 8 prosentpoeng fra 36 til 28 prosent av foretak med PP-innovasjonsaktivitet. Også her er nedgangen bredt fordelt etter hovednæring og størrelsesgruppe. Det er vanskelig å peke på en enkelt årsak til denne nedgangen i foretak med innovasjonssamarbeid. I forhold til forrige undersøkelse er det litt flere foretak som oppgir at de har vanskeligheter med å finne en samarbeidspartner for innovasjon, men dette er uansett ikke noen hyppig rapportert faktor. Økningen her er heller ikke større enn for andre hindrende eller begrensede faktorer.

Blant foretakene som faktisk har innovasjonssamarbeid ser vi samtidig en markant økning i antallet forskjellige samarbeidspartnere som oppgis av et gitt foretak, noe som medfører en økning i andelen av samarbeidende foretak for alle typer av partner. Hyppigst rapportert er, i likhet med i foregående undersøkelser, samarbeid med *leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller dataprogram* og samarbeid med *kunder*. *Konkurrenter eller andre foretak i samme bransje* er fortsatt den aktøren det samarbeides minst med, men er samtidig den partneren som har hatt nest størst oppgang siden forrige undersøkelse.

Det er vanskelig å peke på en bestemt årsak til disse resultatene. Tallene tyder på at selv om innovasjonssamarbeid totalt sett forekommer sjeldnere, så har det samtidig blitt relativt sett viktigere for de foretakene som fortsatt samarbeider. En mulig forklaring kan være at reduksjonen i andelen foretak med innovasjonsaktivitet primært har forekommet blant tilfeldige eller sporadiske innovatører som i mindre grad har samarbeidet bredt og systematisk med andre foretak eller institusjoner. Om en da, blant foretakene med PP-innovasjonsaktivitet, står igjen med en større andel foretak som har innovasjon og nyskapning som en integrert del av sin virksomhet, er det naturlig at disse i gjennomsnitt samarbeider oftere og med flere partnere enn både tidligere innovatører som ikke har vært innovative i perioden og PP-innovasjonsaktive foretak som ikke lenger har hatt samarbeid i 2008–2010.

Figur 1.3. Typer av innovasjonssamarbeid, 2006-2008 og 2008-2010

Økte kostnader til utvikling av nye produkter eller prosesser

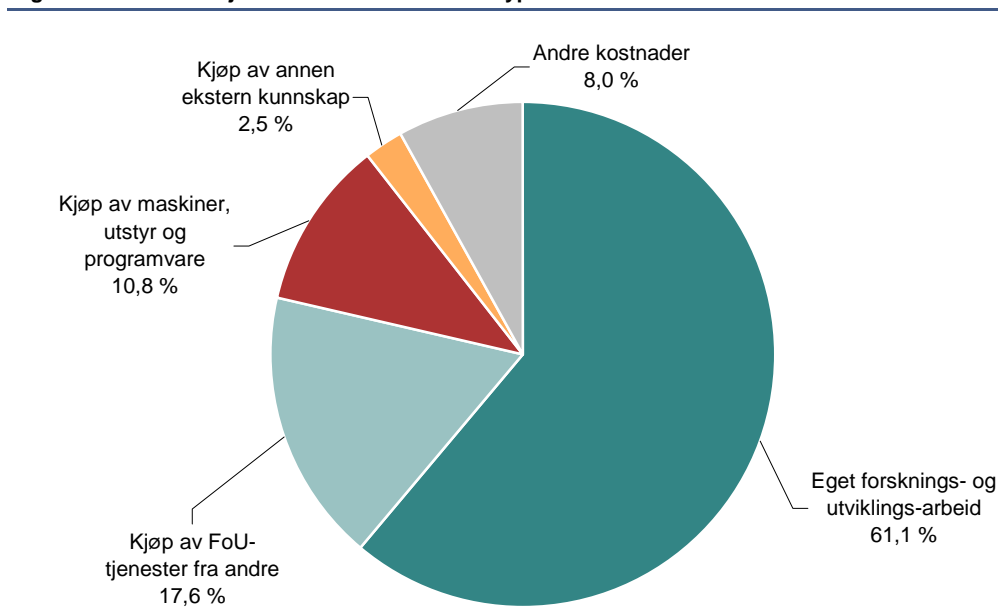
Samtidig som innovasjonsaktiviteten gikk ned økte foretakenes totale innovasjonskostnader fra 27,2 milliarder kroner i 2008 til 29 milliarder i 2010. Oppgangen skyldes i hovedsak en øking av kostnadene til *Kjøp av maskiner, utstyr og*

programvare til totalt 3,1 milliarder, og at *Andre kostnader* økte til 2,3 milliarder kroner. Andre kostnader inkluderer *kompetanseoppbygging, markedsintroduksjon av innovasjoner, design,* og andre aktiviteter knyttet til introduksjon av nye produkter eller prosesser. Kostnader til *eget forsknings- og utviklingsarbeid* og til *kjøp av FoU-tjenester fra andre* var bare marginalt høyere enn i forrige undersøkelse, 17,7 og 5,1 milliarder, noe som utgjør en nominell nedgang. Kostnader til *kjøp av annen ekstern kunnskap* økte også noe, til drøye 0,7 milliarder, men var – som i forrige undersøkelse – den klart lavest rapporterte kostnadskategorien. Kostnader til FoU utgjør fortsatt den klart største andelen av de samlede innovasjonskostnadene, men andelen som ikke er FoU har økt fra 17 til 21,3 prosent siden forrige undersøkelse.

SSB har for den inneværende undersøkelsen lagt ned et ekstra arbeid for å vurdere kvaliteten på foretakenes rapportering av andre innovasjonskostnader enn FoU. Dette har bidratt til et noe høyere anslag enn i tidligere undersøkelser. Arbeidet viser samtidig at mange foretak finner det vanskelig å skille ut slike kostnader fra ordinær drift, og at tall for innovasjonskostnader må behandles med store forbehold, se nærmere omtale i kapittel 2.2.

For foretak med minst 10 sysselsatte utgjør næringslivets totale innovasjonskostnader nøyaktig én prosent av total omsetning. I industrien var tallet 1,6 prosent, i tjenesteytende næringer 1,2 prosent, mens innovasjonskostnadene stod for 0,4 prosent i andre næringer³. På et mer detaljert nivå varierer denne andelen betydelig mellom de forskjellige næringene, men det norske næringslivet er relativt dominert av næringer hvor innovasjonskostnadene utgjør en forholdsvis liten del av total omsetning. Av de syv næringsaggregatene hvor registrert omsetning var over 100 milliarder kroner i 2010⁴ lå alle under gjennomsnittlig størrelse på innovasjonskostnadene målt på denne måten, og samlet sto disse for nesten 74 prosent av omsetningen men bare 30 prosent av de totale innovasjonskostnadene.

Figur 1.4. Innovasjonskostnader i 2010 etter type. Prosent av totale kostnader

³ Omfatter næringsgruppene B: Bergverksdrift og utvinning, D: Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning, E: Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet og F: Bygge- og anleggsvirksomhet; samt næringen Fiske, fangst og fiskeoppdrett.

⁴ Se tabell A.11.08a.

1.2. Organisasjonsinnovasjon, kreativitet og kompetanse

Uendret omfang av organisasjonsinnovasjon

Andelen foretak som rapporterte at de hadde introdusert en eller flere organisasjonsinnovasjoner var den samme som i forrige periode, 20 prosent. Også om vi skiller mellom PP-innovasjonsaktive foretak og andre foretak er bildet mer eller mindre det samme. Som i forrige periode er organisasjonsinnovasjon betydelig vanligere blant foretak som også har PP-innovasjonsaktivitet. Andelen foretak med PP-innovasjonsaktivitet som også introduserte organisasjonsinnovasjoner økte fra 39 til 42 prosent, mens det i begge periodene bare var 10 prosent av de øvrige foretakene som var organisasjonsinnovatører.

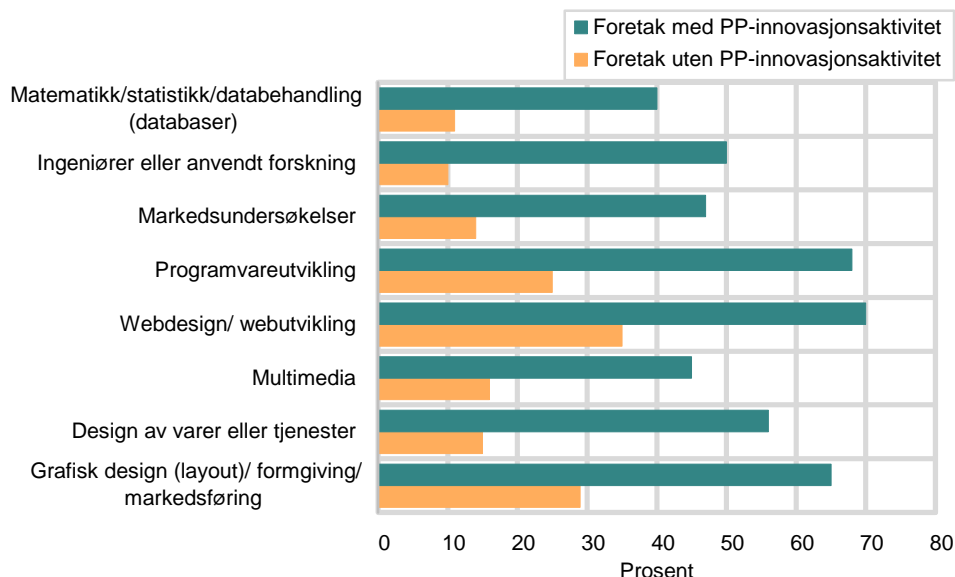
Også fordelingen mellom de forskjellige typene av organisasjonsinnovasjon er stabil. I begge undersøkelsene er det *Nye metoder for organisering av arbeidssansvar og beslutninger* som er mest benyttet. Dette blir rapportert av over 80 prosent av foretakene. Innføring av *Ny forretningspraksis* har blitt brukt av drøye 60 prosent, mens *Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner* ble introdusert hos om lag 40 prosent av organisasjonsinnovatørene.

Store forskjeller i kreativitet og kompetanse

I tillegg til de regulære spørsmålene inneholdt innovasjonsundersøkelsen for 2008-2010 en modul som forøkte å kartlegge foretakenes tilgang på personell med spesialkompetanse og metoder for stimulans til nye ideer eller kreativitet blant de ansatte.

Resultatene viser et klart skille mellom foretak med produkt- eller prosessrelatert innovasjonsaktivitet og andre foretak når det gjelder i hvilken grad foretakene har tilgang på personell med spesialkompetanse – enten som egne ansatte eller via innleid personale. For næringslivet sett under ett er det, avhengig av kompetanse-type, mellom to og fem ganger større sjanse for at et foretak med PP-innovasjonsaktivitet skal ha tilgang på slikt personell.

Figur 1.5. Foretakenes tilgang på personell med spesialkompetanse, 2008-2010

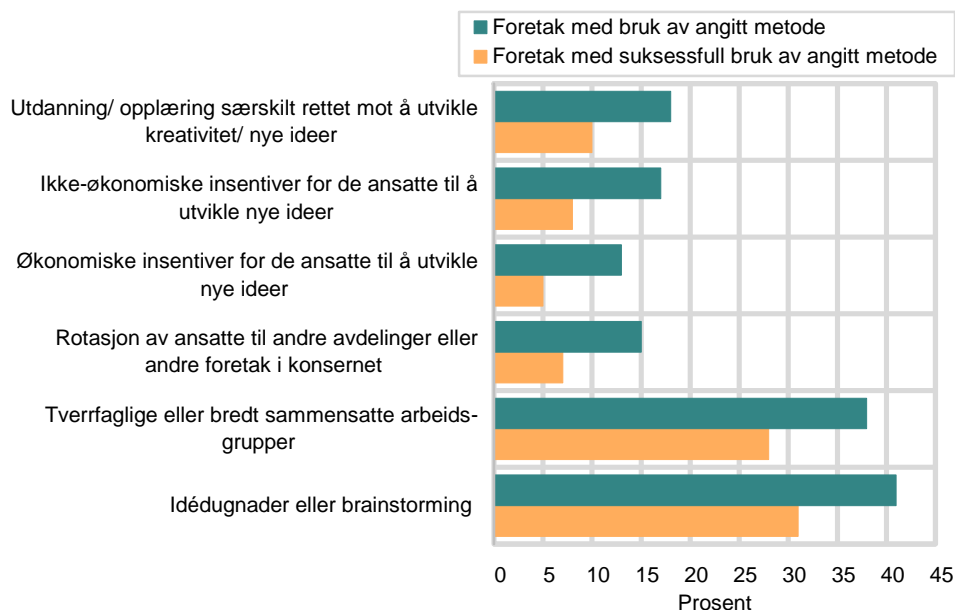

Bruken av de forskjellige typene kompetanse varierer til dels betydelig avhengig av næring og – særlig for foretak uten innovasjonsaktivitet – til en viss grad også etter foretakenes størrelse. Det er også variasjoner mellom næringene når det gjelder hvilken kompetanse som er mest utbredt og hvor stor forskjellen er mellom PP-innovasjonsaktive og andre foretak. Likevel er det nesten gjennomgående slik at

alle kompetansetyper forekommer mer hyppig i foretak med PP-innovasjonsaktivitet enn uten, uavhengig av næring eller størrelse.

Den samme tendensen er klar når det kommer til foretakenes bruk av metoder for å stimulere til nye ideer eller kreativitet blant de ansatte. Både foretak med og uten PP-innovasjonsaktivitet foretrekker de samme metodene; *idédugnader eller brainstorming* og *tverrfaglige eller bredt sammensatte arbeidsgrupper* brukes mest, mens *økonomiske insentiver for de ansatte til å utvikle nye ideer* er minst rapportert. De PP-innovasjonsaktive foretakene har imidlertid mellom to og tre ganger større sjanse for å bruke hvilken som helst av metodene. De PP-innovasjonsaktive foretakene har også en høyere suksessrate – andel foretak som har brukt en gitt metode som rapporterer at dette har vært vellykket – enn foretak uten slik innovasjonsaktivitet.

Figur 1.6. Stimulans til nye ideer eller kreativitet blant ansatte, 2008-2010

1.3. Resultater av innovasjon i næringslivet

Innovasjonsstatistikken gir god informasjon om antall innovative foretak etc., men undersøkelsen har likevel ikke i ønsket grad vært i stand til å gi kvantitativ informasjon om resultater og effekter av innovasjonene. Det har vist seg problematisk å få fram gode indikatorer, men en av de som hyppig brukes er salg av nye eller vesentlig forbedrede produkter som andel av foretakenes samlede omsetning. Denne gikk opp med 1,2 prosentpoeng fra 2008 til 2010. Det var omsetning av varer og tjenester nye for foretakenes marked som sto for økningen, mens varer og tjenester som kun var nye for foretaket var om lag uendret.

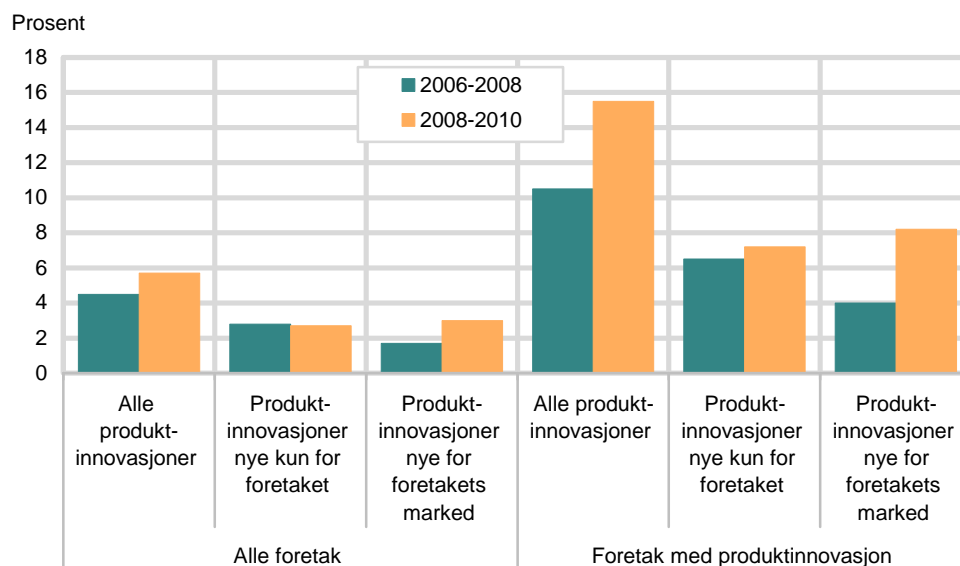
Økt omsetning av innovative produkter

Til tross for at andelen produktinnovatører i næringslivet ble redusert fra 21 til 19 prosent i forhold til forrige innovasjonsundersøkelse, økte andelen av foretakenes totale omsetning fra produktinnovasjoner fra 4,5 prosent i 2008 til 5,7 prosent i 2010, se figur 3.4.1. Dette innebærer at omsetning fra produktinnovasjoner har blitt relativt sett viktigere for de innovative foretakene i løpet av den siste toårsperioden. Ser man bare på produktinnovatørenes omsetning, økte omsetningen fra produktinnovasjoner fra 10,5 prosent i 2008 til 15,5 prosent i 2010. Dette var i hovedsak drevet av at omsetningen fra produkter som var nye for foretakenes marked, ble mer enn fordoblet; fra 4 til 8,2 prosent. I absolutte tall utgjør dette i overkant av 24 milliarder kroner, en økning på 16,4 prosent.

I den vareproduserende industrien har de produktinnovative foretakenes omsetning også økt siden forrige undersøkelse, mens den totale omsetningen er noe redusert. Totalt sett stammer 12,5 prosent av industriens omsetning fra produktinnovasjoner, noe som er betydelig høyere enn i de tjenesteytende næringene, hvor tallet er 5,4 prosent. Den klart laveste andelen av totalomsetningen som kommer fra produktinnovasjoner, finner vi i andre næringer med 2,1 prosent.

Vi ser også en fortsettelse av trenden fra tidligere undersøkelser hvor de tjenesteytende næringenes andel av den totale omsetningen vokser i forhold til industri-næringene. Omsetningen i de tjenesteytende næringene som er dekket av undersøkelsen er nå om lag det dobbelte av omsetningen i den vareproduserende industrien. Samtidig går produktinnovatørens samlede omsetning blant tjenesteprodusentene ned, mens andelen av omsetningen som stammer fra innovasjoner, har økt noe. Den samlede omsetningen i andre næringer er dominert av petroleumsvirksomheten og vil derfor kunne variere mye. Men også her er tendensen at innovatørens totale omsetning har blitt redusert, mens andelen som stammer fra innovasjoner har økt noe. Oppsummert kan man si at det er færre bedrifter som introduserer produktinnovasjoner, men at den produktinnovasjonen som faktisk skjer, ser ut til å relativt sett viktigere for innovatørene i forhold til de seneste undersøkelsene.

Figur 1.7. Omsetning av nye og endrede produkter i 2010

Det er imidlertid viktig å være oppmerksom på flere usikkerhetsfaktorer når man måler omsetning fra innovasjoner. For enkelte næringer kan begreper som «nye produkter» eller omsetningsbegrepet i seg selv være uklart. En del næringer er dessuten særlig utsatt for store prissvingninger på råvarer eller i markedsprisen for sine produkter. Dette kan påvirke omsetningen mer enn effekten av eventuelle innovasjoner.

For delvis å omgå problemet med usikkerhet i omsetningstall og -begreper, har SSB foretatt en alternativ beregning for andelen omsetning fra produktinnovasjoner. Foretakene oppgir i undersøkelsen en prosentsats som normalt blir kombinert med foretakets registerbaserte omsetning og vektet. I den alternative beregningen har vi tatt et vektet gjennomsnitt av foretakenes rapportering av den aktuelle andelen i seg selv, uavhengig av den faktiske omsetningen i de enkelte foretakene. Disse tallene støtter opp om at det har vært en økning i produktinnovatørens rapportering av andelen omsetning som kommer fra innovasjoner siden forrige undersøkelse.

Vi har ingen fullgod forklaring på hvordan disse observasjonene henger sammen med andre resultater fra innovasjonsundersøkelsen, men tallene kan indikere at vi har fått et mer markant skille mellom innovatører og ikke-innovatører enn tidligere. En mulig hypotese kan være at dette reflekterer forskjellige strategier som en reaksjon på vanskeligere økonomiske tider: En del av foretakene reagerer med å avslutte eller utsette sine innovasjonsaktiviteter, mens andre fortsetter, investerer mer, sprer risiko gjennom økt samarbeid og opplever en relativt sett økt viktighet av sine innovasjoner som andel av den totale omsetningen. Det kan også tenkes at resultatene skyldes konjunkturavhengige egenskaper ved den norske næringsstrukturen. Det var nemlig forholdsvis lav aktivitet og stor usikkerhet innenfor vareproduserende industri og i direkte forbrukerrettede markeder mot slutten av den observerte perioden for forrige undersøkelse (CIS 2008). Hvis innovasjonsaktivitet har blitt utsatt heller enn avbrutt, kan det hende at deler av oppsvinget skyldes forsinket aktivitet som har blitt slutført etter at den økonomiske situasjonen har forbedret seg.

Markedsadgang og markedsinnovasjoner

Det fremkommer av undersøkelsen at det er gjennomgående forskjeller mellom foretak med og uten PP-innovasjonsaktivitet knyttet til hvilke markeder foretakene selger sine produkter i. En ser tydelig at dess større foretakenes marked blir geografisk, dess større blir sjansen for at foretaket er innovativt. Dette gjelder uavhengig av foretakenes størrelse, og det er verdt å merke seg at selv små foretak som selger sine varer og tjenester i utlandet har en like stor eller større sannsynlighet for å være innovative enn store foretak som kun opererer lokalt/regionalt eller i Norge. En tilsvarende tendens er også til stede når det gjelder hvilket marked som rapporteres å være viktigst. Hele 71 prosent av ikke-innovatørene anser markedet lokalt eller regionalt i Norge som viktigst, mens det tilsvarende tallet for foretak med PP-innovasjonsaktivitet er 45 prosent. Motsatt er det 19 prosent av de PP-innovasjonsaktive foretakene som svarer at deres viktigste marked er i utlandet, mens tallet for ikke-innovatørene er 7 prosent.

Tabell 1.1. PP-innovasjonsaktivitet etter salgsmarked og foretaksstørrelse, 2008-2010

	Foretak som selger varer/tjenester kun lokalt/regionalt		Foretak som selger varer/tjenester kun i Norge		Foretak som selger varer/tjenester (også) i utlandet	
	Antall	Andel med PP-innovasjonsaktivitet	Antall	Andel med PP-innovasjonsaktivitet	Antall	Andel med PP-innovasjonsaktivitet
Totalt	6294	13	5659	29	4897	50
5-9 sysselsatte	2300	10	2291	30	1593	46
10-19 sysselsatte	1361	15	1469	25	1148	51
20-49 sysselsatte	1922	12	1256	27	1203	46
50-99 sysselsatte	443	18	329	36	447	56
100-199 sysselsatte	166	23	165	33	274	62
200-499 sysselsatte	74	36	99	45	132	69
>=500 sysselsatte	28	32	50	52	100	70

Noen av disse variasjonene kan tolkes i lys av forskjellene i foretakenes næring og størrelse. Det er naturlig at enkelte næringer i større grad har bredere markeder enn andre, og det samme gjelder store foretak. Effekten er imidlertid gjennomgående, også brutt ned etter næring og størrelse. Selv blant de minste foretakene og i generelt sett lite innovative næringer er det stort sett slik at innovatørene legger større vekt på nasjonale og internasjonale markeder enn ikke-innovatørene.

En mulig forklaring på dette kan finnes i den norske geografien og befolkningsstrukturen. Med et spredt bosettingsmønster og forholdsvis store avstander er det ikke urimelig at det finnes til dels store grupper av foretak som primært selger sine varer og tjenester innenfor sin egen region og samtidig er lite utsatt for konkurranse utenfra. Dette kan bidra til at omstillingstakten senkes. På samme måte er Norge som helhet et forholdsvis lite marked i internasjonal sammenheng, og også her kan det tenkes at store avstander er problematisk for etableringen av aktører utenfra. Motsatt vil foretak som selger sine varer eller tjenester utenfor Norge i større grad

være utsatt for konkurranse. Innovasjonsinsentivene vil derfor kunne være sterkere for disse.

På samme måte som begrensede innovasjonsinsentiver for ikke-innovatører med en lokal/regional markedstilpassing kan virke innovasjonshemmende, har foretak som faktisk innoverer muligheten til utvikle egenskaper ved sine produkter og tjenester som gjør at de i større grad også er i stand til å overkomme logistiske og geografiske hindringer for en bredere markedsadgang. Det kan også være snakk om nye prosesser som øker konkurranseevnen generelt sett. Innovasjon bidrar dermed til at disse foretakene er i stand til å konkurrere mer effektivt innenfor større geografiske markeder.

Det vil her kunne være en selvforsterkende effekt ved at foretak som innoverer har en større sjans til å utvide sitt markedsområde samtidig som foretak med et bredt markedsområde i større grad vil måtte fortsette å innovere for å takle konkurransen i det samme markedet.

For markedsinnovasjon er det – ikke overraskende – en klar forskjell mellom foretak som har utviklet nye produkter og foretak som ikke har gjort det. Ikke bare er sjansen for at et foretak skal ha hatt markedsinnovasjoner betydelig høyere blant foretak med PP-innovasjonsaktivitet, 44 mot 11 prosent, det er også forskjeller mellom de to gruppene når det gjelder hvilke typer av markedsinnovasjoner de benytter seg av. For foretak med PP-innovasjon er vesentlige endringer i design den mest utbredte formen for markedsinnovasjon, mens for foretak uten PP-innovasjon er nye media eller nye måter for promotering det mest vanlige. Dette er et tilsvarende resultat som ved forrige undersøkelse.

Å øke eller opprettholde markedsandel var det desidert oftest rapporterte formålet med foretakenes markedsinnovasjoner i perioden som ble sagt å være svært viktig, 87 prosent oppga dette; etterfulgt av å introdusere produkter til nye kundegrupper, 54 prosent; og til slutt å introdusere produkter til nye geografiske markeder med 32 prosent av markedsinnovatørene.

Undersøkelsen viser dessuten en tydelig sammenheng mellom næringer med høy andel av produktinnovative foretak og næringer hvor innovatørene i høy grad svarer at å gå inn i nye markeder eller øke markedsandel var et viktig formål for PP-innovasjonsaktivitet generelt sett.

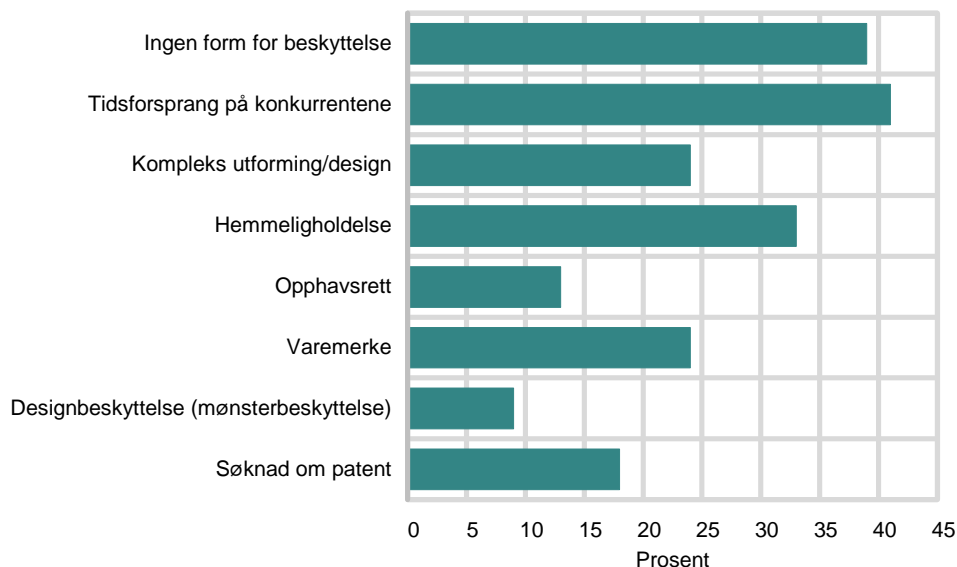
Bruk av innovasjonsbeskyttelse

En annen resultatindikator er i hvilken grad næringslivet benytter seg av de formelle beskyttelsesmetodene for nyskapning som er tilgjengelige. Dette inkluderer hvorvidt patenter, varemerker, eller mønsterbeskyttelse (registrerte design) har vært tatt i bruk for å beskytte innovasjoner utviklet i foretakene. I innovasjonsundersøkelsen tar spørsmålet også for seg uformelle beskyttelsesmetoder som hemmelighold, kompleks utforming og om foretaket tidsforsprang på konkurrentene. Disse indikatorene var opprinnelig en del av den første innovasjonsundersøkelsen, men har i all hovedsak ikke vært inkludert i det internasjonale skjemaet siden. Spørsmålet har blitt likevel videreført i det norske opplegget og vil igjen være inkludert internasjonalt i undersøkelsen for 2012, dog med en noe endret spørsmålsformulering som fokuserer på i hvilken grad bruk av de nevnte metodene har bidratt til å forbedre foretakenes konkurranseevne eller profitabilitet.

De innsamlede dataene viser at foretak med PP-innovasjonsaktivitet ofte bruker både de formelle og uformelle metodene, men også at svært mange, hele 39 prosent, ikke beskytter innovasjonene sine i det hele tatt. Det er imidlertid vesentlige forskjeller mellom foretak fra ulike næringer og størrelsesgrupper når det gjelder bruken av de forskjellige metodene, og det er en klar tendens til at foretak i de næringene som i liten grad er innovative også i liten grad beskytter

innovasjonene sine når de først innoverer. Disse resultatene ligger svært nært tallene fra forrige undersøkelse.

Figur 1.8. Metoder for innovasjonsbeskyttelse, 2008-2010

Undersøkelsen viser dessuten at foretak med høy bruk av uformelle beskyttelsesmetoder også benytter de formelle metodene. De er altså ikke i hovedsak alternative, men heller komplementære. Siden uformelle metoder ikke beskytter rent juridisk, kan de brukes også i tilfeller der et produkt ikke oppfyller kravene til formell beskyttelse. Vilkårene for å få innvilget for eksempel et patent er strenge og kostnadskrevede, men i prinsippet kan hvem som helst benytte de uformelle metodene. Dette stiller i hovedsak lavere kompetanse- og investeringskrav til foretakene.

Generelt sett kan mange av de observerte forskjellene forklares med naturlige variasjoner mellom næringsgruppene hva angår endringstakt, produkttilfang, konkurranse, teknologinivå og lignende; men både for enkeltforetak og grupper av foretak innenfor næringene kan det tenkes at ulike tradisjoner, kompetanseutvikling og bevissthet rundt spørsmål knyttet til immaterielle verdier bidrar til å avgjøre hvilke – om noen – beskyttelsesmetoder som kommer til anvendelse.

2. Spesialundersøkelser knyttet til CIS 2010

2.1. Pilotundersøkelse om FoU og innovasjon i reiselivsnæringene

Det har fra brukere av innovasjonsstatistikken kommet ønsker om at reiselivsnæringene skulle inkluderes i innovasjonsstatistikken. Det finnes ingen entydig definisjon av hva som menes med reiselivsnæringene, men basert på rapporten *Reiselivsmilliarden* (Oxford Research 2009) tar vi utgangspunkt i at de mest sentrale enkeltnæringene er:

- Passasjertransport (deler av næring 49-51)
- Overnatting (næring 55)
- Servering (næring 56)
- Formidling; Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet (næring 79)
- Attraksjon; Fornøyelses-/temaparker og opplevelsesaktiviteter (del av næring 91 og del av næring 93.2)

I tillegg til disse næringene kan det finnes grupper av foretak eller enkeltforetak som kan karakteriseres som reiselivsforetak men som ikke inngår i en klart avgrenset næringsgruppe. Det ble ikke gjort noe ytterligere forsøk på å identifisere slike foretak.

Det ble antatt at reiselivsnæringene har liten FoU-aktivitet i tradisjonell forstand og at det derfor ville være innovasjonsdelen av undersøkelsen som var mest relevant. Det ble likevel av sammenliknbarhets- og helhetshensyn valgt å inkludere reiselivsnæringene i den ordinære undersøkelsen. På den måten fikk reiselivsnæringene samme spørsmål om både FoU og innovasjon som andre næringer.

Transportnæringene er fra tidligere inkludert i det obligatoriske grunnlaget for innovasjonsundersøkelsene, mens museer dekkes av FoU-statistikken for offentlig sektor og ble derfor utelatt. Følgelig ble næringene 55, 56, og 79 samt deler av næring 93 inkludert i FoU- og innovasjonsundersøkelsen 2010 som et pilotprosjekt.

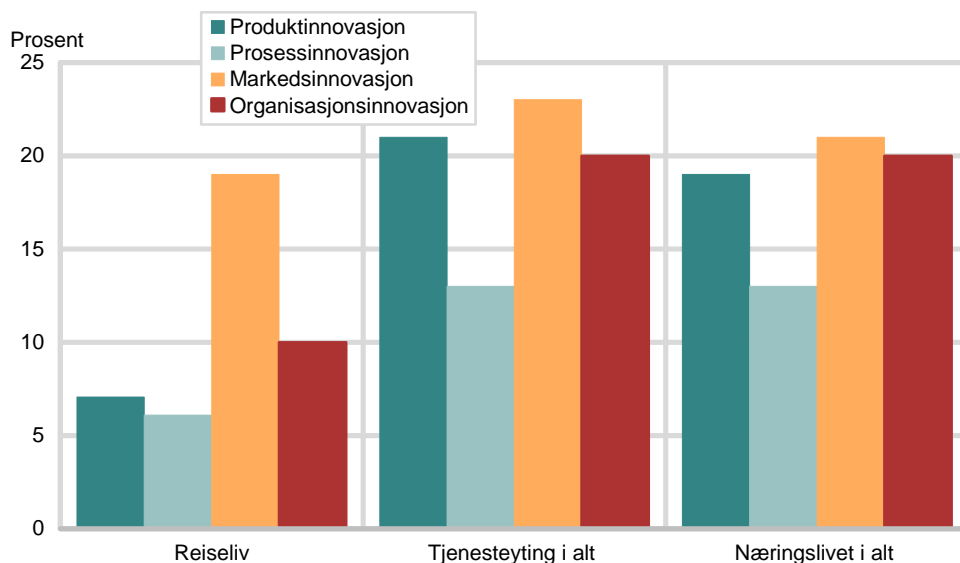
Resultater

Det er svært få reiselivsforetak som rapporterer om egen FoU-aktivitet. Bare 10 av de om lag 600 foretakene i utvalget som svarte på undersøkelsen rapporterte om FoU-virksomhet. Kostnadene til FoU beløp seg til 17 mill. kr. for disse foretakene og de utførte 13 FoU-årsverk. I tillegg var det 6 foretak som hadde kjøpt FoU-tjenester for mindre beløp. Omfanget av FoU-aktiviteten i reiselivsnæringene er dermed neglisjerbart i forhold til næringslivets samlede FoU-aktivitet.

Det er ikke overraskende en større andel av reiselivsforetakene som rapporterer om PP-innovasjonsaktivitet, men likevel i klart mindre omfang enn i de fleste andre næringer. 12 prosent av foretakene innen reiseliv rapporterer om produkt- eller prosessinnovasjon, mens tilsvarende andel for all tjenesteytende virksomhet er 30 prosent. Andelen er høyest for reiseoperatører og fornøyelsesparker; klart lavest for serveringsstedene. Reiselivsforetakene gjennomfører også i mindre grad organisasjonsinnovasjon enn øvrig tjenesteyting; 10 mot 20 prosent. Reiselivsnæringene er på høyde med andre næringer når det gjelder markedsinnovasjon. Her er det bare serveringsstedene som trekker andelen ned.

Selv om reiseliv generelt scorer lavt på alle former for innovasjonsaktivitet i forhold til annen næringsvirksomhet, er det også variasjoner mellom de ulike tjenesteytende næringene. En svært liten del av reiselivsnæringenes omsetning kan knyttes til nye eller vesentlig forbedrede produkter. Drøyt 1 prosent av omsetningen utgjøres av produkter introdusert i løpet av undersøkelsesperioden 2008-2010. Tilsvarende tall for all tjenesteyting er 5,4 prosent.

Figur 2.1. Typer av innovasjon i reiselivsnæringene, 2008-2010

Tabell 2.1. Typer av innovasjon i reiselivsnæringene, 2008-2010

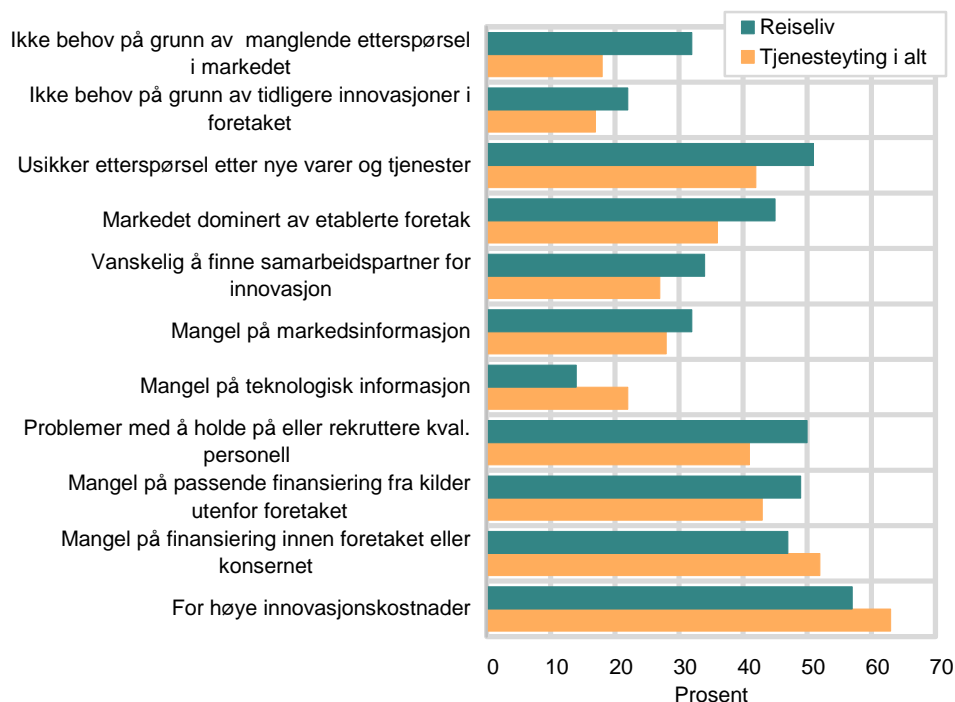
Næring	Prosent av populasjonen						
	Innova- sjons- aktivitet (PP)	Produkt- eller prosess- innovasjon	Både produkt- og prosess- innovasjon	Produkt- innova- sjon	Prosess- innova- sjon	Organisa- sjons- innova- sjon	Markeds- innova- sjon
Næringslivet i alt	29	24	9	19	13	20	21
Tjenesteyting	30	24	9	21	13	20	23
Reiseliv i alt	12	9	4	7	6	10	19
Passasjertransport	16	11	3	4	9	21	10
Overnatting	12	10	5	8	6	8	24
Servering	5	4	2	2	4	9	8
Formidling	23	17	7	15	9	8	29
Attraksjon	23	17	3	12	7	16	35

Samlede innovasjonskostnader er også lave i reiselivsnæringen. Kostnader knyttet til innovasjon utgjør 0,4 prosent av omsetningen; den alt overveiende delen av disse kostnadene gjelder kjøp av maskiner, utstyr og programvare. For tjenesteyting samlet er andelen 1,1 prosent.

For reiselivsforetakene som rapporterer om innovasjonsvirksomhet oppgis formål med innovasjonsaktiviteten, informasjonskilder og hemmende faktorer i stor grad å være de samme som i andre næringer. De tre klart viktigste formålene med å drive innovasjon i reiselivsnæringene er *kvalitetsforbedring i varer og tjenester* (63 prosent), *gå inn i nye markeder eller øke markedsandel* (59 prosent) og *utvide spekter av varer og tjenester* (49 prosent). En større andel av foretakene enn i tjenesteyting samlet oppgir at å redusere miljømessige effekter er et viktig formål (28 mot 15 prosent). Å *erstatte utdaterte produkter eller prosesser* betyr mindre i reiseliv enn i næringslivet generelt.

Klienter/kunder og interne kilder i foretaket er de viktigste informasjonskildene for innovasjonsvirksomheten, 46 respektive 47 prosent.

Det synes å være mange ulike hemmende faktorer for innovasjon i reiselivet som har stor betydning. Økonomiske faktorer som høye innovasjonskostnader og mangel på finansiering får høy score. Det samme får problemer med å holde på eller rekruttere kvalifisert personell. Markedsforhold spiller også inn; både at etterspørselen etter nye varer og tjenester er usikker og at markedet er dominert av etablerte foretak.

Figur 2.2. Hemmende faktorer for innovasjon i reiselivsnæringene, 2008-2010

Det er varierende grad av samarbeid innen reiselivsnæringen. Reisearrangører og fornøyelsesparker mv. samarbeider i en viss grad med andre i utvikling av nye produkter eller prosesser. Innenfor overnatting, servering og transport er det imidlertid svært lite samarbeid med andre. I servering er det faktisk ingen av de 37 foretakene i utvalget som melder om samarbeid med andre.

Oppsummering

Undersøkelsen viser at innovasjonsaktiviteten, med unntak av markedsinnovasjoner, er svært lav i reiselivsnæringene sammenliknet med næringslivet generelt og med andre tjenesteytende næringer. Det kan være vanskelig å avgjøre om dette er reelt eller om det kan skyldes at innovasjon i reiselivsnæringene ikke fanges opp i en standard innovasjonsundersøkelse. Ville resultatene vært forskjellige hvis foretakene fikk mer tilpassede spørsmål om innovasjon spesielt for næringen? På den annen side ville ikke resultatene da være fullt ut sammenliknbare med andre næringer. Også for andre næringer kunne det være aktuelt med mer nærings-spesifikke spørsmål.

I skjemaet er det muligheter for å skrive inn kommentarer i eget felt. En god del foretak innen reiseliv har lagt inn kommentarer, men de er forholdsvis generelle. Mange foretak gir likevel uttrykk for at skjema er stort og omfattende og at det ikke passer for det aktuelle foretaket, f.eks. at de "overhodet ikke driver med FoU eller innovasjon".

Effekten av omfang og utforming av spørreskjema skal ikke undervurderes. I tillegg til den ordinære FoU- og innovasjonsundersøkelsen ble det gjennomført en undersøkelse med bare innovasjonsspørsmålene for foretak med 10-49 sysselsatte i enkelte næringer, herav inkludert *Overnattingsvirksomhet*. Resultatene fra derfra viser en markert høyere andel foretak med innovasjonsaktivitet⁵. Dette gjelder for alle typer innovasjon, men gir sterkest utslag for prosessinnovasjon.

Det er mulig at introduksjonsspørsmål om FoU kan være et uheldig filter for rapportering av innovasjonsaktivitet, spesielt i lite FoU-intensive næringer som

⁵ Se også kapittel 3.2 for en nærmere beskrivelse av dette arbeidet.

bl.a. reiseliv. Ved å gå direkte på innovasjonsspørsmålene, slik dette ble gjort i tilleggsundersøkelsene er det flere som rapporterer om innovasjon.

Et komplett tabellsett tilsvarende vedlegg A med reiselivsnæringene inkludert eller ytterligere data presentert etter nedbrytingen i tabell 2.1 kan fås ved henvendelse til SSB.

2.2. Måling av innovasjonskostnader; hvor interessant er det?

Spørsmål om innovasjonskostnader har vært med i CIS fra starten av; riktignok som en frivillig variabel. I arbeidet med revidert lovforordning for innovasjonsstatistikken har imidlertid Eurostat stått meget sterkt på for å gjøre den om til en obligatorisk variabel. En viktig grunn til dette er at innovasjonskostnader inngår i Innovation Union Scoreboard. En annen årsak er at formålet med denne indikatoren er å gi et kvantitativt mål på innovasjonsaktiviteten, og det er en svakhet generelt med innovasjonsstatistikken at den inneholder få kvantitative variable. Dette ligger nå inne i utkast til ny forordning om FoU- og innovasjonsstatistikk fra EU, og spørsmål om innovasjonskostnader vil etter denne bli obligatorisk fra og med CIS 2012.

Fra deler av statistikkmiljøet er det betydelig skepsis til måling av innovasjonskostnader. Det er først og fremst to årsaker til dette. På linje med FoU-kostnader er innovasjonskostnader en input-indikator og måler ikke effekten eller virkningen av innovasjon (output). Det er også betydelige problemer med å innhente denne typen informasjon fra foretakene. Dette skyldes dels at innovasjonsbegrepet er vanskelig å avgrense og dels at foretakene ikke har disse kostnadene spesifisert i sine regnskaper. Det er derfor en antakelse om at kostnader til innovasjon utenom FoU ikke har tilfredsstillende kvalitet og i tillegg har vært underrapportert.

Innovasjonskostnader utenom FoU omfatter *kjøp av maskiner og utstyr, kjøp av annen ekstern kunnskap* og *andre kostnader*. Restposten omfatter bl.a. design, kompetanseoppbygging og kostnader tilknyttet markedsintroduksjon av innovasjoner.

Spørsmålet om innovasjonskostnader vært med i de fleste norske innovasjonsundersøkelsene, men var ikke med i undersøkelsen for 2004-2006. Spørsmålet ble tatt inn igjen i undersøkelsene for 2006-2008 og 2008-2010. På grunn av kommende rapporteringskrav internasjonalt og den usikre kvaliteten på dataene ble det satt inn ekstra ressurser for behandling av innovasjonskostnader i undersøkelsen for 2010. Foruten normalt revisjonsarbeid har formålet med arbeidet vært å gi en indikasjon på forekomsten og betydningen av manglende rapportering og andre former for feilrapportering av innovasjonskostnader, og hva slik feilrapportering skyldes.

Erfaringer fra prosjektet

Arbeidet med revisjon av innovasjonskostnader i undersøkelsen for 2010 etterlater følgende hovedinntrykk:

- For det første synes det å være lav forståelse blant oppgavegivere av innovasjonsbegrepet i seg selv og skillelinjene mellom FoU og annen innovasjonsaktivitet. Dette understrekes av den betydelige forekomsten av feilrapportering generelt og manglende rapportering av kostnader. Det kan argumenteres for at dette inntrykket peker mot et behov for mer omfattende begrepsforklaringer overfor oppgavegiverne. Imidlertid oppleves forståelsen hos mange oppgavegivere som så liten at det kan være tvil om hvor vidt de leser og oppfatter de forklaringer som allerede står.
- For det andre har ekstraarbeidet i 2010-undersøkelsen ikke resultert i en betydelig økning i registrerte innovasjonskostnader. Mer utstrakt kontakt med foretakene har kun gitt en oppgang i innovasjonskostnadene på om lag 4

prosent. Hovedårsaken til denne relativt beskjedne oppgangen er at det store flertallet av nye eller reviderte anslag fra foretak som ekstrainsatsen har medført, dreier seg om mindre summer. Blant foretakene i industrien har det mer eller mindre utelukkende vært gitt små anslag, langt under snittet for kostnadene oppgitt av foretak i samme hovednæring i den opprinnelige oppgaven. Anslagene fra foretak i tjenesteytende næringer har også stort sett vært dominert av små summer og ligger langt under snittet fra den opprinnelige oppgaven, selv om det har fremkommet en del betydelige investeringer. Den bakenforliggende årsaken til tendensen er noe uklar, men det synes som at mange oppgavegivere velger å la innovasjonskostnader utebli i den mening at disse er for små og ubetydelige til å være verdt bryderiet med å fremskaffe et konkret anslag.

- På den andre siden er forekomsten av manglende rapportering av innovasjonskostnader hos store FoU-aktører ikke ubetydelig, og ekstrarevisjon av disse kan gi relativt store utslag.

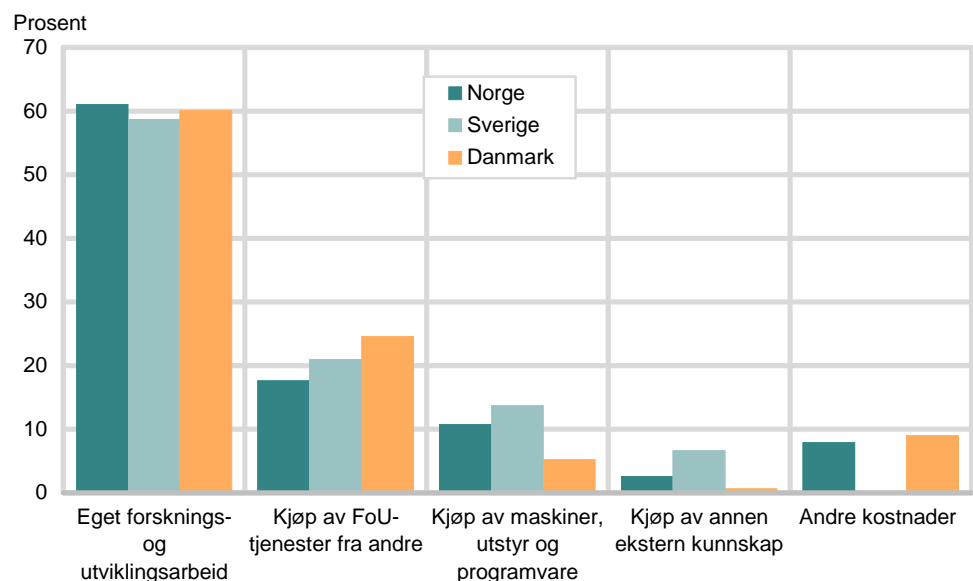
Relativt sett små forskjeller mellom de nordiske landene

Som nevnt er det en antakelse om at kostnader til innovasjon utenom FoU blir underrapportert og det kan se ut som om denne tendensen har forsterket seg de senere årene. De norske dataene over innovasjonskostnader, utenom egenutført og innkjøpt FoU, som andel av totale innovasjonskostnader viser følgende tidsserie:

- 1989-1991: 33 prosent
- 1995-1997: 35 prosent
- 1999-2001: 28 prosent
- 2002-2004: 24 prosent
- 2006-2008: 17 prosent
- 2008-2010: 21 prosent

Resultatene er ikke direkte sammenliknbare gjennom hele perioden. De to første undersøkelsene var separate innovasjonsundersøkelser, mens det f.o.m. 2001-undersøkelsen har vært kombinert FoU- og innovasjonsundersøkelse. Spørsmålsstillingen har også vært forskjellig. For de to første undersøkelsene ble bl.a. fordelingen av kostnadstyper spesifisert bare for driftskostnader.

Figur 2.3. Innovasjonskostnader i 2010 etter type, Danmark, Sverige og Norge

I forhold til EU-landene har andelen øvrige innovasjonskostnader gjennomgående vært lav for Norge. En sammenlikning mellom de nordiske landene for 2010 viser imidlertid et forholdsvis samstemt bilde. For alle de tre nordiske landene utgjør FoU en svært stor del av de totale innovasjonskostnadene. Egenutført FoU alene

står i alle landene for rundt 60 prosent av de totale kostnadene, og legger vi til kjøp av FoU-tjenester utgjør samlet FoU rundt 80 prosent. Den ekstra informasjon en får via innovasjonsundersøkelsen utgjør altså bare rundt 20 prosent av de rapporterte innovasjonskostnadene.

Oppsummering

Kort oppsummert tyder erfaringene på at kostnadene på å innhente kvantitativ informasjon om innovasjonsutgifter langt overstiger nytten av denne informasjon. Med kostnader menes først og fremst den ekstra tid og irritasjon som belastes foretakene med å rapportere oppgaver de fleste ikke har tilgjengelig eller endog ikke oppfatter innholdet i. I tillegg kreves likevel ekstra oppfølging overfor oppgavegiverne for å kvalitetssikre oppgavene så godt som mulig.

Hvis de resultatene som framkommer er korrekte, gir dette spørsmålet i innovasjonsundersøkelsen liten ekstrainformasjon utover det som gis i FoU-undersøkelsen. I forhold til andre kjente størrelser fra investeringsstatistikk etc. er det ikke en urimelig antagelse at de øvrige kostnadene som oppgis gjennom innovasjonsundersøkelsen er for lave. Om resultatene på tross av ekstra revisjonsinnsats er gjenstand for en betydelig underrapportering av øvrige innovasjonskostnader (utenom FoU) er informasjon misvisende og har dermed liten eller ingen nytteverdi for brukerne.

Ytterligere informasjon om dette prosjektet finnes i notatet *Innovation costs in the Norwegian survey on R&D and innovation – Evaluation of quality in the 2010 survey*, Documents 2012/49 som kan lastes ned eller bestilles fra SSB.

3. Internasjonale sammenlikninger av innovasjon

Samordningen av de europeiske landenes innovasjonsundersøkelser gjennom EUs statistikkorgan Eurostat gir muligheter til å sammenligne innovasjonsaktiviteten i Norge og andre land. En slik sammenlikning er viktig, fordi det a priori ikke er mulig å stille opp noe eksakt mål for hvor stor innovasjonsinnsatsen bør være eller hvilket nivå man skal forvente for resultatene. Innovasjon foregår som ledd i foretakenes konkurranse i markedene, slik at hensiktsmessig nivå på innsats og resultater i stor grad bestemmes av hva konkurrentene foretar seg. Siden store deler av norsk næringsliv er utsatt for internasjonal konkurranse blir derfor det relevante sammenlikningsgrunnlaget hva tilsvarende virksomhet i utlandet satser og oppnår.

Tradisjonelle internasjonale FoU-indikatorer har de senere årene blitt gradvis komplettert med nye indikatorer for å måle resultater av forskning og innovasjon. Et indikatorsett som både inneholder noen tradisjonelle FoU-indikatorer og et differensiert utvalg av andre innovasjonsrelaterte variabler er EUs *Innovation Union Scoreboard* (IUS). Til sammen inngår 25 indikatorer som er valgt ut for bedre å dekke totalinnsatsen innenfor de nasjonale forsknings- og innovasjonssystemene innenfor tre ulike dimensjoner: 1) Tilretteleggende faktorer; menneskelige ressurser, åpenhet, fremragenhets og attraktivitet ved forskningssystemet, finansiering og støtte, 2) Bedriftsaktiviteter; bedriftsinvesteringer, forbindelser og entreprenørskap og patenter, 3) Resultater; innovatører, økonomiske effekter. Indikatorsettet presenterer hvert år en oversikt over medlemslandenes innsats innenfor sitt nasjonale forsknings- og innovasjonssystem.

EU rangerer de ulike landene etter plassering på den sammensatte hovedindikatoren. Norge havner her på tredje nivå i gruppen av "moderate innovatører". Samlet sett rangeres Norge på 17. plass, noe under gjennomsnittet i EU. Både Finland, Danmark og Sverige er i gruppen "innovasjonsledende" med et snitt godt over EU27. Finland er i tillegg i gruppen med høyest vekst, mens Norge tilhører de «saktevoksende» "slow growers" Der er vi for øvrig på linje med Danmark og Sverige.

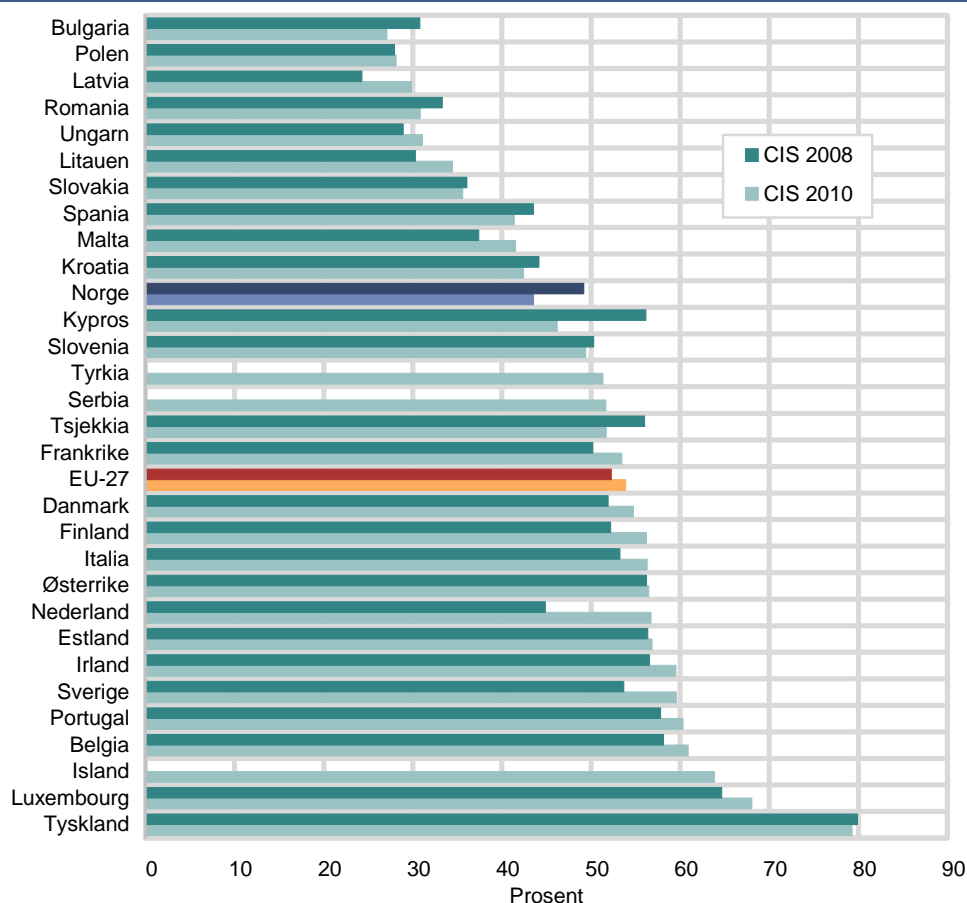
Det norske innovasjonssystemets relative styrke på IUS-indikatorene ligger ikke uventet innenfor menneskelige ressurser, et åpent og attraktivt forskningssystem, samt offentlig finansiering og samarbeid. Norge har i 2011 fått en spesielt høy score innenfor internasjonalt vitenskapelige samarbeidspublikasjoner. Relative svakheter finner man innenfor næringslivsinvesteringer, patenter, innovatører og innovasjonsresultater. Sett under ett er bildet for Norge mer eller mindre uendret i løpet av de seneste årene, og det er forholdsvis små endringer for både enkeltindikatorer og for hovedindikatoren i forhold til 2010. IUS for 2011 inneholder imidlertid ikke data fra CIS 2010. Disse vil først bli inkludert i neste utgave.

3.1. Tall fra den europeiske innovasjonsundersøkelsen, CIS 2010

Det norske næringslivet ligger under EU-gjennomsnittet⁶ for innovasjon. Både når vi ser på andelen foretak med innovasjonsaktivitet totalt sett og når det gjelder andelen foretak som har introdusert nye produkter eller prosesser (PP-innovasjon) i perioden 2008-2010. De norske resultatene ligger også under tilsvarende tall fra våre nordiske naboer Sverige, Danmark og Finland.

⁶ EU-gjennomsnittet (oppgitt som EU-27) er beregnet på bakgrunn av de tilgjengelige data for de enkelte indikatorene. Til eksempel mangler data for Storbritannia for de fleste variablene som det ikke er obligatorisk å levere til Eurostat. De er derfor utelatt fra beregningen av totaltallene. Hellas har ikke levert data for CIS 2010 og inngår ikke i beregningsgrunnlaget.

Figur 3.1. Andel foretak med noen form for innovasjonsaktivitet, EU-27

Kilde: Eurostat.

Innovasjonsaktivitet og PP-innovasjonsaktivitet

Undersøkelsen viser at nesten halvparten, 44 prosent, av de norske foretakene som inngår i det obligatoriske utvalget for CIS 2008 har hatt en eller annen form for innovasjonsaktivitet⁷ i perioden 2008-2010. Dette er 10 prosentpoeng under EU-gjennomsnittet, og fem prosentpoeng lavere enn for perioden 2006-2008. EU-gjennomsnittet på sin side har økt med to prosentpoeng siden forrige undersøkelse.

Rangert i stigende rekkefølge er Norge nummer 21 av 31 land. Sverige, Finland og Danmark er rangert som nummer 6, 12 og 13 med henholdsvis 60, 56 og 55 prosent, alle med en oppgang siden forrige undersøkelse. Landene som gjennomfører undersøkelsen er imidlertid nokså jevnt fordelt, og kun Tyskland, skiller seg vesentlig ut i positiv retning med en rapportert andel innovasjonsaktive foretak på hele 79 prosent.

Det kan imidlertid bemerkes at Tyskland i sine undersøkelser har både den laveste svarprosenten av alle landene som deltar i undersøkelsen, bare om lag 25 prosent i 2008, og relativt store metodeavvik fra det standardiserte undersøkelsesopplegget. Det kan derfor være grunn til å behandle resultatene med en viss skepsis. Særlig tatt i betraktning at Tyskland representerer over 19 prosent av foretakene i undersøkelsen og over 28 prosent av enhetene som rapporterte innovasjonsaktivitet. Dette gir et merkbart utslag på gjennomsnittstallene for EU totalt sett, og hvis en utelukker de tyske tallene som avvikende synker EU-gjennomsnittet med hele seks prosentpoeng.

⁷ Innovasjonsaktivitet refererer her til foretak som har utført en eller flere av de følgende: Foretak som har introdusert nye produkter eller nye prosesser, introdusert nye organisasjonsendringer eller endringer i måten foretaket markedsfører seg selv eller sine produkter, har hatt avbrutt eller utsatt aktivitet med sikte på å introdusere nye produkter eller prosesser, eller har hatt pågående slik aktivitet som ennå ikke var slutført ved utgangen av 2010.

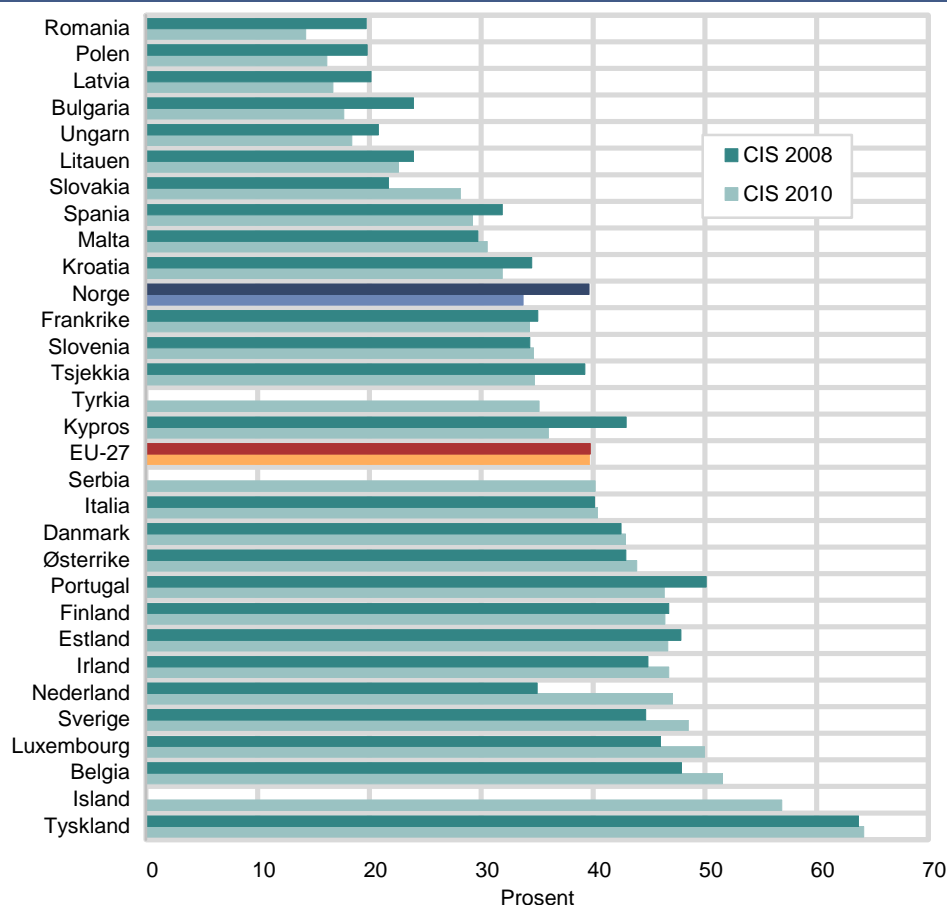
Andelen foretak som utelukkende har introdusert innovasjoner innenfor områdene organisasjon og/eller marked (marketing) – altså ikke har hatt noen aktivitet med sikte på nye produkter eller prosesser – varierer noe mellom landene. Norge skiller seg ikke vesentlig ut og ender med sine 10 prosent drøyt tre prosentpoeng under EU-gjennomsnittet.

Ser vi bort fra organisasjons- og markedsinnovasjoner er bildet for Norges del mer eller mindre det samme som det var for alle typer av innovasjonsaktivitet sett under ett. Med 34 prosent plasserer Norge seg seks prosentpoeng under EU-gjennomsnittet etter en nedgang på samme sifre. EU-snittet har ligget flatt på 40 prosent siden forrige undersøkelse.

En del av svekkelsen i resultatene i forhold til CIS 2008 kan for Norges del forklares med en omlegging av beregningsgrunnlaget for foretak som ikke har introdusert innovasjoner i perioden, men er registrert med kun avbrutt innovasjonsaktivitet eller med pågående aktivitet som ennå ikke har ledet frem til noen innovasjon. I tallene for 2008 var Norge en klar utligger når det gjelder denne variabelen med 10 prosent mot et EU-gjennomsnittet er på kun 3. I tallene for CIS 2010 er andelen foretak med slik innovasjonsaktivitet i Norge redusert til 1 prosent, noe som er det samme som EU-gjennomsnittet.

Årsaken til det høye nivået rapportert i 2008 var at de norske tallene hadde inkludert informasjon fra foregående undersøkelse. Foretak som rapporterte pågående innovasjonsaktivitet med sikte på å introdusere nye produkter eller prosesser ved utgangen av 2006 men som ikke hadde rapportert noen innovasjonsaktivitet i perioden 2006-2008 ble registrert som å ha hatt avbrutt eller ikke fullført innovasjonsaktivitet i CIS 2008. Dette er ikke urimelig i seg selv, men avviker fra kodingen i de øvrige EU-landene.

Figur 3.2. Andel foretak med PP-innovasjonsaktivitet, EU-27

Kilde: Eurostat.

Hvis resultatene brytes ned etter hovednæring⁸ er ikke bildet vesentlig endret. De norske foretakene i tjenesteytende næringene scorer med sine 31 prosent tre prosentpoeng lavere enn EU-gjennomsnittet, noe som er mindre enn for alle næringer sett under ett. Likevel så ender ikke Norge høyere enn midt på treet hvis landene rangeres etter tjenesteyting alene, og det er fortsatt langt opp til de øvrige nordiske landene. For industriforetakene er forskjellen større i forhold til EU-snittet, 37 prosent mot 44.

Noe av forklaringen på Norges dårlige rangering finnes i den norske næringsstrukturen. En fellesnordisk studie (Bloch et al, 2008) har tidligere korrigert for effekten av varierende næringsstruktur i de forskjellige landene, og resultatet av dette slo ut i form av en betydelig økning av den relative innovasjonsaktiviteten i Norge. Dette innebærer at norske foretak presterer forholdsvis bedre når det gjelder sammenlikning med andre nordiske foretak i næringer det er naturlig å sammenlikne dem med, men det endrer ikke på det faktum at de i gjennomsnitt er mindre innovative enn i de øvrige nordiske landene totalt sett.

Lav score på både innsatsmål og resultatmål

I den grad Norge kan sies å ligge dårlig an for andelen innovative foretak er resultatene – i alle fall rangeringsmessig – enda svakere hvis man ser på kvantitative indikatorer som forsøker å måle ressursinnsatsen til innovasjon (investeringer) og på resultatene av innovasjonene.

En indikator som er hyppig brukt er å se på den samlede ressursinnsatsen til innovasjon, bortsett fra FoU-kostnader⁹. Som andel av total omsetning ender Norges øvrige innovasjonskostnader lavest blant landene som deltar i undersøkelsen med et resultat på 0,6 prosent. Målt opp mot EU-gjennomsnittet på 0,9 prosent er imidlertid dette en betydelig framgang i forhold til forrige undersøkelse. Sverige, Danmark og Finland har til sammenlikning har respektive 1,6 og 0,9 og 1,0 prosent.

Også når det gjelder andelen av foretakenes omsetning i referanseåret som stammer innovative produkter – det vil si fra nye eller vesentlig forbedrede produkter (varer eller tjenester) introdusert i løpet av den siste treårsperioden – plasserer Norge seg blant de laveste i Europa med 6 prosent av totalomsetningen. Også dette er likevel en framgang fra forrige undersøkelse hvor Norge lå desidert sist med et resultat på i overkant av 3 prosent. Skiller vi mellom industri og tjenesteytende næringer ligger de norske tallene på 7 og 5 prosent mot EU-gjennomsnitt på henholdsvis 18 og 11 prosent.

Igjen er det naturlig at en del av de norske resultatene kan forklares av den norske næringsstrukturen. Vi vet at variasjonen mellom enkelt næringer er svært høy på denne variabelen og at disse forskjellene går igjen fra undersøkelse til undersøkelse. For eksempel har Norge bare i begrenset grad foretak i omsetningstunge næringer hvor en typisk finner forbrukerrettede teknologprodukter med en begrenset levetid på salgsmarkedet før de blir erstattet av nye modeller. Spesielt store norske industriforetak er i liten grad lokalisert i næringer med en høy innovasjonsaktivitet av denne typen.

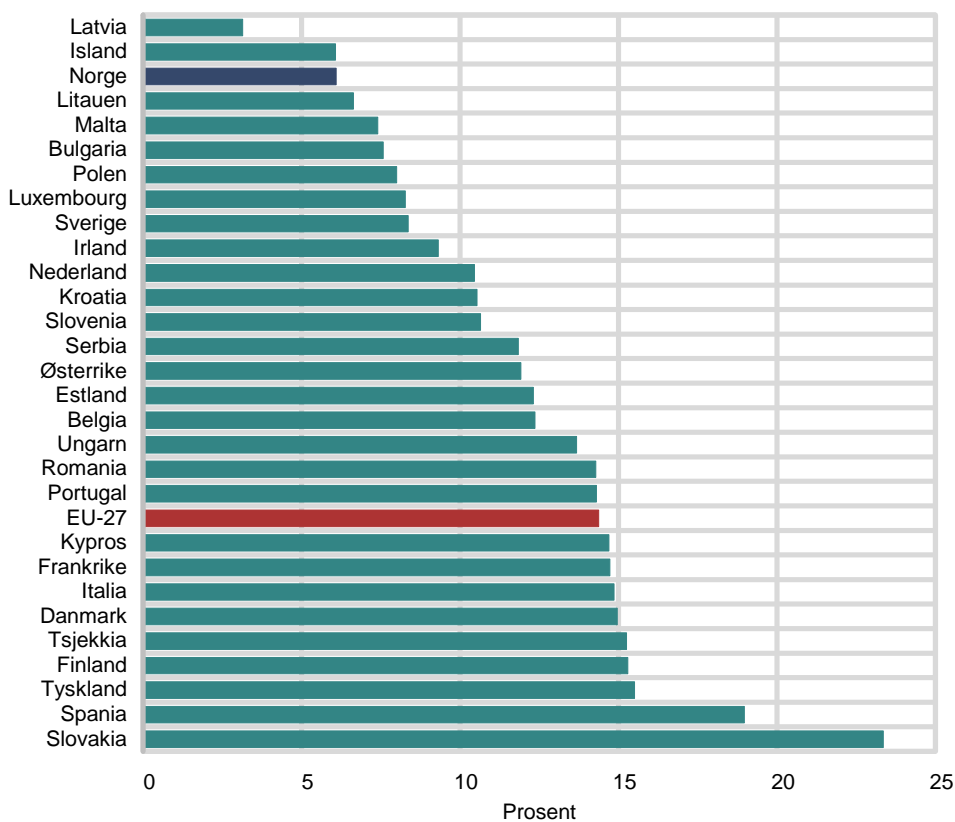
Motsatt er det norske næringslivet i stor grad preget av oljeindustrien og prosess-tunge leverandørindustrier til denne. Disse næringene er utvilsomt teknologitunge og legger krav på en betydelig økonomisk kapital, men samtidig er de typisk ikke klassifisert som høyt teknologiske næringer i et europeisk sammenlikningsperspektiv og de er i liten grad innovative i den forstand at de introduserer helt nye produkter. Delvis slår dette ut fordi det her ofte er snakk om svært store enheter med en svært

⁸ Industri består her av næringskodene B05-09, C10-33, D35 og E36-39, mens de tjenesteytende næringene omfatter G46, H49-53, J58, J61, J62, J63, K64-66 og M71. Til sammen utgjør disse to gruppene den obligatoriske næringsdekningen for CIS 2008.

⁹ Dette omfatter kjøp av maskiner, utstyr programvare eller annen ekstern kunnskap rettet spesielt mot utvikling av nye produkter og/eller prosesser i foretakene.

høy omsetning, og delvis fordi løpende og kontinuerlige forbedringer i disse næringene ikke rapporteres som innovasjoner til tross for at de kan innebære store investeringer og må kunne sies å innebære store og ”innovative” endringer over tid.

Figur 3.3. Innovative produkter som andel av total omsetning, EU-27

Kilde: Eurostat.

Som en illustrasjon på dette er det i Norge slik at foretakene i næringene innenfor bergverksdrift og utvinning totalt omsetter for mer enn den samlede omsetningen i den vareproduserende delen av industrien. Andelen av omsetning som stammer fra innovasjoner er på henholdsvis 2 og 13 prosent. I Danmark og Finland utgjør omsetning av nye produkter 24 og 27 prosent i den vareproduserende industrien, mens andelen har falt betydelig i Sverige siden forrige undersøkelse. De scorer nå lavere enn Norge relativt sett med sine 10 prosent.

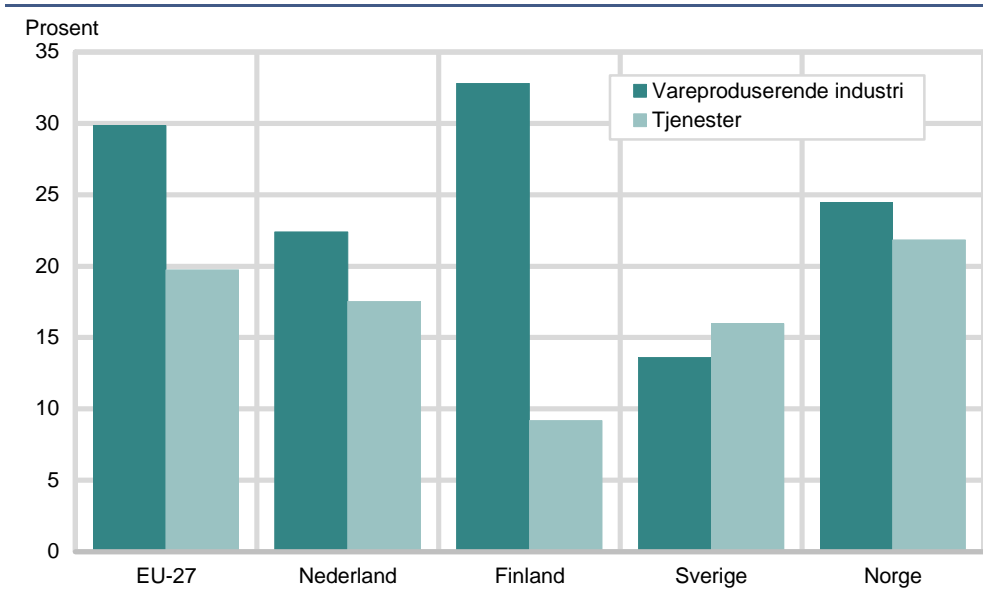
Det finnes ikke konkrete tall for bergverksdrift og utvinning i de øvrige nordiske landene, men størrelsen av denne sektoren er liten de fleste steder utenfor Norge. Den vareproduserende industriens andel av den totale industriomsetningen er mellom 86 og 87 prosent i Sverige, Danmark og Finland, mot bare 42 prosent i Norge. Gjennomsnittet i EU er 82 prosent.

Forsøker vi å ytterligere utelukke effekten av den ulike nærings sammensetningen ved å se på innovasjonenes andel av omsetningen kun for foretak med produkt- eller prosessrettet innovasjonsaktivitet endrer bildet seg videre. Her ligger de norske innovatørene faktisk over EU-gjennomsnittet når det kommer til tjenester. Avstanden til andre land det er naturlig å sammenlikne med er mye mindre enn for andelen av totalomsetningen, også i den vareproduserende industrien.

Dette indikerer at selv om det norske næringslivet under ett gjør det svakt, så klarer de norske innovatørene seg isolert sett mye bedre målt mot andre innovatører i sammenliknbare land og næringer. Problemet er at vi har for få av dem til å komme godt ut av referansetesting på denne indikatoren. Delvis fordi vi i utgangspunktet

har for få foretak i innovasjonsintensive næringer, men også fordi de vi har viser en noe lavere tendens til å innovere enn i våre naboland.

Figur 3.4. Innovative produkter som andel av produktinnovatørens omsetning, etter hovednæring, utvalgte land

Kilde: Eurostat.

Leverandørsamarbeidet klart viktigst

Selv om andelen norske innovatører med innovasjonssamarbeid har blitt redusert med 4 prosentpoeng siden forrige undersøkelse har Norge fortsatt en relativt sett høyere andel innovatører med samarbeid enn i EU sett under ett. Det er en del variasjon mellom landene, men det er en klar tendens til at landene som rapporterte høyest andel innovatører med samarbeid sist også rapporterer en høy grad av samarbeid i CIS 2010. EU-gjennomsnittet på 27 prosent er det samme som i forrige undersøkelse.

Det er generelt sett små forskjeller mellom de forskjellige CIS-utførerne i hvem innovatørene samarbeider hyppigst med og i hvordan de vurderer viktigheten av samarbeidet med de forskjellige partnerne. Hovedtrekkene i resultatene har også i det vesentligste vært stabile siden forrige undersøkelse. Den vanligste samarbeidspartneren i et stort flertall av landene er *leverandører av maskiner, utstyr eller programvare*. I EU-27 sett under ett er det over 60 prosent av de samarbeidende innovatørene oppgir dette. Bare i Tyskland er ikke leverandører blant de to hyppigst rapporterte partnerne. Rapportert hos nesten halvparten av foretakene med samarbeid er *klienter eller kunder* den nest vanligste samarbeidspartneren fulgt av *universiteter og høyskoler*. Samarbeid med *konkurrenter eller andre foretak i samme bransje* og samarbeid med *offentlige eller private forskningsinstitutter* forekommer minst hyppig, begge hos om lag en fjerdedel av de samarbeidende foretakene.

Tendensen er mye av den samme når det kommer til vurderingen av den viktigste samarbeidspartneren. Med 21 prosent av de samarbeidende innovatørene er det igjen leverandørene som er hyppigst rapportert. Samarbeidet med kunder og samarbeid med andre foretak i samme konsern kommer forholdsvis likt ut som nest hyppigst rapportert med 14 og 12 prosent. Sett i forhold til hvor ofte de forskjellige formene for samarbeid forekommer er det samarbeidet med leverandører og samarbeid innad i konsernet som har den største sjansen for være viktigst når slikt samarbeid først finner sted. Samarbeid med konkurrenter eller andre foretak i samme bransje og samarbeid med forskningsinstitutter er viktigst for færrest foretak og disse samarbeidsformene har også lavest sjanse for å bli ansett som viktigst. Igjen skiller ikke Norge seg særlig ut, men norske foretak rapporterer i snitt flere forskjellige samarbeidspartnere enn i EU. Særlig samarbeid med forskningsinstitutter både forekommer klart oftere og vurderes oftere som viktigst,

mens bare samarbeid med konkurrenter forekommer sjeldnere i Norge enn i mange av de øvrige landene.

Kvalitetsøkning viktigste formål med innovasjonsaktiviteten

For den største delen av foretakene er det en gjennomgående tendens til at viktigste formål med innovasjonsaktiviteten varierer lite mellom landene i undersøkelsen. Å *forbedre kvaliteten på produserte varer eller tjenester* oppgis av den høyeste andelen foretak hos langt på vei de fleste av landene, og kun i ett land er ikke dette blant de to viktigste innovasjonsformålene.

Å *utvide spekteret av varer eller tjenester* er i gjennomsnitt nest hyppigst rapportert, og samtidig nest hyppigst rapportert i de fleste landene. Tredje hyppigst rapportert, både i gjennomsnitt og blant et flertall av landene, er formålet å *Øke foretakets markedsandel*. Dette er det nest viktigste formålet for de norske innovatørene og Norge har her den største andelen som er rapportert i undersøkelsen.

Å *reducere miljømessige effekter* eller å *reducere material- eller energikostnader per produsert enhet* er de to faktorene som sjeldnest er oppgitt å være svært viktig for innovatørene. Noen land rapporterer at å *reducere arbeidskostnadene per produsert enhet* er viktig for den laveste andelen av deres foretak, mens å *forbedre helse eller sikkerhet for de ansatte* også er gjennomgående lavt rapportert.

Fordelingen blant de norske innovatørenes rapportering avviker ikke vesentlig fra de fleste andre landene på dette spørsmålet, men de har en høyere enn gjennomsnittlig tilbøyelighet til å angi at et innovasjonsformål er svært viktig i utgangspunktet. Det er altså slik at norske foretak oppgir flere faktorer som svært viktige enn gjennomsnittet i EU, og resultatene ligger også over EU-snittet på alle de individuelle faktorene hver for seg.

3.2. Et spørsmål om kontekst: Hvor sammenliknbare er resultatene fra de forskjellige landene?

Norge, en moderat innovatør?

Tross svake innovasjonsresultater om en baserer seg på internasjonale sammenligninger klarer Norge seg meget godt økonomisk og scorer høyt på sentrale økonomiske indikatorer som bl.a. vekst i BNP per innbygger, handelsbalanse og sysselsetting. Om vi forventer en direkte kausal sammenheng mellom høy score på innovasjonsindikatorer og økonomisk fremgang kan dette synes som et paradoks. Det kan derfor være på sin plass å vurdere nytten av referansetesting på indikatorer hvor Norge kommer dårlig ut så lenge disse er ment å tolkes som input til å forklare utviklingen i økonomien generelt sett.

Dette er en problemstilling som har vært diskutert flere ganger tidligere. Kanskje mest fremtredende i OECDs rapporter (2007, 2008) om norsk økonomi og innovasjonspolitik, hvor fenomenet ble omtalt som "The Norwegian Puzzle". Og selv om visse deler av dette paradokset allerede er belyst, for eksempel ved å korrigere for næringsstruktur, kan det fortsatt se ut som om flere av de norske tallene for innovasjon og innovasjonsaktivitet er lavere enn de "burde være" hvis vi sammenlikner realitetene i den norske økonomien opp mot situasjonen i andre land. Dette er definitivt tilfelle for enkelte indikatorer innhentet gjennom den norske FoU- og innovasjonsundersøkelsen.

SSB har derfor gjennomført et prosjekt som hadde som mål å undersøke hvorvidt det finnes metodemessige faktorer ved selve målingene av innovasjon i Norge som kan bidra til disse utslagene. Særlig ble det fokusert på to separate, men likevel beslektede, spørsmål:

For det første: *Kan det faktum at Norge har en kombinert undersøkelse om Forskning og Utviklingsarbeid (FoU) og innovasjon bidra til å forklare de svake innovasjonsresultatene?* De fleste landene som gjennomfører CIS utfører FoU- og innovasjonsundersøkelser som separate undersøkelser, men noen har også kombinerte undersøkelser. I Norge har undersøkelsene vært fullstendig integrert, med felles skjema og felles utvalg, siden 2001.

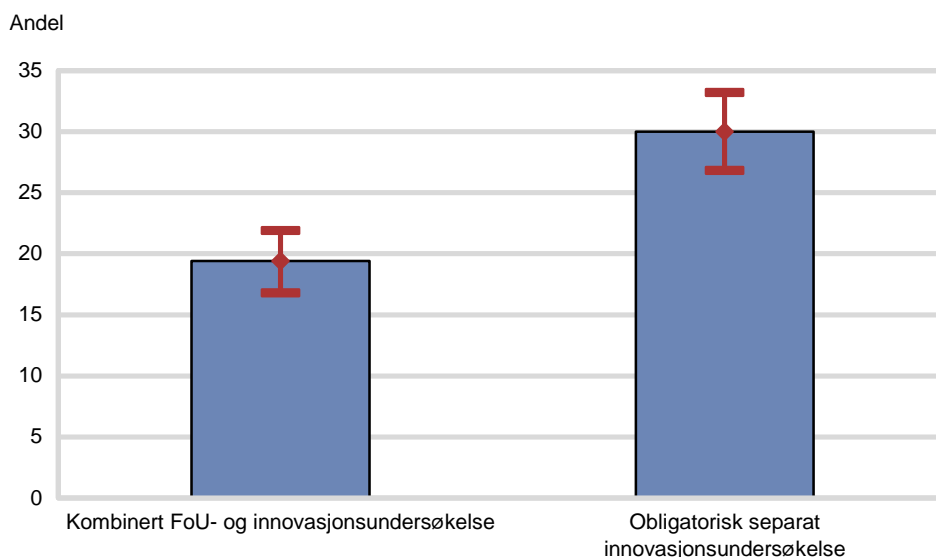
Forståelsen av innovasjonsbegrepet og målingen av dette har imidlertid vært i kontinuerlig utvikling, og innovasjonsundersøkelsene har i de senere årene favnet stadig bredere. Dette gjelder både innhold og næringsdekning i forhold til de første innovasjonsundersøkelsene som hadde et smalere og mer teknologidrevet/FoU-sentrert fokus. Kan det dermed tenkes at en felles undersøkelse bidrar til en snevrere oppfattelse av innovasjon hos respondentene enn det som nå er tiltenkt?

For det andre: *Er det svarskjevheter i undersøkelsene?* Norge har tradisjonelt sett hatt en av de høyeste svarinngangene blant landene som gjennomfører CIS, og det er forskjeller mellom landene når det gjelder hvorvidt undersøkelsen er en svarpliktig del av nasjonal statistikk. Teoretisk sett skal skjevheter som følge av varierende svarprosent kunne korrigeres statistisk, men det er grunn til å stille spørsmål ved hvorvidt slike justeringer, og forskjellige måter å gjennomføre dem på, faktisk forbedrer sammenliknbarheten mellom landene.

Økt innovasjonsaktivitet med separat undersøkelse

Resultatene fra prosjektet viser at det var grunn til å stille begge disse spørsmålene. En sammenlikning mellom den regulære FoU- og innovasjonsundersøkelsen for Norge og en spesialundersøkelse¹⁰ som kun dekket innovasjon (i.e. uten et sett detaljerte FoU-spørsmål) viser en signifikant høyere andel innovatører. Det ble det også rapportert en høyere grad av samarbeid blant innovatørene, høyere andel foretak med organisasjons- og markedsinnovasjon, og en høyere andel av omsetningen som stammet fra innovasjoner.

Figur 3.5. Andel produkt og/eller prosessinnovatører i populasjonen, etter undersøkelse

Det ble videre funnet en ytterligere økning når denne spesialundersøkelsen ble sammenliknet med en identisk undersøkelse hvor det var frivillig å delta. Sett under ett ble andelen foretak som rapporterte innovasjonsaktivitet om lag fordoblet ved å gå fra en felles og obligatorisk FoU- og innovasjonsundersøkelse til en separat og frivillig innovasjonsundersøkelse alene.

¹⁰ Spesialundersøkelsen dekket et foretak med mellom 10 og 50 sysselsatte i et begrenset utvalg av næringer. Tall fra den ordinære undersøkelsen presentert her er justert for å dekke den samme populasjonen.

Det må understrekes at spesialundersøkelsene kun ble utført for foretak med mellom 10 og 50 sysselsatte og innenfor et begrenset antall næringer. Utslagene vil ha blitt annerledes, sannsynligvis mindre dramatiske, om en separat innovasjonsundersøkelse ble gjennomført med den samme populasjonen som i den kombinerte FoU- og innovasjonsundersøkelsen. Resultatene viser at en deling av FoU- og innovasjonsundersøkelsen vil påvirke rapporteringen av innovasjonsaktivitet, men vi har ikke grunnlag for å si hvor stor effekten av en slik metodeendring vil bli.

Flere mulige forklaringer

Selv om vi kan slå fast at det er en signifikant forskjell i resultatene gir ikke dette prosjektet noe klart svar på *hvorfor* disse variasjonene oppstår. Graden av forskjell mellom undersøkelsene varierer også til dels mye fra næring til næring. Resultatene kan tyde på at en separat innovasjonsundersøkelse vil slå ut mest for næringer med lite FoU og med mer inkrementelle eller uformelle innovasjonsprosesser, men dette er ikke hele forklaringen.

En annen mulig faktor er at en separat innovasjonsundersøkelse kan bli besvart av andre personer i foretakene enn den kombinerte undersøkelsen. Vi vet at undersøkelser som spør om "harde tall" og finansielle størrelser har en tendens til å bli besvart av personale med ansvar for regnskap eller liknende. FoU-delen i det kombinerte skjemaet består i hovedsak av slike spørsmål. Innovasjonsspørsmålene er mer kvalitative av natur og vil inneholde et element av vurdering og refleksjon over egen virksomhet. Det er da mulig at en separat innovasjonsundersøkelse oftere vil besvares av noen med strategisk eller ledende ansvar.

Det kan også være så enkelt som at siden FoU-undersøkelsen er årlig og FoU-spørsmålene kommer først i det kombinerte skjemaet annethvert år, så vil innovasjonsdelen kunne bli sett på som et underpunkt av FoU-undersøkelsen. En respondent med ansvar for FoU-virksomheten i et foretak kan dermed tenkes å svare kun på bakgrunn av denne og undervurdere eksistensen av annen innovasjonsvirksomhet i foretaket.

Et mer nyansert bilde av norsk næringslivs innovasjonsaktivitet

Isolert sett påvirker heller ikke resultatene fra dette prosjektet trenden fra de tidligere innovasjonsundersøkelsene som sådan. Vi kan fortsatt med forholdsvis stor sikkerhet si at det har vært en nedgang i den rapporterte innovasjonsaktiviteten i Norge over de tre seneste undersøkelsene. Resultatene sier heller ikke noe om hvilket sett av resultater som er riktigst eller mest brukbart for et gitt formål. Prosjektet har derimot gitt forholdsvis klare indikasjoner på at *nivået* for antall innovatører i det norske næringslivet kan ha vært noe underrapportert i forhold til enkelte andre land vi ønsker å sammenlikne oss med.

Dette aspektet er det viktig å være oppmerksom på hvis man ønsker å sammenlikne den norske innovasjonsaktiviteten på tvers av landegrensene. Kontekst er viktig for å tolke resultatene riktig. Og om vi ennå ikke har hele løsningen på "The Norwegian Puzzle", så har dette prosjektet forhåpentligvis plassert ytterligere et par av bitene på rett plass, og kan dermed bidra til å gi aktørene i det norske FoU- og innovasjonssystemet et bedre inntrykk av helhetsbildet.

Ytterligere informasjon om dette prosjektet finnes i notatet *A question of context: Assessing the impact of a separate innovation survey and of response rate on the measurement of innovation activity in Norway*, Documents 2012/51 som kan lastes ned eller bestilles fra SSB.

4. Opplegg og metode for undersøkelsen

4.1. Bakgrunn og formål

Formål og historie

Undersøkelsen over næringslivets innovasjonsvirksomhet er en periodisk undersøkelse som har vært utført av Statistisk sentralbyrå siden 1992. Målet er å kartlegge omfanget av innovasjon i norsk næringsliv, hvilke virkninger innovasjonsarbeid har for foretakene, samt å rette søkelys mot faktorer av betydning for innovasjonsprosessen. Innovasjon er et samlebegrep for den nyskaping som gjøres i foretakene, både på produkt- og prosessiden. Det er av avgjørende betydning for foretakene at de lykkes med å frambringe slike lønnsomme nyskapinger for at de skal kunne overleve i et konkurranseutsatt marked. Økt innovasjonsintensitet i næringslivet er også et uttalt mål for myndighetene og for næringslivsorganisasjonene, og god statistikk og dokumentasjon på dette området er følgelig svært viktig.

I innovasjonsundersøkelsene kartlegges blant annet hyppigheten og omfanget av innovasjonsaktivitet, hvilken type innovasjon de driver (produkt/prosess/organisasjon/marked), ressursene de bruker på slik aktivitet, omsetning av nye produkter, hvor de får ideene og kunnskapen fra, hvem de samarbeider med og hemmende faktorer for innovasjonsvirksomheten.

Undersøkelsene utføres som en del av Eurostats Community Innovation Survey (CIS) og er utarbeidet etter retningslinjer trukket opp av Eurostat/OECD i den såkalte Oslo-manualen. Oslo-manualen er den fremste internasjonale kilden til retningslinjer for innovasjonsstatistikk. Første utgave ble publisert i 1992, og siden er den revidert to ganger. Siste utgave ble publisert i 2005. Denne tredje og seneste utgaven er oppdatert i forhold til den utvidete kunnskapen som finnes om innovasjon og innovasjonsprosesser. Blant de viktigste utvidelsene er de som er gjort i forhold til ikke-teknologisk innovasjon som markedsmessig og organisatorisk innovasjon og det legges også større vekt på sammenhenger mellom ulike innovasjonsformer enn tidligere.

Undersøkelsen om innovasjon i norsk næringsliv for 2010, som denne rapporten bygger på, er en del av Eurostats Community Innovation Survey, CIS 2010. Undersøkelsen ble gjennomført for syvende gang, og er en videreføring av de tidligere innovasjonsundersøkelsene; fra den opprinnelige CIS for 1992 til CIS 2008 som var forrige undersøkelse. Tidligere har undersøkelsen blitt foretatt omtrent hvert fjerde år, men fra og med 2004 har undersøkelsen blitt gjennomført hvert andre år.

Omfang og innhold er imidlertid endret etter hvert som undersøkelsen har utviklet seg. Til tross for en toårig undersøkelsessyklus er enkelte av variablene kun med hvert fjerde år. Det bør derfor utvises forsiktighet med å trekke for sterke konklusjoner – både over tid og mellom land – når det gjelder å bruke data fra undersøkelsene til å direkte sammenlikne endringer i foretakenes innovasjonsaktivitet.

Den norske undersøkelsen inneholdt alle de obligatoriske spørsmålene i Eurostats skjema, men også enkelte tilleggsspørsmål som ikke var obligatoriske. I tillegg omfattet den norske undersøkelsen foretak med 5-9 sysselsatte. Minstekravet er foretak med minst 10 sysselsatte.

Brukere og anvendelsesområder

Oppdaterte teknologiske indikatorer gir god innsikt i det norske innovasjonssystemet og utviklingen av en nasjonal innovasjonsplan for norsk næringsliv. Nærings- og handelsdepartementet la høsten 2009 frem landets første innovasjons-

melding for Stortinget. For Norge er det en stor utfordring i å løfte innovasjonsaktiviteten for å hevde seg med de landene vi konkurrerer med. Det innebærer en sterkere offentlig og privat satsing på forskning og utvikling, samt en bedre utnyttelse av oppnådde resultater i form av økt innovasjon.

Statistikken brukes av offentlige myndigheter, næringslivsorganisasjoner, medier, forskere og av næringslivet selv. Sentrale offentlige brukere er blant annet Nærings- og handelsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Norges forskningsråd, Innovasjon Norge med flere. Bruken av statistikken har siden begynnelsen av 2000-tallet vært stadig økende grunnet en tiltagende bevissthet og oppmerksomhet, både nasjonalt og internasjonalt, på innovasjon som en vesentlig forutsetning for økonomisk vekst.

4.2. Enhet og populasjon

Foretaket som undersøkelsesenhet

Enheten som observeres i innovasjonsundersøkelsen er foretaket. I standard for næringsgruppering (SN 2007) defineres foretaket prinsipielt som "en økonomisk enhet med selvstendig beslutningsmyndighet", og i de fleste tilfeller vil foretaket være identisk med den juridiske enheten. Eksempler på foretak er aksjeselskap og ansvarlig selskap.

Foretaket kan videre deles inn i flere bedrifter dersom det drives virksomhet i ulike næringer på samme sted eller virksomhet på forskjellige steder. Dette gir en bedre fordeling av foretakets virksomhet på næring og region. Hovedregelen er at dersom det drives virksomhet i ulike næringer på samme sted, deles virksomheten i flere bedrifter bare hvis hver næring sysselsetter minst 5 personer (10 personer hvis virksomhetene er innenfor ulike industrinæringer). Resultatet er at i de fleste tilfeller blir bedrift og lokal enhet identisk.

Fordeler og ulemper ved foretak som observert enhet

Det er fordeler og ulemper knyttet til det å henvende seg til foretaket og ikke til enkeltbedrifter. Den viktigste fordel er at man oftere når frem til den endelige beslutningstakeren. Strategiske avgjørelser vil typisk bli truffet på foretaksnivå, selv om slike avgjørelser også kan treffes på konsernnivå for foretak som er knyttet sammen i konserner. Siden innovasjonsaktiviteter er nært knyttet til nettopp strategi og kursvalg er foretaket derfor best skikket til å oppgi svar på området.

En ulempe med valget av foretaket som observert enhet er at foretaket ikke er næringsmessig eller geografisk entydig. Hvis et foretak har innovasjonsaktivitet i flere bedrifter og i flere næringer, vil alt dette innovasjonsarbeidet rapporteres for foretaket og næringsklassifiseres der hovedaktiviteten foregår. Dessuten vil innovasjonsaktiviteten plasseres geografisk etter hovedkontorets beliggenhet, selv i tilfeller der denne aktiviteten egentlig gjennomføres ved en bedrift plassert et annet sted i landet. For flerbedriftsforetak vil man med andre ord ikke sikkert kunne plassere all innovasjonsaktivitet geografisk eller på næring. Flerbedriftsforetakene utgjør mindre enn 9 prosent av det totale antall foretak i populasjonen, men står for hoveddelen av de totale FoU- og innovasjonskostnadene¹¹.

Innhenting av data fra foretak knyttet sammen i konsern utgjør også utfordring. Her kan vurderinger på konsernnivå medføre at innovasjonsaktivitet som skal benyttes i flere av konsernets foretak legges til ett foretak som har ansvaret for utviklingsarbeidet. I revisjonsarbeidet benyttes derfor informasjon om konserntilknytninger mellom foretak for de største enhetene. Dette for å sikre at registrert informasjonen

¹¹ I undersøkelsen ble likevel flerbedriftsforetak bedt om å oppgi hvilke bedrifter i foretaket som var med i utviklingen av nye produkter eller prosesser. For innovasjonstillene blir denne informasjonen kun brukt til geografisk nedbryting og ikke til å justere foretakenes data hen hensyn til næring. Se også kapittel 4.5.

om konsernets utviklingsarbeid plasseres riktig og dekker de relevante foretakene i konsernet.

Næringer

Innovasjonsundersøkelsen er en utvalgsundersøkelse der målpopulasjonen er industri- og bergverksdrift, tjenesteytende næringer, olje- og gassutvinning samt fiskeoppdrett. Spesifikt deltar følgende næringer i undersøkelsen¹²:

SN 2007	Næring ¹³
A03	Fiske, fangst og akvakultur*
B05-09	Bergverksdrift og utvinning
C10-33	Industri
D35	Elektrisitet-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning
E36-39	Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet
F41-44	Bygge- og anleggsvirksomhet*
G46	Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner
H49-53	Transport og lagring
I55	Overnattingsvirksomhet**
I56	Serveringsvirksomhet**
J58	Forlagsvirksomhet
J59	Film-, video- og fjernsynsprogramproduksjon, utgivelse av musikk- og lydopptak*
J60	Radio- og fjernsynskringkasting*
J61	Telekommunikasjon
J62	Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi
J63	Informasjonstjenester
K64-66	Finansierings- og forsikringsvirksomhet
M70	Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning*
M71	Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse
M72	Forskning og utviklingsarbeid*
M74.9	Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet*
N79	Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester**
N82.9	Annen forretningsmessig tjenesteyting*
N93.X	Fornøyelses-, temaparker, opplevelsesaktiviteter og fritidsetablisement**

Størrelsesgrupper og omfang

Den europeiske innovasjonsundersøkelsen er en utvalgsundersøkelse for foretak med minst 10 sysselsatte. Den norske undersøkelsen for 2010 omfattet foretak helt ned til 5 sysselsatte og bruttoutvalget var på 6 852 foretak, inkludert foretak i pilotnæringer. Utgangspunktet for utvalgsdannelsen er – med visse unntak – at samtlige enheter med minst 50 sysselsatte innenfor de dekkede næringene inkluderes. Denne fulltellingsdelen utgjorde i 2010-undersøkelsen 2 083 foretak.

For foretak med 10-49 sysselsatte ble alle enheter som rapporterte betydelig FoU-virksomhet i forrige FoU-undersøkelse inkludert. Dette tilleggsutvalget omfattet 560 foretak.

¹² Klassifiseringen foretas etter gjeldende versjon av Standard for næringsgruppering (SN 2007), basert på EUs standard Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes (NACE rev.2). SSB følger dekningen i den felleseuropeiske malen for undersøkelsen men inkluderer i tillegg enkelte næringer av nasjonal interesse. Undersøkelsen benytter Det sentrale bedrifts og foretaksregisteret (BoF) som grunndata.

¹³ Næringer merket med enkel stjerne (*) er ikke obligatoriske i den europeiske undersøkelsen. Næringer med dobbelt stjerne (**) er pilotnæringer tilknyttet reiseliv og heller ikke obligatoriske.

I tillegg trekkes det et tilfeldig utvalg av øvrige foretak med 5-49 sysselsatte¹⁴ etter næring og størrelsesgruppe. Det beregnes totaltall basert på dette utvalget. Av hensyn til den totale oppgavebyrden er trekk sannsynligheter og justeringer i utgangspunktet valgt slik at den samlede størrelsen på utvalget ikke skal overskride 6500 enheter, men grunnet inkluderingen av pilotnæringene ble det endelige bruttoutvalget noe høyere. Utvalget ble trukket proporsjonalt med antallet i populasjonen per stratum, med følgende trekk sannsynligheter og modifikasjoner:

- 15 prosent for foretak med 5-9 og 10-19 sysselsatte
- 10 prosent for foretak med 5-9 og 10-19 sysselsatte i næring 46 (grunnet et stort antall enheter i populasjonen).
- 35 prosent for foretak med 20-49 sysselsatte
- 35 prosent for foretak med 50-99 sysselsatte i næringsgruppe F, G og H
- Minst 15 enheter i hver marginal (stratum)

Etter at den ordinære trekningen er utført blir restpopulasjonen stratifisert etter økonomisk region og det blir gjort suppleringsrekking for å garantere at minst 15 enheter per region er inkludert i det endelige utvalget.

Tabell 4.1. Oversikt over populasjon, bruttoutvalg og nettoutvalg

Størrelsesgrupper. Sysselsatte	Foretak i brutto- populasjonen	Foretak i bruttoutvalget	Trekkprosent (gjennomsnitt)	Foretak i nettoutvalget	Svar- prosent
I alt	18 616	6 852	37 %	6 541	97 ¹⁵
5-9	6 628	1 257	19 %	1 193	95
10-19	4 313	1 087	25 %	1 036	95
20-49	5 073	2 197	43 %	2 092	95
50-99	1 393	1 102	79 %	1 058	96
100-	1 209	1 209	100 %	1 162	96

Observasjonsperiode og referanseperiode

Observasjonsperioden som dekkes av undersøkelsen er 2008-2010, mens referanseåret er 2010. Dette samsvarer med det felles europeiske opplegget for CIS 2010. I praksis innebærer det at foretaket klassifiseres etter antall sysselsatte i referanseåret og at tall for omsetning, utgifter etc. gjelder dette året. Spørsmål som går på selve innovasjonsaktiviteten til foretaket, foretakets innovasjonssamarbeid, formål med innovasjon, beskyttelsesmetoder osv. dekker hele observasjonsperioden. I.e. all aktivitet fra begynnelsen av 2008 til utgangen av 2010.

4.3. Datainnsamling

Skjema

Undersøkelsene om forskning og utvikling (FoU) og innovasjon er integrert i samme skjema, noe som har vært tilfelle fra og med gjennomføringen av CIS 3 i 2001. For å redusere oppgavebyrden for de minste foretakene ble det utarbeidet to skjemavarianter. Foretak med minst 10 sysselsatte fikk det mest omfattende settet med spørsmål, mens foretak med 5-9 sysselsatte fikk en kortere variant.

Undersøkelsen ble sendt ut i begynnelsen av mai 2011 med en opprinnelig svarfrist på ca. fem uker. Foretakene kunne enten svare elektronisk via internett eller ved å bestille et papirskjema fra en automatisert tjeneste. Undersøkelsen var oppgavepliktig med hjemmel i statistikkloven og foretakene ble fulgt opp dersom oppgaven uteble. Det ble sendt ut to påminnelser før vedtak om tvangsmulkt. Etter to purringer deltok 6 541 foretak i undersøkelsen, noe som tilsvarer en netto svarandel

¹⁴ Det ble fra og med 2008 er det gjort en justering som medfører at foretak med under 20 sysselsatte i næringsgruppene F, Bygge- og anleggsvirksomhet, og H, Transport og lagring ikke er inkludert. Dette er næringer som i tidligere undersøkelser har rapportert en svært lav andel foretak med innovasjonsaktivitet (alle typer) samtidig som de inneholder et forholdsvis stort antall foretak. Dette er gjort for å begrense den totale oppgavebyrden samtidig som man opprettholder en forsvarlig trekk sannsynlighet i de øvrige næringene. For innovasjonsundersøkelsen 2010 gjaldt dette også pilotnæringen I56 Serveringsvirksomhet.

¹⁵ Samlet svarprosent er beregnet for nettoutvalget (justert for populasjonsfrfall).

på nesten 97 prosent. Disse representerer over 1/3 av foretakene og 2/3 av det totale antall sysselsatte i populasjonen. Det store skjemaet hadde kun en marginalt høyere svarprosent enn det lille, ett prosentpoeng, og forskjellene i frafall mellom størrelsesgruppene i det store skjemaet for øvrig var også neglisjerbare.

Siden bortfallet av enheter grunnet manglende svar var svært lite og forholdsvis jevnt fordelt var det ikke nødvendig med en særskilt frafallsundersøkelse for å undersøke om det var skjevheter av betydning for resultatene.

Kontroll og revisjon

Oslo-manualen gir retningslinjer for revisjon av innovasjonsdata. Selv om definisjoner av nøkkelbegrepene og oppklaringer rundt enkeltspørsmål basert på erfaringer fra tidligere undersøkelser følger med som en veiledning til oppgave-giverne, viser det seg at størrelser rundt innovasjon og tilhørende begreper er vanskelige å rapportere for mange foretak. Kontroll og revisjon av de returnerte skjemaene er derfor svært viktig.

De innsendte oppgavene blir først sett gjennom og grovkontrollert, for å oppdage og luke ut åpenbare feil. I tillegg er det foretatt rundt 40 maskinelle kontroller av dataene etter at de er registrert første gang. Under datarevisjonen brukes også svar fra tidligere undersøkelser samt data fra strukturstatistikken som referanse. Flere konsistenssjekker foretas, og der det finnes avvik blir dette korrigert.

Totalt benyttet nesten 95 prosent av oppgavegiverne seg av muligheten til å svare på undersøkelsen elektronisk, en økning fra 75 prosent i 2008 og 52 prosent i 2006. Fra og med 2010-undersøkelsen sendes ikke lenger papirskjema automatisk ut til alle foretakene, men det er fortsatt mulig å svare på papir for foretak som ønsker dette. Rapportering på internett blir sett på som en kvalitetsmessig fordel siden automatiske kontroller lagt inn i den elektroniske varianten av skjemaet har vist seg å redusere antall feil betraktelig. Videre ble leverte papirskjema optisk lest i tidligere undersøkelser, noe som også kunne være en feilkilde. Med det begrensede antall papirinnleveringer som kom inn for 2010-undersøkelsen blir disse nå behandlet manuelt.

Oppgavebyrde

Innovasjonsundersøkelsen kan karakteriseres som tung, med en forholdsvis omfattende arbeidsbyrde for foretak med innovasjonsaktivitet. Gjennomsnittlig tidsbruk til mottak, behandling og utfylling av det store skjemaet er anslått til 45 minutter, for det mindre skjemaet 15 minutter. Dette gir en samlet oppgavebyrde for enhetene i undersøkelsen på om lag 3900 timeverk, eller om lag to årsverk.

4.4. Feilkilder og usikkerhet

Estimering av totaltall

Siden innovasjonsundersøkelsen er en utvalgsundersøkelse, er det nødvendig å skalere resultatene for å gi representative totaltall for hele foretakspopulasjonen. Skaleringen er foretatt i strata definert av nærings- og sysselsettingsgrupper, det vil si de samme gruppene som ble benyttet under utvalgstrekkningen. Disse baseres på 2-siffer næringskode (SN 2007) kryssset med foretaksstørrelse. Siden det er fulltelling av alle enheter med 50 sysselsatte eller mer estimeres det ikke totaltall for denne gruppen.¹⁶

Når totaltall beregnes vektes hvert foretak i nettoutvalget innen et gitt stratum opp med den andelen dette foretaket utgjør av totalen. Vekter er beregnet for hvert foretak basert på hvilket stratum foretaket tilhører, og det er lages separate vektsett

¹⁶Unntak er næringsgruppene F, G og H hvor det er fulltelling av enheter med minst 100 sysselsatte. Det beregnes derfor vekter også for foretak med 50-99 sysselsatte i disse næringene.

for henholdsvis binære størrelser (dikotome variable og variable på ordinalnivå) og kvantitative størrelser (variable på forholdstallsnivå).

For binære størrelser (i.e. hvorvidt et foretak er innovativt eller viktigheten av hemmende faktorer) brukes andel av *antall enheter* i populasjonen dekket av nettoutvalget til beregningen. For kvantitative størrelser (i.e. kostnader til innovasjon eller antall forskere) er andel av *antall sysselsatte* i populasjonen dekket av nettoutvalget brukt som grunnlag for beregning av vektene.

Innsamlings- og bearbeidingsfeil

Selv om innovasjonsbegrepet er mer kjent og fått større oppmerksomhet de siste årene er det fortsatt mange som er usikre på forståelsen av det. Samtidig er det et begrep som er vanskelig å avgrense og å operasjonalisere. Hovedproblemet ligger i vurderingen av om et produkt eller en prosess er ny eller vesentlig forbedret. Det vil være forskjell på hvordan de enkelte respondenter har oppfattet og tolket dette. Spesielt for virksomheter innenfor delene av tjenesteytende sektor som ikke tidligere har vært omfattet av undersøkelsen kan dette tenkes å være et problem.

Andre spørsmål det kan antas er vanskelig for foretakene i undersøkelsen å besvare er de som omfatter kostnader til innovasjon generelt, og kostnadene utenom FoU spesielt. Også andelen av omsetningen som stammer fra nye eller vesentlig endrede produkter kan være problematisk. Dette er elementer som vanligvis ikke vil være oppført som selvstendige poster i foretakenes regnskaper/årsrapporter, og ved utfylling av oppgaven vil mange nødvendigvis måtte bruke skjønn.

Målefeil som oppstår ved at oppgavegiver gir direkte feil opplysninger vil forekomme i og med at utvalget er så stort som det er. Gjennom kontroll og revisjonsarbeid prøver en å minimere slike feilkilder. Innsamlingsfeil som for eksempel skyldes at tall oppgis i hele kroner i stedet for 1000 kroner vil i praksis bli oppdaget. Konkrete måleproblemer som reduserer reliabiliteten på enkelte variable totalt sett er det derimot vanskeligere å gardere seg mot innenfor rammene av en enkelt undersøkelse. Forbedringer her skjer over tid gjennom internasjonalt metodesamarbeid og sammenstilling med øvrige data. For eksempel antar vi at det finnes en viss underrapportering av øvrige innovasjonskostnader utenom FoU.

Utvalgsfeil

Utvalgsfeil er feiltyper som skyldes at bare deler av populasjonen undersøkes. Når deler av datagrunnlaget baserer seg på utvalg kan det være avvik mellom egenkapene til utvalget og populasjonen som helhet. Utvalgsfeilen reduseres normalt når størrelsen på utvalget øker. Utvalget i undersøkelsen var forholdsvis stort og svarprosenten generelt høy. Usikkerhet som følge av avvik mellom utvalg og populasjon burde av den grunn ikke være noe stort problem.

Usikkerheten i materialet blir beregnet på bakgrunn av variasjonskoeffisienten (CV), standardavviket relativt til den estimerte verdien (gjennomsnittsverdien). Dette gir en pekepinn på kvaliteten på oppblåsningen. Standardavviket kan relateres til nivå-tallet for sannsynlighetsutvalget eller til totaltallet for hele undersøkelsen. Usikkerheten blir betydelig lavere relatert til totaltallene hvor også de fulltalte delene av populasjonen tas med.

Usikkerheten omkring de estimerte verdiene er størst der sannsynlighetsutvalget (den delen av utvalget som ikke er fulltalt) påvirker totalen mest. Generelt gjelder det at når utvalgsstørrelsen (n) nærmer seg populasjonsstørrelsen (N) vil prediksjonsvariansen (og dermed også variasjonskoeffisienten) avta. For eksempel, hvis sannsynlighetsutvalget i en næring står for en stor andel av omsetningen av nye produkter i forhold til de fulltalte enhetene vil usikkerheten omkring de estimerte totaltallene for omsetning av nye produkter i næringen øke. Tilsvarende øker usikkerheten omkring totaltall for andel innovative foretak i en næring, hvis sannsynlighetsutvalget er stort relativt til de fulltalte enhetene i næringen.

Variasjonskoeffisienten brukes videre til å finne prediksjonsintervaller for de estimerte verdiene. Dette er en annen måte å vise usikkerheten knyttet til estimatene. En beregning av et 95 prosent prediksjonsintervall for andel innovative foretak i hele næringslivet¹⁷ viser at usikkerheten i undersøkelsen totalt sett er svært lav: 24 [23,5] +/- 1,2 prosentpoeng. For de individuelle størrelsesgrupperingene er også usikkerheten liten. Absolutt sett er den høyest for størrelsesgruppen 10-19 med i overkant av 12 prosent, mens de øvrige små foretakene varierer fra om lag 11 prosent for foretakene fra 5-9 sysselsatte opp til drøye 5 prosent for foretakene med mellom 50 og 99 sysselsatte. Dette gir prediksjonsintervaller med en relativ usikkerhet på maksimalt +/- 3 prosentpoeng i forhold til de publiserte tallene. Årsaken til at den minste størrelsesgruppen, som også er den laveste utvalgsdekningen, ikke har den høyeste usikkerheten skyldes at de PP-innovative foretakene her er mer konsentrert i enkelte næringer enn blant de nest minste foretakene.

Også for hovednæringene er estimatene solide og viser en relativ usikkerhet om lag som gjennomsnittet for størrelsesgruppene under 100 sysselsatte. Beregningene viser dog at det bør utvises forsiktighet når det gjelder å trekke for sterke konklusjoner basert på enkelt næringer da usikkerheten her er varierende og til dels kan være betydelig, særlig for næringer dominert av små foretak.

Tabell 4.2. Usikkerhetsmål for andel foretak med PP-innovasjon foretak¹

Sysselsettingsgruppe	95 % prediksjonsintervall	
Totalt	24 %	+/- 1,2 prosentpoeng
05-09	22 %	+/- 2,4 prosentpoeng
10-19	24 %	+/- 2,9 prosentpoeng
20-49	21 %	+/- 1,3 prosentpoeng
50-99	29 %	+/- 1,6 prosentpoeng
100+	36 %	+/- 0,0 prosentpoeng

¹ Pilotnæringene innen reiseliv er ikke inkludert i beregningen av usikkerhetsmål.

De fleste indikatorene i innovasjonsundersøkelsen for 2010 oppfører seg på samme måte, i det at vi estimerer andelen av alle foretak som innehar en binær egenskap, og usikkerheten gitt som en andel av populasjonen fordelt på størrelsesgrupper eller hovednæring vil ikke variere veldig mye for de forskjellige variablene. Relativt til populasjonen som helhet er fordelingen på de øvrige innovasjonsvariablene for en stor del gitt av fordelingen av PP-innovatører, bare med en lavere frekvens. Det vil selvsagt finnes både visse systematiske og tilfeldige forskjeller, men for de variablene som er undersøkt har vi ikke grunnlag for å si at resultatene for enkelte spørsmål er grunnleggende mer usikre enn andre. Vi vil likevel påpeke at tabellene bør leses og tolkes med forsiktighet all den tid presentasjonen av resultatene vil variere fra variabel til variabel. Særlig gjelder dette tall presentert relativt til en annen av undersøkelsens variable og ikke til populasjonen som helhet.

Unntakene er målet for nye produkters andel av samlet omsetning samt innovasjonskostnader. Ved bruk av samme metode for å beregne usikkerheten for disse variablene får vi også her en totalt sett relativt lav modellusikkerhet, men samtidig vet vi at usikkerheten for disse indikatorene kan bli betydelig påvirket av øvrige faktorer i det underliggende materialet.

Ikke-utvalgsfeil

Feilkilder kan oppstå ved at registre som benyttes ikke er oppdatert til enhver tid eller inneholder andre feil. Enheter kan være uriktig kategorisert hva gjelder næringskode, antall sysselsatte, organisasjonsform, omsetning eller andre egenskaper. Slike kjennemerker ligger til grunn for utvalget, og kvaliteten på dem vil i første hånd være avgjørende for riktig utsendelse og for inndelingen av popula-

¹⁷ Et 95 % prediksjonsintervall for andel innovative foretak inneholder at den sanne verdien (den samme andelen innovative foretak ligger innenfor intervallet) med 95 % sannsynlighet.

sjonen i hensiktsmessige strata. De samme datakildene brukes også i beregningen av enkelte av undersøkelsens indikatorer.

For eksempel vil både omsetning og omsetning fra nye produkter kunne variere betydelig mellom de innovative foretakene i den grad at totaltallene kan påvirkes av enkeltobservasjoner. Det er også visse validitetsproblemer knyttet til omsetningsbegrepet i seg selv i forhold til innovasjonsundersøkelsen. Slike problemer er diskutert under de relevante avsnittene i kapittel 1 og kan, dessverre, vanskelig kvantifiseres.

Oppgavegiverne ble frem til 2006 bedt om å oppgi noen generelle opplysninger om foretaket. Blant disse var data om antall sysselsatte og om foretakets omsetning som ble kryssjekket med de dataene utvalgstrekkingen var basert på. Det ble observert en stadig synkende andel av foretak som var direkte feilklassifisert med tanke på næring eller antall sysselsatte, og siste gang undersøkelsen samlet inn denne informasjonen direkte var det kun 16 av til sammen 6443 foretak i netto-utvalget endret stratum fra utvalg til ferdig revidert datasett. Dette tilsvarte 0,25 prosent. Selv om man aldri kan gardere seg fullt ut mot feil er SSBs registerdata av en så høy kvalitet at denne typen problem er å anse som ubetydelig for undersøkelsen, og fra og med 2008 er derfor eksisterende registerdata benyttet alene.

4.5. Regionale tall

I utgangspunktet er siktemålet med innovasjonsundersøkelsen å produsere resultater på nasjonalt nivå etter næring og foretaksstørrelse uten hensyn til regional lokalisering. Utvalget var før 2006-undersøkelsen ikke trukket hensyn til geografisk tilhørighet og utvalgets størrelse var heller ikke dimensjonert for detaljert nedbryting.

En ulempe med valget av foretaket som observert enhet er at foretaket ikke nødvendigvis er næringsmessig eller geografisk entydig. Hvis et foretak har innovasjonsaktivitet i flere bedrifter og i flere næringer vil i utgangspunktet alt innovasjonsarbeidet rapporteres for foretaket og næringsklassifiseres der hovedaktiviteten foregår. Dessuten vil innovasjonsaktiviteten plasseres geografisk etter hovedkontorets beliggenhet, selv i tilfeller der denne aktiviteten egentlig gjennomføres ved en bedrift plassert i en annen region. De fleste foretak er såkalte enbedriftsforetak (en aktivitet, et arbeidssted), men store foretak har ofte flere aktiviteter fordelt på ulike lokaliteter og innovasjonsaktivitet kan foregå på flere steder. Det vil derfor kunne bli misvisende å plassere all innovasjonsaktivitet for et stort foretak på ett sted (den største bedriften i foretaket, hovedkontoret etc.).

I forbindelse med innovasjonsundersøkelsen for 2006 ble det derfor utarbeidet grunnleggende kriterier for klassifisering av innovative enheter innenfor et flerbedriftsforetak. Det ble implementert et system hvor man eksplisitt spurte hvorvidt hver enkelt bedrift (med minst 5 sysselsatte) i foretaket deltok i utviklingen av nye produkter eller prosesser og om bedriften tok i bruk nye produkter eller prosesser utviklet av andre enheter innen foretaket. Det siste spørsmålet ble i 2006 for dårlig besvart til at det kunne brukes og det ble utelatt fra undersøkelsen fra og med 2008.

I tillegg ble det gjort visse justeringer i skjemaet for å gi ytterligere informasjon om den regionale dimensjonen. Spørsmålet om samarbeidspartner inkluderer nå muligheten for å angi hvorvidt en norsk samarbeidspartner er lokalisert lokalt/regionalt og spørsmålet om markedet for foretakets produkter/tjenester er likeledes utvidet med et tilsvarende alternativ.

Alle spørsmål i skjemaet ble som nevnt rettet til foretaket som enhet. I den regionale statistikken er imidlertid *bedrift* den statistiske enheten. For flerbedriftsforetakene ble derfor alle svar i utgangspunktet betraktet som gjeldende for de bedriftene i foretaket som ble oppgitt å ha deltatt i innovasjonsprosessen. Foretakets data er altså direkte overført til bedriftsnivået. Dette gjaldt også hvis det var

flere innovative bedrifter i foretaket. For foretak som har svart mangelfullt på bedriftsfordelingen for innovasjon er FoU-utførende bedrifter ansett å ha deltatt i innovasjonsutviklingen. For foretak uten FoU er innovasjonsaktiviteten plassert i samme næring og region som foretakets forretningsadresse.

Det er ikke uproblematisk å overføre informasjon fra foretak til bedrift på denne måten, men noen variable er mer kurante enn andre. Når det gjelder spørsmålene som angår produkt- og prosessinnovasjon blir det spurt eksplisitt om fordelingen per bedrift, og disse kan derfor anses som forholdsvis robuste.

Estimering av totaltall

Estimeringsopplegget for de regionale tallene avviker fra metoden som er brukt for de nasjonale innovasjonstallene. Skaleringen er foretatt gjennom en etterstratifisering av foretakenes bedrifter i tre grupper definert på bakgrunn av næringenes FoU-intensitet kryssset med 89 økonomiske regioner, totalt 267 strata. Næringsgruppene er basert på egenutført FoU per sysselsatt i 2-siffer næringsgrupper etter SN 2007 for årene 2006-2009 i kombinasjon med Eurostats nomenklatur for klassifisering av næringer som henholdsvis høy- og lavteknologisk industri og tjenestenæringer med høy og lav kunnskapsintensitet. Gruppene er tilpasset med tanke på å være så homogene som mulig samtidig som de er av relativt lik størrelse.

Når totaltall beregnes, vektes hver bedrift i nettoutvalget innen et gitt stratum opp med den andelen dette foretaket utgjør av totalen. Bruttopopulasjonen er alle bedrifter med en næringskode dekket av undersøkelsen som hadde minst 5 sysselsatte på trekketidspunktet. Vekter er beregnet for hver bedrift innenfor hvert stratum. Bedrifter som tilhører foretak som var fulltallte ved opprettelsen av utvalget inkluderes estimeres ikke, og vektes dermed lik 1. Modellusikkerheten i resultatene for foretakene som tilhører sannsynlighetsutvalget er derfor betydelig større enn for de store foretakene.

For nominelle størrelser, som totale innovasjonsutgifter og omsetning av nye produkter, blir andel av antall sysselsatte i populasjonen som er dekket av nettoutvalget brukt som vekter. Vekten er videre kalibrert slik at anslaget for bedriftenes totale utgifter til egenutført FoU samsvarer med de nasjonale foretakstallene. For andre størrelser, som antall innovative foretak og lignende, brukes andel av antall bedrifter i populasjonen dekket av nettoutvalget til beregningen.

Tilgjengelighet og sammenliknbarhet over tid

Tall for inneværende og forrige innovasjonsundersøkelse er nå produsert med samme metode. På sikt er det et potensial for at disse årgangene i kombinasjon med evt. kommende undersøkelser vil kunne danne grunnlaget for en metode- og beregningsmessig stabil tidsserie for regional innovasjonsstatistikk.

Regionale data er ikke en del av publiseringen i denne rapporten, men hovedtall nedbrutt etter fylke og økonomisk region kan oversendes ved henvendelse til SSB. Det gjøres oppmerksom på at regionale tall er under løpende utvikling og er å anse som eksperimentelle. Usikkerheten til dels kan være betydelig og det er ikke grunnlag for sammenlikning med nasjonale tall eller tidligere publiserte/utleverte regionale tall. Vi vil advare mot å trekke for sterke konklusjoner basert på materialet per dags dato.

4.6. Begreper og definisjoner

Begrepene innovasjon, innovativ og innovasjonsaktivitet brukes vanligvis om produkt- og prosessinnovasjoner (PP-innovasjon) som omfatter introduksjonen av nye eller vesentlig forbedrede produkter eller prosesser. Innovasjonsundersøkelsen 2010 kartla også organisatorisk og markedsmessig innovasjon, men når ikke annet er nevnt blir innovasjonsbegrepene brukt om PP-innovasjon alene. Internasjonalt er

det en pågående dreining mot et bredere innovasjonsbegrep hvor også ikke-teknologisk innovasjon inkluderes, og vi har forsøkt å være så eksplisitte som mulig i denne teksten når det gjelder å skille PP-innovasjon fra den bredere fortolkningen. Grunnet at dette er et fagfelt under utvikling er dog ikke begrepsbruken når det gjelder tekster som omhandler innovasjon konsekvent mellom land og over tid. Det er derfor viktig å være oppmerksom på hva som inngår i de forskjellige begrepene hvis man sammenlikner på tvers av datakilder.

De ulike begrepene som benyttes i innovasjonsundersøkelsen og i denne rapporten defineres slik:

- *Ikke-teknologisk innovasjon*
Samlebegrep for organisatorisk innovasjon, markedsinnovasjon, og evt. øvrige former for innovasjon (i.e. design) som *ikke* er PP-innovasjon. Begrepet brukes uavhengig av hvilken grad av teknologibruk som omfattes av innovasjonen per se.
- *Innovasjonsaktivitet*
Et foretak har i den norske terminologien hatt innovasjonsaktivitet hvis det i den aktuelle perioden har lansert nye eller endrede produkter eller prosesser, *eller* har pågående eller ikke fullført innovasjonsarbeid. Dette inkluderer også alle foretak med egenutført FoU. Likeledes har begrepet *innovative foretak* referert til foretak som har introdusert PP-innovasjoner. SSB vil i fremtiden bruke begrepet *PP-innovasjonsaktivitet* her.
De seneste årene har det imidlertid blitt et bredere fokus på innovasjonsbegrepet, og det klare begrepsskillet mellom teknologisk og ikke-teknologisk innovasjon er i ferd med å bli mindre, også fordi disse ofte henger sammen. Begge typer er viktige for å vurdere næringslivets omstillings og nyskapingsevne – innovasjonsevne – sett under ett. Fra og med CIS 2008 bruker derfor Eurostat begrepet *innovasjonsaktivitet* ("innovation active enterprises") til å beskrive foretak med PP-innovasjon og/eller ikke-teknologisk innovasjon.
- *Markedsmessig innovasjon*
Markedsmessig innovasjon er introduksjon av *ny* eller *vesentlig endret* design, samt introduksjon av nye eller vesentlig endrede salgsmetoder for å gjøre foretakets produkter mer attraktive eller for å åpne for nye markeder.
- *Organisatorisk innovasjon*
Organisatorisk innovasjon eller organisasjonsinnovasjon er gjennomføring av en *ny* eller *vesentlig endret* struktur i foretaket eller nye eller vesentlig endrede ledelsesmetoder for å øke foretakets bruk av kunnskap, kvaliteten i varer og tjenester eller effektiviteten i arbeidsprosesser.
- *Ikke-teknologisk innovasjon*
- Samlebegrep for organisatorisk innovasjon, markedsinnovasjon, og evt. øvrige former for innovasjon (i.e. design) som *ikke* er PP-innovasjon.
- *Produktinnovasjon*
Produktinnovasjon er en vare eller tjeneste som enten er *ny* eller *vesentlig forbedret* med hensyn til dens egenskaper, tekniske spesifikasjoner, innebygd software eller andre immaterielle komponenter eller brukervennlighet. Innovasjonen skal være ny for foretaket; den må ikke nødvendigvis være ny for markedet.
- *Prosessinnovasjon*
Prosessinnovasjon omfatter *nye* eller *vesentlig forbedrede* produksjonsteknologi/- metoder og nye eller vesentlige forbedrede metoder for levering av varer og tjenester. Innovasjonen skal være ny for foretaket; foretaket må ikke nødvendigvis være den første til å introdusere denne prosessen.
- *PP-innovasjon*
Samlebegrep for produkt- og prosessinnovasjon. Oftest brukt for å angi at en enhet har innovasjon innenfor minst ett av disse områdene. Også kalt *teknologisk innovasjon*.

- *PP-innovasjonsaktivitet*
Et foretak har innovasjonsaktivitet hvis det i den aktuelle perioden har lansert nye eller endrede produkter eller prosesser, *eller* har pågående eller ikke fullført innovasjonsarbeid. Dette inkluderer også alle foretak med egenutført FoU.
- *PP-innovative foretak*
Foretak som enten har introdusert nye eller vesentlige endrede varer eller tjenester på markedet eller tatt i bruk nye eller vesentlig endrede prosesser i løpet av de siste tre årene (perioden 2008-2010). Foretak som bare har hatt pågående innovasjonsaktivitet som ennå ikke var blitt ferdigstilt eller var blitt avbrutt, er ikke inkludert blant PP-innovative foretak.
- *Salg av nye eller vesentlig endrede produkter*
Salg siste år (2010) av nye eller vesentlig endrede produkter introdusert på markedet i løpet av de siste tre årene (perioden 2008-2010). Salget oppgis som andel av samlet omsetning siste år. Det skilles mellom produkter som er nye for markedet og produkter som bare er nye for foretaket.
- *Innovasjonssamarbeid*
Med innovasjonssamarbeid menes aktiv deltaking i felles FoU og andre innovasjonsaktiviteter med andre organisasjoner (enten andre foretak eller ikke-kommersielle institusjoner). Dette betyr ikke nødvendigvis at begge parter oppnår umiddelbar økonomisk gevinst fra samarbeidet. Rent kontraktarbeid uten aktivt samarbeid fra begge parter omfattes ikke.
- *Hindringer for innovasjonsvirksomhet*
Viktigheten av ulike hemmende faktorer etter økonomiske, interne og andre faktorer. Det skilles mellom foretak med innovasjonsvirksomhet og foretak uten innovasjonsvirksomhet.

4.7. Tilgjengelighet

Statistikken for næringslivets innovasjonsaktivitet ligger på nettsidene til Statistisk sentralbyrå, <http://www.ssb.no/fou/> eller <http://www.ssb.no/emner/10/03/innov/>. Resultatene er også å finne som en del av "Indikatorrapporten" på Norges Forskningsråds nettsider, <http://www.forskningsraadet.no>.

Referanser

Bloch, Carter, P. S. Mortensen, Frank Foyn og Øyvind Salte (2008): *Development and Analysis of Innovation Indicators in the Nordic Countries based on CIS-surveys*. NIND, Policy Relevant Nordic Innovation Indicators.

Hagesæther, Nina og Li-Chun Zhang (2008): Om utvalgsplan og estimering i FoU-statistikken, Interne dokumenter 2008/2, Statistisk sentralbyrå.

Maastricht Economic and Social Research Institute on Innovation and Technology (2012): *Innovation Union Scoreboard 2011*. European Union, PRO INNO Europe.

Norges forskningsråd, Kaja Wendt og Espen Solberg red. (2012): *Det norske forsknings- og innovasjonssystemet - statistikk og indikatorer – «Indikatorrapporten»*, Norges forskningsråd.

Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD), EUROSTAT (2005): *Oslo Manual – Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data, 3rd Edition*, OECD Publishing.

OECD (2007): *OECD Economic Surveys: Norway Volume 2007/2*, OECD Publishing.

OECD (2008): *OECD Reviews of Innovation Policy: Norway*, OECD Publishing.

Oxford Research (2009): *Reiselivsmilliarden – Kartlegging av offentlige midler til reiselivsnæringen i Norge*.

Sandvik, Morten Renslo og Frank Foyn (2012): *Innovation costs in the Norwegian survey on R&D and innovation – Evaluation of quality in the 2010 survey*. Documents 2012/51, Statistisk Sentralbyrå.

Statistisk Sentralbyrå (2008) *Standard for næringsgruppering – korrigert utgave*, Norges offisielle statistikk D383.

Wilhelmsen, Lars (2011): *Innovasjon i norsk næringsliv 2006-2008*, Rapporter 2011/32, Statistisk sentralbyrå.

Wilhelmsen, Lars (2012): *A question of context: Assessing the impact of a separate innovation survey and of response rate on the measurement of innovation activity in Norway*, Documents 2012/51, Statistisk Sentralbyrå.

Wilhelmsen, Lars og Frank Foyn, (2009) *Innovasjon i norsk næringsliv 2004-2006*, Rapporter 2009/46, Statistisk sentralbyrå.

Wilhelmsen, Lars og Nina Hagesæther (2010): [Upublisert] FoU- og innovasjonsstatistikken: Publisering på næring og økonomiske regioner. Interne dokumenter, Statistisk Sentralbyrå.

Vedlegg A: Tabellsett A11, 2008-2010

Tabell A1a. Produkt- og prosessinnovasjoner etter detaljert næring, 2008-2010

Næringskode, SN 2007	Foretak i populasjon	Innovasjonsaktivitet (PP)	Produkt- eller prosess-innovasjon	Både produkt- og prosess-innovasjon	Produkt-innovasjon	Produkt-innovasjon (vare)	Produkt-innovasjon (tjeneste)	Prosess-innovasjon	Antall	
									Antall	Prosent
A-N	Næringslivet totalt	16 863	29	24	9	19	14	7	13	
A03	Fiske, fangst og fiskeoppdrett	249	36	23	10	10	9	3	23	
B05-09	Bergverksdrift og utvinning	289	25	17	6	9	7	5	14	
C10	Prod. av nærings- og nytelsesmidler	878	32	28	11	23	22	1	17	
C11	Prod. av drikkevarer	26	40	36	12	36	36	-	12	
C13	Prod. av tekstiler	110	27	20	9	18	17	1	12	
C14	Prod. av klær	47	49	45	8	39	39	2	13	
C15	Prod. av lær og lærvarer	9	33	33	11	22	22	-	22	
C16	Prod. av trelast og varer av tre	470	28	21	7	14	14	0	13	
C17	Prod. av papir og papirvarer	43	26	19	9	16	16	-	12	
C18	Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	297	26	24	5	9	4	6	21	
C19-20	Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	86	68	56	26	47	44	5	34	
C21	Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	18	67	44	17	28	28	-	33	
C22	Prod. av gummi- og plastprodukter	158	47	38	16	28	28	3	25	
C23	Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter ..	255	36	24	13	23	23	1	14	
C24	Prod. av metaller	74	46	33	14	18	13	6	30	
C25	Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	805	24	17	8	15	14	2	11	
C26	Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	120	81	68	21	63	61	6	26	
C27	Prod. av elektrisk utstyr	146	57	49	10	38	37	4	20	
C28	Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	412	56	42	12	33	31	3	20	
C29	Prod. av motorvogner og tilhengere	81	39	26	9	26	26	1	9	
C30	Prod. av andre transportmidler	213	33	28	12	23	23	7	17	
C31	Prod. av møbler	212	45	38	20	33	32	1	25	
C32	Annen industriprod.	165	36	30	10	25	25	1	16	
C33	Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	376	13	11	5	9	6	4	6	
D35	Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning ..	283	23	14	3	5	1	4	11	
E36-39	Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	327	21	14	5	8	3	6	11	
F41-43	Bygge- og anleggsvirksomhet	1 553	10	9	2	3	2	1	7	
G46	Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	3 912	22	20	5	17	16	3	7	
H49-53	Transport og lagring	696	15	10	2	5	2	3	7	
J58	Forlagsvirksomhet	636	48	44	23	40	21	24	27	
J59	Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	143	16	16	12	12	2	9	16	
J60	Radio- og fjernsynskringkasting	41	8	8	-	2	-	2	6	
J61	Telekommunikasjon	171	42	32	10	29	5	24	13	
J62	Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	813	59	47	26	41	21	28	32	
J63	Informasjonstjenester	136	46	39	21	35	9	35	25	
K64-66	Finansierings- og forsikringsvirksomhet	567	19	17	9	14	2	13	12	
M70	Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	364	33	27	9	22	4	19	14	
M71	Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	1 263	33	23	8	18	9	10	14	
M7	Forskning og utviklingsarbeid	67	79	45	16	37	18	22	24	
M74.9	Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	122	53	44	18	41	20	22	20	
N82.9	Annen forretningsmessig tjenesteyting	230	18	15	5	14	3	11	6	

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010.

Tabell A1b. Produkt- og prosessinnovasjoner etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010.

Størrelsesgruppe	Foretak i populasjon	Innova- sjons- aktivitet (PP)	Produkt- eller prosess- innova- sjon	Både produkt- og prosess- innova- sjon	Produkt- innova- sjon	Produkt- innova- sjon (vare)	Produkt- innova- sjon (tjeneste)	Prosess- innova- sjon	
		— Antall —		Prosent					
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	16 863	29	24	9	19	14	7	13
	5-9 sysselsatte	6 194	27	22	8	18	13	7	12
	10-19 sysselsatte	3 978	29	24	9	19	13	7	13
	20-49 sysselsatte	4 381	25	21	7	16	12	5	12
	50-99 sysselsatte	1 220	37	29	10	22	16	7	17
	100-199 sysselsatte	606	43	32	12	25	20	8	19
	200-499 sysselsatte	306	53	39	15	26	21	10	27
	>=500 sysselsatte	178	59	45	27	39	24	22	33
C: Industri	Totalt	5 001	35	28	11	22	21	2	16
	5-9 sysselsatte	1 846	28	21	7	16	15	2	12
	10-19 sysselsatte	1 368	28	23	7	17	16	2	13
	20-49 sysselsatte	1 084	40	33	14	27	26	3	20
	50-99 sysselsatte	371	53	43	18	37	34	4	24
	100-199 sysselsatte	195	63	49	21	42	42	3	28
	200-499 sysselsatte	89	80	63	27	51	51	3	39
	>=500 sysselsatte	48	77	63	40	60	60	8	42
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	9 161	30	24	9	21	12	11	13
	5-9 sysselsatte	3 969	27	23	9	20	13	10	12
	10-19 sysselsatte	2 320	31	26	10	22	12	11	14
	20-49 sysselsatte	1 831	29	24	8	20	12	10	12
	50-99 sysselsatte	525	35	26	8	20	12	10	14
	100-199 sysselsatte	280	37	28	9	22	12	13	15
	200-499 sysselsatte	149	41	28	9	17	9	13	20
	>=500 sysselsatte	87	54	43	25	37	8	33	31
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	2 701	17	12	3	5	3	3	10
	5-9 sysselsatte	379	23	19	7	7	5	4	19
	10-19 sysselsatte	290	19	12	3	7	2	5	9
	20-49 sysselsatte	1 466	11	8	2	3	3	1	6
	50-99 sysselsatte	324	22	16	4	7	3	4	13
	100-199 sysselsatte	131	27	16	4	8	5	4	12
	200-499 sysselsatte	68	46	29	10	15	7	12	25
	>=500 sysselsatte	43	49	30	16	21	16	14	26

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010.

Tabell A2a. Hvem utviklet produktinnovasjonene?, etter detaljert næring, 2008-2010

Næringskode, SN 2007	Prosent av produktinnovatører (varer)						Prosent av produktinnovatører (tjenester)					
	Foretak med sak eget produkt-innovasjon (varer)	I hovedsak eget foretak	Eget samarbeid med foretak i eget konsern	Eget samarbeid med andre	Eget foretak ved å modifisere varer opp- utviklet av andre	I hovedsak andre institusjoner	Foretak med produkt-innovasjon (tjenester)	I hovedsak eget foretak	Eget samarbeid med foretak i eget konsern	Eget samarbeid med andre	Eget foretak ved å modifisere tjenester opp- rinnelig utviklet av andre	I hovedsak andre institusjoner
A-N Næringslivet totalt	2 285	66	19	18	8	17	1 164	76	21	18	12	8
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	23	22	4	51	0	41	7	29	0	0	0	71
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	20	75	30	30	0	5	15	80	27	20	0	13
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	194	77	27	16	18	8	7	100	14	0	0	0
C11 Prod. av drikkevarer	9	86	11	36	11	0	-	-	-	-	-	-
C13 Prod. av tekstiler	19	87	22	24	11	5	1	100	0	0	0	0
C14 Prod. av klær	19	84	12	11	6	5	1	100	0	0	0	0
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	50	50	0	0	0	-	-	-	-	-	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	65	65	13	31	11	5	1	100	0	0	0	0
C17 Prod. av papir og papirvarer	7	86	28	57	0	0	-	-	-	-	-	-
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	11	100	0	0	0	0	17	94	55	0	0	15
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	38	81	40	25	8	0	4	25	25	100	25	0
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	5	80	60	20	0	0	-	-	-	-	-	-
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	44	81	20	17	7	8	5	79	0	21	0	0
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	58	58	21	28	16	13	2	100	0	0	0	0
C24 Prod. av metaller	10	58	31	21	0	0	5	44	22	78	0	0
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	110	80	5	25	12	11	15	93	0	13	0	18
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	74	86	15	15	1	4	7	71	14	29	14	14
C27 Prod. av elektrisk utstyr	54	74	15	19	3	5	6	100	18	0	0	0
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	129	90	9	32	5	1	13	77	30	8	23	23
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	21	88	17	26	5	7	1	100	0	0	0	0
C30 Prod. av andre transportmidler	50	79	23	20	0	2	14	93	14	14	0	0
C31 Prod. av møbler	67	94	13	9	8	9	2	50	50	0	0	50
C32 Annen industriprod.	41	53	34	5	0	16	1	100	0	0	0	0
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	24	42	25	54	0	0	17	82	47	12	0	0
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	3	33	0	33	33	0	13	68	51	16	41	0
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	8	32	0	56	0	12	20	54	15	25	10	25
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	38	34	27	21	0	31	22	68	23	13	9	32
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	616	35	25	9	9	45	118	60	4	14	37	8
H49-53 Transport og lagring	15	19	0	63	6	44	24	74	42	36	22	0
J58 Forlagsvirksomhet	134	82	17	19	1	1	153	81	23	3	5	5
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	3	71	0	0	0	29	13	41	0	82	18	0
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	-	-	-	-	-	-	1	100	0	0	0	0
J61 Telekommunikasjon	9	62	50	0	27	27	41	57	18	13	12	27
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	169	99	9	12	1	1	228	92	17	11	7	5
J63 Informasjonstjenester	12	82	18	0	0	0	47	90	16	16	5	2
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet ..	11	45	46	24	35	9	76	57	45	21	14	8
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	16	56	0	0	87	44	70	59	24	30	10	8
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	114	86	19	21	0	6	130	76	28	36	18	12
M7 Forskning og utviklingsarbeid	12	75	33	33	0	0	15	67	13	40	13	0
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	24	87	8	32	0	0	27	92	16	11	4	4
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting ...	7	37	0	100	63	0	26	100	0	17	0	0

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010.

Tabell A2b. Hvem utviklet produktinnovasjonene?, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Prosent av produktinnovatører (varer)					Prosent av produktinnovatører (tjenester)						
		Foretak med produkt-innova-sjon (varer)	hoved-sak eget foretak	Eget foretak sam-arbeid med eget foretak i konsern	Eget foretak sam-arbeid med andre	Eget foretak ved å modifisere varer rinnelig utviklet av andre	Foretak med produkt-innovasjon (tjenester)	hoved-sak eget foretak	Eget foretak sam-arbeid med eget foretak i konsern	Eget foretak sam-arbeid med andre	Eget foretak ved å modifisere tjenester opp-rinnelig utviklet av andre	I hoved-sak andre foretak eller institu-sjoner	
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	2 285	66	19	18	8	17	1 164	76	21	18	12	8
	5-9 sysselsatte	815	65	15	16	7	20	447	83	17	16	14	5
	10-19 sysselsatte	502	63	16	19	11	23	287	69	19	19	15	13
	20-49 sysselsatte	544	65	22	18	8	15	229	75	23	15	4	12
	50-99 sysselsatte	195	76	21	17	5	8	84	76	25	18	11	9
	100-199 sysselsatte ...	122	70	33	25	5	9	47	64	36	28	15	2
	200-499 sysselsatte ...	64	72	31	25	9	11	30	67	17	13	13	7
	>=500 sysselsatte	43	81	53	30	7	5	39	82	49	31	13	3
C: Industri	Totalt	1 050	78	18	22	9	6	119	84	25	15	4	9
	5-9 sysselsatte	269	74	13	17	9	11	34	96	19	4	0	0
	10-19 sysselsatte	222	81	11	24	9	5	22	86	18	27	5	5
	20-49 sysselsatte	278	76	20	21	10	4	36	78	33	6	8	24
	50-99 sysselsatte	125	82	20	18	5	5	15	87	13	27	7	7
	100-199 sysselsatte ...	81	81	30	27	7	5	5	60	20	60	0	0
	200-499 sysselsatte ...	45	80	33	27	9	9	3	100	0	0	0	0
	>=500 sysselsatte	29	86	55	34	7	0	4	50	100	25	0	0
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	1 143	57	20	14	8	27	968	76	20	18	13	7
	5-9 sysselsatte	529	61	16	14	6	23	398	83	17	18	15	4
	10-19 sysselsatte	273	48	20	13	13	38	250	68	19	19	17	12
	20-49 sysselsatte	225	59	24	12	6	26	180	76	20	16	3	9
	50-99 sysselsatte	61	63	24	16	3	16	54	74	28	17	10	4
	100-199 sysselsatte ...	34	50	44	18	0	15	37	62	41	22	16	3
	200-499 sysselsatte ...	14	57	21	14	14	14	19	63	16	16	16	11
	>=500 sysselsatte	7	71	43	29	14	29	29	86	45	34	14	3
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	93	39	19	34	1	25	77	63	24	17	12	25
	5-9 sysselsatte	17	17	0	39	0	55	15	68	7	13	21	32
	10-19 sysselsatte	6	84	0	67	0	16	15	48	28	13	0	46
	20-49 sysselsatte	41	32	20	33	0	24	13	52	32	25	0	23
	50-99 sysselsatte	9	68	22	11	11	0	15	71	29	14	21	29
	100-199 sysselsatte ...	7	29	14	43	0	29	5	80	20	40	20	0
	200-499 sysselsatte ...	5	40	40	40	0	20	8	63	25	13	13	0
	>=500 sysselsatte	7	71	57	14	0	0	6	83	33	17	17	0

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010.

Tabell A3a. Produktinnovasjoner nye for foretakets marked, etter detaljert næring, 2008-2010

Næringskode, SN 2007	Foretak med produkt-innovasjon Antall	Prosent av produktinnovatører		Foretak med markedsny produkt-innovasjon (10+ syss)	Prosent av produktinnovatører ny for markedet (10+ syss)		
		Produkt-innovasjon kun ny for foretaket	Produkt-innovasjon ny for foretakets marked		Ny for det norske markedet	Ny for det europeiske markedet	Ny for det verdensmarkedet
A-N Næringslivet totalt	3 160	47	79	1 630	75	32	38
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	24	17	87	7	86	57	57
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	27	30	89	18	61	44	78
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	200	63	71	113	92	11	14
C11 Prod. av drikkevarer	9	79	64	2	100	50	-
C13 Prod. av tekstiler	20	57	78	11	68	46	69
C14 Prod. av klær	19	63	68	6	68	49	65
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	50	50	1	100	100	100
C16 Prod. av trelast og varer av tre	65	58	58	32	94	32	3
C17 Prod. av papir og papirvarer	7	58	71	5	40	40	60
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	26	79	68	11	100	18	-
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleums-							
produkter, kjemikalier og kjemiske produkter	41	59	75	24	54	42	58
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	5	20	80	3	67	67	100
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	44	24	87	23	65	79	35
C23 Prod. av andre ikke metallholdige							
mineralprodukter	58	49	77	32	87	6	16
C24 Prod. av metaller	13	48	77	9	42	35	35
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og							
utstyr	122	68	64	58	79	38	39
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og							
optiske produkter	76	31	92	54	48	39	85
C27 Prod. av elektrisk utstyr	56	47	86	37	62	47	54
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk .	137	42	82	101	77	45	46
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	21	35	83	14	42	51	74
C30 Prod. av andre transportmidler	50	50	82	32	55	48	46
C31 Prod. av møbler	69	40	70	38	80	46	45
C32 Annen industriprod.	41	77	82	7	46	27	67
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og							
utstyr	36	72	72	19	95	26	32
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og							
varmtvannsforsyning	14	22	93	9	79	-	21
E36-39 Vannforsyning, avløps- og							
renovasjonsvirksomhet	27	34	100	23	96	13	17
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	52	33	77	40	80	15	25
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med							
motorvogner	674	50	83	323	73	21	32
H49-53 Transport og lagring	36	64	67	24	67	12	41
J58 Forlagsvirksomhet	255	46	71	113	74	48	39
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod.,							
utgivelse av musikk- og lydopptak	17	14	86	3	100	29	-
J60 Radio- og fjernsynsringkasting	1	100	0	-	-	-	-
J61 Telekommunikasjon	50	46	81	23	70	32	44
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	334	42	85	129	90	40	36
J63 Informasjonstjenester	47	17	94	24	92	34	38
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	78	44	76	51	85	18	-
M70 Hovedkontortjenester, administrativ							
rådgivning	79	54	68	33	61	51	30
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet,							
teknisk prøving og analyse	221	42	87	124	66	28	61
M72 Forskning og utviklingsarbeid	25	16	100	14	71	50	71
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk							
virksomhet	50	37	88	25	41	33	59
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	33	19	81	14	62	69	31

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010.

Tabell A3b. Produktinnovasjoner nye for foretakets marked, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Foretak med produkt-innova-sjon	Prosent av produktinnovatører		Foretak med markedsny produkt-innova-sjon (10+ syss)	Prosent av produktinnovatører ny for markedet (10+ syss)		
			Produkt-innova-sjon kun ny for foretaket	Produkt-innova-sjon ny for foretakets marked		Ny for det norske markedet	Ny for det europeiske markedet	Ny for det verdens-markedet
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	3 160	47	79	1 630	75	32	38
	5-9 sysselsatte	1 119	50	79	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	760	43	83	631	78	31	30
	20-49 sysselsatte	713	47	78	557	76	32	39
	50-99 sysselsatte	264	50	72	192	74	34	49
	100-199 sysselsatte	153	37	87	133	64	39	50
	200-499 sysselsatte	81	49	78	63	60	22	49
	>=500 sysselsatte	70	61	79	55	67	38	51
C: Industri	Totalt	1 115	54	75	633	75	36	40
	5-9 sysselsatte	290	70	71	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	239	48	75	179	84	34	29
	20-49 sysselsatte	294	49	76	223	78	32	36
	50-99 sysselsatte	136	48	75	102	75	42	51
	100-199 sysselsatte	82	41	88	72	58	43	56
	200-499 sysselsatte	45	51	76	34	53	26	47
	>=500 sysselsatte	29	55	79	23	52	39	65
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	1 901	45	81	900	74	31	38
	5-9 sysselsatte	801	45	81	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	502	40	87	437	76	31	30
	20-49 sysselsatte	373	47	79	293	73	33	43
	50-99 sysselsatte	107	54	69	74	71	28	52
	100-199 sysselsatte	61	36	84	51	67	29	41
	200-499 sysselsatte	26	58	77	20	65	15	50
	>=500 sysselsatte	32	72	78	25	84	36	36
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	144	29	87	97	81	22	35
	5-9 sysselsatte	28	4	100	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	20	31	79	15	81	6	19
	20-49 sysselsatte	46	37	87	40	80	20	32
	50-99 sysselsatte	22	48	72	16	87	6	19
	100-199 sysselsatte	10	10	100	10	90	60	60
	200-499 sysselsatte	10	20	90	9	78	22	56
	>=500 sysselsatte	9	44	78	7	57	43	57

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010.

Tabell A4a. Hvem utviklet prosessinnovasjonene / prosessinnovasjoner nye for foretakets marked, etter detaljert næring, 2008-2010

Næringskode, SN 2007	Prosent av prosessinnovatører						Prosent av prosessinnovatører (10+ syss)			
	Foretak med prosess-innovasjon	hovedsak etet foretak	Eget foretak samarbeid med foretak i eget konsern	Eget foretak samarbeid med andre	Eget foretak ved å modifisere prosesser opprinnelig utviklet av andre	I hovedsak andre foretak eller institusjoner	Foretak med prosess-innovasjon (10+ syss)	Prosess-innovasjon ny for markedet	Prosess-innovasjon ikke ny for markedet	Vet ikke
A-N Næringslivet totalt	2 270	60	13	19	10	15	1 507	38	41	20
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett ...	57	14	20	40	22	25	19	59	16	25
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	39	67	15	23	5	13	26	50	31	19
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	146	70	11	24	11	5	116	33	45	22
C11 Prod. av drikkevarer	3	67	0	67	33	0	2	100	-	-
C13 Prod. av tekstiler	13	77	0	12	8	11	12	30	62	9
C14 Prod. av klær	6	84	26	0	0	16	3	100	-	-
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	50	50	0	0	0	1	-	100	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre ..	63	47	5	30	7	13	46	27	48	25
C17 Prod. av papir og papirvarer	5	80	20	39	0	0	5	59	21	20
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	61	54	20	4	0	40	49	12	88	-
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	29	73	21	36	7	3	23	61	17	22
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	6	67	50	17	0	0	6	33	33	33
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	40	57	26	41	8	12	25	38	38	23
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	36	42	16	47	16	0	24	34	25	41
C24 Prod. av metaller	22	70	27	23	5	7	20	31	46	23
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	87	76	1	10	3	20	60	43	35	21
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	32	62	6	22	9	10	23	35	35	30
C27 Prod. av elektrisk utstyr	29	62	16	15	0	15	16	24	51	25
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	84	65	2	8	6	26	67	43	43	13
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	7	100	27	30	0	0	6	17	17	65
C30 Prod. av andre transportmidler ..	36	38	16	54	16	0	28	48	41	11
C31 Prod. av møbler	53	85	9	4	9	6	38	25	32	43
C32 Annen industriprod.	26	72	28	8	0	0	7	50	14	36
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	24	51	29	45	17	0	17	65	6	29
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	32	31	6	45	25	15	22	30	47	22
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	36	56	9	18	6	14	27	55	27	19
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet ..	107	28	21	21	9	35	107	11	75	14
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	282	41	12	18	9	30	165	25	47	28
H49-53 Transport og lagring	49	35	27	24	12	21	49	23	51	26
J58 Forlagsvirksomhet	171	67	15	17	14	6	95	45	31	23
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	22	16	0	44	24	15	11	48	52	-
J60 Radio- og fjernsynskringkasting ..	2	100	0	0	0	0	1	-	100	-
J61 Telekommunikasjon	22	70	35	5	15	5	18	27	62	11
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	260	90	6	4	6	3	137	59	19	21
J63 Informasjonstjenester	34	88	26	27	0	0	22	72	14	13
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	66	51	37	18	5	10	59	36	34	30
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	53	68	4	24	13	17	25	80	12	8
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	172	59	13	21	17	24	103	39	56	5
M72 Forskning og utviklingsarbeid ...	16	81	19	25	6	0	5	100	-	-
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	25	87	9	4	0	13	16	60	27	14
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	13	85	0	0	7	7	7	87	13	-

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010.

Tabell A4b. Hvem utviklet prosessinnovasjonene / prosessinnovasjoner nye for foretakets marked, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Prosent av prosessinnovatører						Prosent av prosessinnovatører (10+syss)			
		Foretak med prosess-innovasjon	I hovedsak eget foretak	Eget foretak samarbeid med foretak i eget konsern	Eget foretak samarbeid med andre	Eget foretak ved å modifisere prosesser opprinnelig utviklet av andre	I hovedsak andre foretak eller institusjoner	Foretak med prosess-innovasjon (10+syss)	Prosess-innovasjon ny for markedet	Prosess-innovasjon ikke ny for markedet	Vet ikke
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	2 270	60	13	19	10	15	1 507	38	41	20
	5-9 sysselsatte	763	64	9	21	12	13	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	522	64	8	14	5	18	522	43	38	19
	20-49 sysselsatte	528	58	16	18	11	16	528	33	47	20
	50-99 sysselsatte	204	47	18	22	10	20	204	35	42	22
	100-199 sysselsatte ..	113	56	28	24	6	12	113	42	41	18
	200-499 sysselsatte ..	82	49	23	27	13	18	82	40	34	26
	>=500 sysselsatte	58	69	36	34	14	3	58	41	29	29
C: Industri	Totalt	811	64	13	22	7	12	593	36	42	22
	5-9 sysselsatte	219	56	11	21	5	19	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	173	77	2	15	2	12	173	33	46	20
	20-49 sysselsatte	221	62	14	22	11	11	221	34	44	21
	50-99 sysselsatte	90	61	16	29	14	4	90	34	42	23
	100-199 sysselsatte ..	54	67	26	26	0	11	54	50	33	17
	200-499 sysselsatte ..	35	66	29	29	17	6	35	34	37	29
	>=500 sysselsatte	20	70	35	35	10	5	20	50	15	35
G-K,M,N:	Totalt	1 187	63	13	16	10	15	714	43	37	20
Tjenesteytende næringer	5-9 sysselsatte	473	73	7	20	13	9	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	324	57	11	11	6	21	324	47	34	19
	20-49 sysselsatte	218	62	19	12	10	16	218	39	38	22
	50-99 sysselsatte	72	46	20	15	7	24	72	43	43	14
	100-199 sysselsatte ..	43	51	33	16	14	12	43	33	49	19
	200-499 sysselsatte ..	30	37	27	20	10	27	30	47	27	27
	>=500 sysselsatte	27	70	37	30	11	4	27	37	44	19
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	272	35	17	28	13	25	201	28	54	17
	5-9 sysselsatte	71	33	14	27	21	20	-	-	-	-
	10-19 sysselsatte	25	56	15	41	0	8	25	64	36	-
	20-49 sysselsatte	89	36	16	22	13	26	89	15	75	10
	50-99 sysselsatte	43	17	20	21	5	47	43	24	40	35
	100-199 sysselsatte ..	16	31	25	38	6	13	16	38	44	19
	200-499 sysselsatte ..	17	35	6	35	12	29	17	41	41	18
	>=500 sysselsatte	11	64	36	45	27	0	11	36	18	45

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010.

Tabell A5a Foretak med avbrutt eller ikke fullført innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2008-2010

Næringskode, SN 2007	Populasjon	Prosent av populasjonen		Foretak med PP-innovasjon	Prosent av foretak med PP-innovasjon		Foretak uten PP-innovasjon	Prosent av foretak uten PP-innovasjon	
		Innovasjonsaktivitet avbrutt eller utsatt før ferdigstilling	Innovasjonsaktivitet pågående ved utgangen av 2010		Innovasjonsaktivitet avbrutt eller utsatt før ferdigstilling	Innovasjonsaktivitet pågående ved utgangen av 2010			
A-N Næringslivet totalt	16 863	7	16	3 962	20	50	12 901	2	6
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	249	4	17	57	3	33	192	4	13
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	289	6	17	48	17	58	241	3	9
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	878	7	16	247	23	44	631	1	6
C11 Prod. av drikkevarer	26	12	28	9	32	68	17	0	6
C13 Prod. av tekstiler	110	6	16	23	28	46	88	0	9
C14 Prod. av klær	47	4	24	21	9	44	26	0	8
C15 Prod. av lær og lærvarer	9	11	22	3	33	67	6	0	0
C16 Prod. av trelast og varer av tre	470	6	15	97	18	39	373	2	9
C17 Prod. av papir og papirvarer	43	5	14	8	25	37	35	0	9
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	297	1	9	72	4	28	225	0	2
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte									
petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske									
produkter	86	30	54	48	52	75	38	3	28
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	18	17	50	8	25	63	10	10	40
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	158	13	25	59	28	39	99	4	16
C23 Prod. av andre ikke metallholdige									
mineralprodukter	255	9	29	61	30	70	194	2	16
C24 Prod. av metaller	74	10	26	24	16	47	50	7	15
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og									
utstyr	805	10	15	140	39	58	665	4	6
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og									
optiske produkter	120	18	63	82	24	75	38	5	38
C27 Prod. av elektrisk utstyr	146	19	35	71	29	57	75	11	14
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	412	11	36	171	18	55	241	7	22
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	81	7	24	21	9	50	60	6	14
C30 Prod. av andre transportmidler	213	6	22	60	12	63	153	3	6
C31 Prod. av møbler	212	15	32	80	28	66	132	7	12
C32 Annen industriprod.	165	14	23	50	39	56	115	3	8
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og									
utstyr	376	4	4	40	20	38	336	2	0
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og									
varmtvannsforsyning	283	5	16	38	23	53	245	2	11
E36-39 Vannforsyning, avløps- og									
renovasjonsvirksomhet	327	6	10	47	21	38	280	4	5
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 553	1	4	134	8	31	1 419	0	2
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med									
motorvogner	3 912	3	8	770	14	34	3 142	1	2
H49-53 Transport og lagring	696	2	8	71	6	38	625	1	4
J58 Forlagsvirksomhet	636	15	35	278	33	71	358	1	7
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod.,									
utgivelse av musikk- og lydopptak	143	0	9	22	0	56	121	0	1
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	41	0	2	3	0	29	38	0	0
J61 Telekommunikasjon	171	11	22	54	18	48	117	7	9
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	813	14	39	385	24	61	428	4	20
J63 Informasjonstjenester	136	10	25	52	16	53	84	7	8
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	567	3	9	95	18	37	472	0	3
M70 Hovedkontortjenester, administrativ									
rådgivning	364	6	14	100	8	37	264	5	6
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet,									
teknisk prøving og analyse	1 263	10	20	293	22	58	970	6	8
M72 Forskning og utviklingsarbeid	67	22	72	30	33	83	37	14	62
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk									
virksomhet	122	8	38	53	11	70	69	5	13
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	230	4	14	35	11	72	195	3	4

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010.

Tabell A5b Foretak med avbrutt eller ikke fullført innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Populasjon	Prosent av populasjonen			Prosent av foretak med PP-innovasjon			Prosent av foretak uten PP-innovasjon	
			Innovasjonsaktivitet avbrutt eller utsatt før ferdigstilling	Innovasjonsaktivitet pågående ved utgangen av 2010	Foretak med PP-innovasjon	Innovasjonsaktivitet avbrutt eller utsatt før ferdigstilling	Innovasjonsaktivitet pågående ved utgangen av 2010	Foretak uten PP-innovasjon	Innovasjonsaktivitet avbrutt eller utsatt før ferdigstilling	Innovasjonsaktivitet pågående ved utgangen av 2010
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	16 863	7	16	3 962	20	50	12 901	2	6
	5-9 sysselsatte	6 194	7	15	1 365	22	53	4 829	3	5
	10-19 sysselsatte	3 978	6	14	941	17	42	3 037	3	5
	20-49 sysselsatte	4 381	4	14	913	16	49	3 468	1	5
	50-99 sysselsatte	1 220	7	22	349	21	51	871	2	11
	100-199 sysselsatte	606	13	28	195	31	56	411	4	14
	200-499 sysselsatte	306	11	35	118	24	55	188	4	22
	>=500 sysselsatte	178	24	46	80	46	73	98	5	23
C: Industri	Totalt	5 001	9	21	1 395	24	53	3 606	3	9
	5-9 sysselsatte	1 846	7	14	386	19	41	1 460	4	7
	10-19 sysselsatte	1 368	7	15	311	22	45	1 057	3	6
	20-49 sysselsatte	1 084	9	27	358	23	64	726	1	9
	50-99 sysselsatte	371	13	35	159	25	59	212	4	16
	100-199 sysselsatte	195	22	43	96	40	61	99	4	25
	200-499 sysselsatte	89	22	51	56	32	57	33	6	39
	>=500 sysselsatte	48	44	65	30	67	80	18	6	39
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	9 161	6	16	2 242	19	50	6 919	2	5
	5-9 sysselsatte	3 969	7	16	907	24	59	3 062	2	4
	10-19 sysselsatte	2 320	6	14	595	15	42	1 725	3	5
	20-49 sysselsatte	1 831	4	14	445	12	40	1 386	1	5
	50-99 sysselsatte	525	6	21	137	20	49	388	1	12
	100-199 sysselsatte	280	9	23	78	23	51	202	3	11
	200-499 sysselsatte	149	7	26	42	14	50	107	4	17
	>=500 sysselsatte	87	18	38	37	41	65	50	2	18
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	2 701	3	9	325	12	39	2 376	2	5
	5-9 sysselsatte	379	3	8	72	1	33	307	4	2
	10-19 sysselsatte	290	2	11	35	14	31	255	0	8
	20-49 sysselsatte	1 466	2	6	110	14	38	1 356	1	3
	50-99 sysselsatte	324	4	10	53	13	34	271	2	6
	100-199 sysselsatte	131	8	15	21	24	48	110	5	9
	200-499 sysselsatte	68	7	34	20	20	60	48	2	23
	>=500 sysselsatte	43	12	40	13	15	77	30	10	23

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010.

Tabell A6a Typer av innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2008-2010

Næringskode, SN 2007	Prosent av foretak med Innovasjons-aktivitet (PP)								
	Foretak med innovasjons-aktivitet (PP)	Eget forsknings- og utviklingsarbeid	Kjøp av FoU-tjenester fra andre	Kjøp av maskiner, utstyr og programvare	Kjøp av annen ekstern kunnskap	Kompetanseoppbygging av innovasjoner	Markedsintroduksjon av innovasjoner	Design	Annet
A-N Næringslivet totalt	3 261	68	31	50	30	59	40	41	41
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	47	76	72	59	16	49	15	8	30
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	57	68	49	47	37	64	32	24	50
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	213	70	30	62	23	54	32	51	25
C11 Prod. av drikkevarer	6	63	32	37	37	47	84	84	32
C13 Prod. av tekstiler	26	86	37	27	34	38	31	59	25
C14 Prod. av klær	14	75	15	47	22	47	46	84	37
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	100	0	0	0	0	0	100	0
C16 Prod. av trelast og varer av tre	87	84	53	70	43	74	43	64	62
C17 Prod. av papir og papirvarer	11	72	54	27	27	55	36	27	37
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	59	26	9	82	23	58	30	16	15
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	47	94	79	62	26	83	55	38	60
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	11	100	82	64	27	45	45	27	18
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	48	82	60	59	23	56	38	47	53
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	55	73	53	64	25	49	33	44	44
C24 Prod. av metaller	31	85	53	40	30	73	27	17	34
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	145	76	35	53	20	55	21	46	39
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	72	92	53	54	35	65	50	53	51
C27 Prod. av elektrisk utstyr	59	86	48	57	31	57	42	49	55
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	158	85	38	58	25	67	50	58	57
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	28	89	41	56	36	62	26	54	61
C30 Prod. av andre transportmidler	58	76	29	45	17	66	49	49	43
C31 Prod. av møbler	65	84	42	52	44	45	57	73	48
C32 Annen industriprod.	14	89	82	61	50	89	43	61	46
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	35	71	23	63	54	66	43	32	68
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	52	68	70	39	42	72	14	18	33
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	53	51	49	59	31	47	22	10	21
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	163	44	20	55	29	59	17	19	31
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	486	41	14	35	32	46	52	38	34
H49-53 Transport og lagring	101	41	24	47	32	50	25	27	32
J58 Forlagsvirksomhet	195	77	31	61	50	59	52	56	45
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	12	36	47	92	45	92	45	81	72
J60 Radio- og fjernsynsringkasting	2	50	50	0	0	0	0	50	0
J61 Telekommunikasjon	44	77	22	39	29	66	45	30	54
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	249	84	13	43	23	65	45	41	50
J63 Informasjonstjenester	39	66	44	51	30	61	51	47	43
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	101	47	31	42	27	64	47	37	32
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	59	77	8	18	18	90	53	62	52
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	266	78	19	49	33	65	40	37	48
M72 Forskning og utviklingsarbeid	29	97	66	38	31	59	48	21	38
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	40	82	38	30	23	46	36	36	36
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting ..	24	96	80	20	4	89	57	42	53

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010.

Tabell A6b Typer av innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Prosent av foretak med Innovasjonsaktivitet (PP)								
		Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Eget forsknings- og utviklingsarbeid	Kjøp av tjenester fra andre	Kjøp av maskiner, utstyr og programvare	Kjøp av annen ekstern kunnskap	Kompetansebygging	Markedsintroduksjon av innovasjoner	Design	Annet
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	3 261	68	31	50	30	59	40	41	41
	10-19 sysselsatte	1 166	64	23	48	29	57	43	44	42
	20-49 sysselsatte	1 116	66	29	51	29	55	36	39	39
	50-99 sysselsatte	449	71	37	48	28	64	39	39	39
	100-199 sysselsatte	262	74	44	52	36	65	50	45	49
	200-499 sysselsatte	163	75	47	51	31	65	36	36	40
	>=500 sysselsatte	105	90	67	56	45	80	50	45	59
C: Industri	Totalt	1 242	78	41	58	28	60	39	50	44
	10-19 sysselsatte	388	70	34	58	24	54	33	49	38
	20-49 sysselsatte	429	78	34	59	26	60	34	50	43
	50-99 sysselsatte	195	81	46	54	30	63	47	49	47
	100-199 sysselsatte	122	89	52	59	36	65	56	53	51
	200-499 sysselsatte	71	89	61	54	32	66	42	45	41
	>=500 sysselsatte	37	97	81	65	51	84	62	59	70
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	1 647	64	22	43	31	59	46	40	42
	10-19 sysselsatte	722	61	15	41	32	58	50	43	43
	20-49 sysselsatte	529	62	24	41	30	52	43	37	39
	50-99 sysselsatte	183	74	27	46	24	69	39	38	35
	100-199 sysselsatte	104	60	33	43	38	66	51	44	50
	200-499 sysselsatte	61	61	30	52	30	62	34	36	43
	>=500 sysselsatte	47	83	51	53	45	70	51	38	55
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	372	56	42	53	31	58	19	17	33
	10-19 sysselsatte	56	62	49	62	22	57	24	15	42
	20-49 sysselsatte	158	50	33	60	32	52	16	16	28
	50-99 sysselsatte	70	39	40	38	34	58	16	14	26
	100-199 sysselsatte	36	69	44	50	31	58	25	22	42
	200-499 sysselsatte	31	74	52	42	29	68	23	16	32
	>=500 sysselsatte	21	95	76	48	33	95	29	33	48

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010.

Tabell A7a Produkt- og prosessinnovatører med og uten FoU, etter detaljert næring, 2008-2010

Næringskode, SN 2007	Prosent av PP-innovatører			Prosent av foretak med FoU			Prosent av foretak uten FoU		
	PP-innovative foretak	Foretak med FoU	Foretak uten FoU	Foretak med FoU	PP-innovatører	Ikke-innovatører	Foretak uten FoU	PP-innovatører	Ikke-innovatører
A-N Næringslivet totalt	3 160	65	35	3 112	66	34	13 751	8	92
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	24	61	39	58	25	75	191	5	95
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	27	89	11	67	36	64	222	1	99
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	200	62	38	172	73	27	706	11	89
C11 Prod. av drikkevarer	9	43	57	6	67	33	20	27	73
C13 Prod. av tekstiler	20	78	22	23	66	34	87	5	95
C14 Prod. av klær	19	47	53	12	75	25	35	28	72
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	100	-	3	67	33	6	-	100
C16 Prod. av trelast og varer av tre	65	68	32	85	52	48	385	5	95
C17 Prod. av papir og papirvarer	7	85	15	9	66	34	34	3	97
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak ...	26	37	63	15	63	37	282	6	94
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	41	94	6	57	67	33	29	9	91
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater ...	5	100	-	12	42	58	6	-	100
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	44	83	17	52	70	30	106	7	93
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	58	68	32	58	67	33	197	9	91
C24 Prod. av metaller	13	100	-	30	44	56	44	-	100
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	122	64	36	128	61	39	677	6	94
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	76	97	3	91	81	19	29	7	93
C27 Prod. av elektrisk utstyr	56	86	14	67	72	28	79	10	90
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	137	78	22	153	70	30	259	12	88
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	21	70	30	25	59	41	56	12	88
C30 Prod. av andre transportmidler	50	80	20	49	81	19	164	6	94
C31 Prod. av møbler	69	71	29	62	80	20	150	13	87
C32 Annen industriprod.	41	37	63	25	59	41	140	18	82
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	36	61	39	26	85	15	350	4	96
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	14	100	-	91	15	85	192	-	100
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	27	59	41	43	38	62	284	4	96
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	52	67	33	82	42	58	1 471	1	99
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	674	40	60	342	79	21	3 570	11	89
H49-53 Transport og lagring	36	39	61	52	27	73	644	3	97
J58 Forlagsvirksomhet	255	70	30	212	84	16	424	18	82
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	17	53	47	12	72	28	131	6	94
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	1	100	-	1	100	-	40	-	100
J61 Telekommunikasjon	50	73	27	48	77	23	123	11	89
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	334	84	16	368	77	23	445	12	88
J63 Informasjonstjenester	47	83	17	48	82	18	88	9	91
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	78	49	51	56	69	31	511	8	92
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	79	40	60	53	59	41	311	15	85
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	221	83	17	283	65	35	980	4	96
M72 Forskning og utviklingsarbeid	25	96	4	50	48	52	17	6	94
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	50	78	22	52	75	25	70	16	84
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	33	63	37	32	64	36	198	6	94

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010.

Tabell A7b. Produkt- og prosessinnovatører med og uten FoU, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Prosent av PP-innovatører				Prosent av foretak med FoU			Prosent av foretak uten FoU	
		PP-innovative foretak	Foretak med FoU	Foretak uten FoU	Foretak med FoU	PP-innovatører	Ikke-innovatører	Foretak uten FoU	PP-innovatører	Ikke-innovatører
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	3 160	65	35	3 112	66	34	13 751	8	92
	5-9 sysselsatte	1 119	47	53	677	78	22	5 517	11	89
	10-19 sysselsatte	760	67	33	801	63	37	3 177	8	92
	20-49 sysselsatte	713	77	23	815	68	32	3 566	5	95
	50-99 sysselsatte	264	85	15	363	61	39	857	5	95
	100-199 sysselsatte	153	81	19	220	56	44	386	8	92
	200-499 sysselsatte	81	85	15	135	51	49	171	7	93
	>=500 sysselsatte	70	94	6	100	66	34	78	5	95
C: Industri	Totalt	1 115	71	29	1 161	68	32	3 840	8	92
	5-9 sysselsatte	290	30	70	151	57	43	1 695	12	88
	10-19 sysselsatte	239	79	21	278	68	32	1 090	5	95
	20-49 sysselsatte	294	84	16	345	72	28	739	6	94
	50-99 sysselsatte	136	91	9	170	73	27	201	6	94
	100-199 sysselsatte	82	94	6	113	68	32	82	6	94
	200-499 sysselsatte	45	93	7	67	63	37	22	14	86
	>=500 sysselsatte	29	100	-	37	78	22	11	-	100
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	1 901	61	39	1 610	73	27	7 551	10	90
	5-9 sysselsatte	801	53	47	491	87	13	3 478	11	89
	10-19 sysselsatte	502	61	39	466	65	35	1 854	11	89
	20-49 sysselsatte	373	71	29	355	75	25	1 476	7	93
	50-99 sysselsatte	107	79	21	143	59	41	382	6	94
	100-199 sysselsatte	61	66	34	72	56	44	208	10	90
	200-499 sysselsatte	26	73	27	40	48	53	109	6	94
	>=500 sysselsatte	32	91	9	42	69	31	45	7	93
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	144	72	28	341	30	70	2 360	2	98
	5-9 sysselsatte	28	50	50	35	40	60	344	4	96
	10-19 sysselsatte	20	69	31	56	24	76	234	3	97
	20-49 sysselsatte	46	81	19	115	32	68	1 351	1	99
	50-99 sysselsatte	22	71	29	51	31	69	273	2	98
	100-199 sysselsatte	10	70	30	35	20	80	96	3	97
	200-499 sysselsatte	10	80	20	28	29	71	40	5	95
	>=500 sysselsatte	9	89	11	21	38	62	22	5	95

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010.

Tabell A8a. Innovasjonskostnader påløpt i 2010, etter detaljert næring

Næringskode, SN 2007	Antall		Prosent		Totale innovasjonskostnader	Eget forsknings- og utviklingsarbeid	Kjøp av FoU-tjenester fra andre	Kjøp av maskiner, utstyr og programvare	Kjøp av annen eksternt kunnskap	1000 NOK	
	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Foretak som oppgir kostnader	Andel som oppgir kostnader	Andel foretak som oppgir kostnader bortsett fra FoU						Andre kostnader	Andre kostnader
A-N Næringslivet totalt	3 261	2 767	85	59	29 006 333	17 725 044	5 105 423	3 125 888	739 280	2 310 698	
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	47	39	83	51	465 788	350 584	62 474	32 064	8 009	12 657	
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	57	51	90	53	2 993 114	1 292 193	1 524 498	104 770	21 374	50 280	
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	213	179	84	63	1 123 835	542 397	81 912	194 908	22 615	282 003	
C11 Prod. av drikkevarer	6	5	84	84	30 212	9 170	170	3 116	1 286	16 470	
C13 Prod. av tekstiler	26	23	91	48	46 349	38 808	1 931	2 526	976	2 107	
C14 Prod. av klær	14	13	93	78	34 193	27 783	1 199	2 170	650	2 391	
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	2	100	-	1 115	1 115	-	0	0	0	
C16 Prod. av trelast og varer av tre	87	79	91	56	150 937	52 595	13 536	67 812	3 591	13 402	
C17 Prod. av papir og papirvarer	11	10	91	46	76 677	57 050	18 950	316	105	255	
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	59	52	89	84	168 668	33 684	2 942	124 350	2 779	4 914	
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	47	47	100	70	1 562 800	872 570	346 730	195 003	32 522	115 975	
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	11	11	100	45	883 504	492 394	296 077	89 003	170	5 860	
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	48	45	94	59	158 755	102 807	11 819	22 646	569	20 914	
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	55	51	93	64	168 577	99 895	21 112	36 343	1 350	9 877	
C24 Prod. av metaller	31	29	93	47	445 132	322 180	101 176	13 689	1 875	6 213	
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	145	116	80	53	931 655	723 769	27 867	83 196	15 280	81 543	
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	72	70	97	67	1 633 091	1 350 066	177 222	42 743	22 562	40 498	
C27 Prod. av elektrisk utstyr	59	54	92	63	334 669	288 880	15 795	16 013	3 889	10 092	
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	158	137	87	57	869 555	645 389	89 920	60 888	6 619	66 739	
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	28	22	79	64	191 275	114 001	13 435	44 257	2 941	16 641	
C30 Prod. av andre transportmidler	58	53	91	66	618 723	468 410	88 863	37 824	8 329	15 298	
C31 Prod. av møbler	65	63	97	58	179 541	120 822	14 143	23 136	7 729	13 712	
C32 Annen industriprod.	14	12	89	43	193 349	116 173	56 336	2 100	3 700	15 040	
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	35	27	77	66	249 177	212 425	13 113	6 858	2 406	14 375	
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	52	51	98	51	466 151	128 097	187 451	133 667	5 310	11 626	
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	53	42	79	50	202 358	85 752	46 902	62 072	3 434	4 198	
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	163	122	75	60	231 596	128 514	39 181	34 115	7 744	22 043	
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	486	382	79	60	1 464 971	447 758	152 929	498 945	166 764	198 575	
H49-53 Transport og lagring	101	79	77	57	793 550	164 178	81 448	448 191	60 715	39 018	
J58 Forlagsvirksomhet	195	180	92	67	1 669 680	1 404 857	86 518	54 280	29 258	94 768	
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	12	11	92	92	26 757	9 315	1 721	12 121	0	3 600	
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	2	1	50	50	1 030	550	400	0	0	80	
J61 Telekommunikasjon	44	37	84	57	1 309 013	802 043	139 865	73 668	29 111	264 326	
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	249	212	85	58	3 184 715	2 269 091	128 118	117 172	116 226	554 108	
J63 Informasjonstjenester	39	35	89	60	169 901	113 658	27 554	8 105	8 931	11 653	
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	101	75	75	59	1 722 419	1 015 737	405 933	137 401	96 111	67 237	
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	59	45	75	47	104 412	82 590	5 210	660	4 876	11 076	
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	266	219	82	54	2 908 630	1 946 187	461 756	317 780	26 487	156 421	
M72 Forskning og utviklingsarbeid	29	28	97	45	735 622	450 696	248 152	18 215	5 359	13 200	
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	40	36	90	51	249 052	211 388	19 514	3 665	7 557	6 928	
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	24	21	89	38	255 782	129 474	91 551	100	70	34 587	

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010.

Tabell A8b. Innovasjonskostnader påløpt i 2010, etter hovednæring og størrelsesgruppe

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Foretak som oppgir kostnader	Prosent		1000 NOK					Andre kostnader
				Andel foretak som oppgir kostnader	Andel foretak som oppgir kostnader bortsett fra FoU	Totale innovasjonskostnader	Eget forsknings- og utviklingsarbeid	Kjøp av FoU-tjenester fra andre	Kjøp av maskiner, utstyr og programvare	Kjøp av annen eksternt kunnskap	
A-N:	Totalt	3 261	2 767	85	59	29 006 333	17 725 044	5 105 423	3 125 888	739 280	2 310 698
Næringslivet totalt	10-19 sysselsatte	1 166	954	82	59	2 858 422	1 793 403	179 920	534 542	123 676	226 881
	20-49 sysselsatte	1 116	925	83	59	4 304 909	2 625 661	640 259	523 002	156 722	359 264
	50-99 sysselsatte	449	406	91	61	4 120 727	2 144 185	577 126	520 736	185 030	693 650
	100-199 sysselsatte	262	233	89	61	3 451 402	2 470 143	319 002	334 496	114 565	213 196
	200-499 sysselsatte	163	148	91	54	3 296 573	1 509 338	870 564	721 057	53 815	141 799
	>=500 sysselsatte ...	105	101	96	56	10 974 300	7 182 314	2 518 552	492 055	105 472	675 907
C: Industri	Totalt	1 242	1 101	89	61	10 051 790	6 692 381	1 394 248	1 068 899	141 944	754 319
	10-19 sysselsatte	388	322	83	58	623 022	374 308	61 252	140 489	11 108	35 865
	20-49 sysselsatte	429	382	89	63	1 528 503	934 107	244 232	234 402	20 871	94 891
	50-99 sysselsatte	195	182	93	64	1 070 913	618 533	155 106	167 703	27 060	102 511
	100-199 sysselsatte	122	113	93	62	1 667 226	1 199 470	152 319	119 909	50 523	145 005
	200-499 sysselsatte	71	66	93	56	1 400 752	897 039	325 273	129 870	8 305	40 265
	>=500 sysselsatte ...	37	37	100	62	3 761 375	2 668 924	456 066	276 526	24 077	335 782
G-K,M,N:	Totalt	1 647	1 360	83	58	14 595 535	9 047 523	1 850 669	1 690 302	551 465	1 455 576
Tjenesteytende næringer	10-19 sysselsatte	722	582	81	59	1 939 576	1 259 758	91 260	299 450	111 918	177 189
	20-49 sysselsatte	529	419	79	55	2 410 076	1 553 022	337 843	149 737	123 289	246 185
	50-99 sysselsatte	183	170	93	62	2 574 518	1 270 086	255 141	320 215	145 415	583 662
	100-199 sysselsatte	104	90	87	62	1 534 168	1 186 877	96 417	137 084	54 298	59 492
	200-499 sysselsatte	61	55	90	61	1 689 303	517 957	455 386	583 087	41 200	91 673
	>=500 sysselsatte ...	47	44	94	53	4 447 895	3 259 824	614 622	200 729	75 345	297 375
A,B,D-F,R:	Totalt	372	305	82	55	4 359 007	1 985 140	1 860 505	366 688	45 871	100 803
Andre næringer	10-19 sysselsatte	56	51	91	64	295 825	159 337	27 408	94 603	650	13 827
	20-49 sysselsatte	158	124	78	59	366 330	138 532	58 184	138 863	12 562	18 189
	50-99 sysselsatte	70	54	77	49	475 296	255 566	166 879	32 818	12 555	7 478
	100-199 sysselsatte	36	30	83	53	250 008	83 796	70 266	77 503	9 744	8 699
	200-499 sysselsatte	31	27	87	35	206 518	94 342	89 905	8 100	4 310	9 861
	>=500 sysselsatte ...	21	20	95	52	2 765 030	1 253 566	1 447 864	14 800	6 050	42 750

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010.

Tabell A9a. Omsetning fra nye og endrede produkter i 2010, etter detaljert næring

Næringskode, SN 2007	Foretak		Prosent av omsetning fra:			Foretak		Prosent av omsetning fra:		
	Popula- sjon	Millioner NOK Om- setning	Alle produkt- innova- sjoner	Produkt- innova- sjoner nye kun for fore- taket	Produkt- innova- sjoner nye for fore- takets marked	Produkt- innova- tører	Millioner NOK Produkt- innova- tørenes omsetning	Alle produkt- innova- sjoner	Produkt- innova- sjoner nye kun for fore- taket	Produkt- innova- sjoner nye for fore- takets marked
A-N Næringslivet totalt	16 863	3 016 896	6	3	3	3 160	1 117 732	16	7	8
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	249	34 399	1	0	1	24	2 289	19	1	17
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	289	722 782	2	1	1	27	437 403	3	2	1
C10 Prod. av nærings- og nytellesmidler	878	157 313	12	3	8	200	88 436	21	6	15
C11 Prod. av drikkevarer	26	17 414	13	12	2	9	7 905	29	26	4
C13 Prod. av tekstiler	110	3 789	8	2	7	20	1 297	24	5	19
C14 Prod. av klær	47	2 445	16	3	13	19	1 493	27	6	21
C15 Prod. av lær og lærvarer	9	173	14	11	4	2	101	25	19	6
C16 Prod. av trelast og varer av tre	470	23 868	12	4	8	65	7 413	39	13	26
C17 Prod. av papir og papirvarer	43	15 060	19	10	9	7	12 126	23	12	12
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	297	8 659	1	1	1	26	1 340	9	5	4
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	86	41 555	19	14	5	41	21 991	35	26	9
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	18	8 081	3	1	3	5	1 944	13	2	10
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	158	10 235	8	2	7	44	4 046	21	4	17
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	255	27 913	6	2	5	58	12 305	14	4	11
C24 Prod. av metaller	74	68 775	18	9	9	13	45 368	27	14	13
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	805	33 352	6	3	3	122	14 295	14	8	6
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	120	20 053	25	7	18	76	15 030	33	9	24
C27 Prod. av elektrisk utstyr	146	16 301	10	4	6	56	12 859	13	5	8
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	412	71 267	9	5	4	137	45 394	14	8	6
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	81	6 680	8	4	3	21	2 753	19	11	8
C30 Prod. av andre transportmidler	213	69 207	13	5	8	50	15 883	55	22	33
C31 Prod. av møbler	212	8 915	11	4	7	69	3 690	26	9	17
C32 Annen industriprod.	165	5 212	17	9	8	41	2 837	30	16	15
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	376	26 483	16	14	3	36	9 495	45	38	7
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	283	128 733	3	1	2	14	11 087	36	11	25
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	327	24 786	10	5	5	27	3 821	64	33	31
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 553	176 532	2	2	1	52	24 871	15	11	5
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	3 912	591 479	4	2	3	674	97 712	27	12	15
H49-53 Transport og lagring	696	207 853	3	1	2	36	43 253	13	3	10
J58 Forlagsvirksomhet	636	42 500	8	3	6	255	17 592	20	6	14
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	143	4 500	1	1	0	17	135	27	23	4
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	41	8 855	0	0	0	1	12	1	1	0
J61 Telekommunikasjon	171	57 333	9	4	4	50	31 978	16	8	8
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	813	42 017	9	4	5	334	9 674	37	15	22
J63 Informasjonstjenester	136	5 473	7	2	5	47	1 791	22	7	16
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	567	232 995	7	5	2	78	63 516	25	17	8
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	364	6 703	5	2	3	79	1 355	23	9	14
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	1 263	75 553	10	4	6	221	40 839	19	8	12
M72 Forskning og utviklingsarbeid	67	1 281	22	2	20	25	539	52	4	48
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	122	2 188	21	5	16	50	1 320	34	7	27
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	230	8 183	3	1	2	33	545	39	7	32

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010.

Tabell A9b. Omsetning fra nye og endrede produkter i 2010, etter detaljert næring

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Foretak	Millioner	Prosent av omsetning fra:			Foretak	Millioner	Prosent av omsetning fra:		
		Popula- sjon	Om- setning NOK	Alle produkt- innova- sjoner	Produkt- innova- sjoner nye kun for fore- taket	Produkt- innova- sjoner nye for fore- takets marked	Produkt- innova- tører	Produkt- innova- tørens om- setning	Alle produkt- innova- sjoner	Produkt- innova- sjoner nye kun for fore- taket	Produkt- innova- sjoner nye for fore- takets marked
A-N: Næringslivet	Totalt	16 863	3 016 896	6	3	3	3 160	1 117 732	16	7	8
totalt	5-9 sysselsatte	6 194	116 927	5	1	3	1 119	15 543	34	9	25
	10-19 sysselsatte	3 978	161 617	5	2	4	760	25 798	33	11	22
	20-49 sysselsatte	4 381	418 269	4	2	3	713	74 962	24	8	15
	50-99 sysselsatte	1 220	326 226	5	2	3	264	61 681	26	9	16
	100-199 sysselsatte	606	322 505	5	2	3	153	72 269	24	8	15
	200-499 sysselsatte	306	453 385	7	3	4	81	90 954	34	15	19
	>=500 sysselsatte	178	217 967	6	4	3	70	776 524	10	6	4
C: Industri	Totalt	5 001	642 751	13	6	7	1 115	327 999	25	11	13
	5-9 sysselsatte	1 846	24 022	5	2	3	290	3 996	30	12	18
	10-19 sysselsatte	1 368	32 036	5	2	3	239	6 464	22	10	13
	20-49 sysselsatte	1 084	79 775	8	3	5	294	19 033	32	12	20
	50-99 sysselsatte	371	69 255	10	4	6	136	24 516	28	11	17
	100-199 sysselsatte	195	86 428	10	4	6	82	39 266	22	8	14
	200-499 sysselsatte	89	99 458	17	5	11	45	51 644	32	10	22
	>=500 sysselsatte	48	251 777	16	9	7	29	183 079	22	13	9
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	9 161	1 286 913	5	3	3	1 901	310 261	22	10	12
	5-9 sysselsatte	3 969	82 880	5	1	4	801	11 165	36	8	28
	10-19 sysselsatte	2 320	101 948	5	2	3	502	16 733	31	12	19
	20-49 sysselsatte	1 831	220 479	5	2	3	373	52 904	20	7	13
	50-99 sysselsatte	525	171 366	4	1	3	107	25 766	24	6	18
	100-199 sysselsatte	280	163 752	5	1	3	61	29 862	26	8	18
	200-499 sysselsatte	149	230 522	5	3	2	26	32 516	36	21	15
	>=500 sysselsatte	87	315 966	8	5	3	32	141 316	17	10	7
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	2 701	1 087 232	2	1	1	144	479 472	5	2	2
	5-9 sysselsatte	379	10 024	2	0	1	28	381	42	9	33
	10-19 sysselsatte	290	27 633	7	0	6	20	2 601	72	4	68
	20-49 sysselsatte	1 466	118 015	1	0	1	46	3 026	36	8	27
	50-99 sysselsatte	324	85 605	3	2	2	22	11 399	24	12	12
	100-199 sysselsatte	131	72 325	1	1	1	10	3 141	29	14	15
	200-499 sysselsatte	68	123 405	2	1	1	10	6 795	35	24	11
	>=500 sysselsatte	43	650 224	2	1	1	9	452 129	3	2	1

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010.

Tabell A10a. Formål med innovasjon (svært viktig), etter detaljert næring, 2008-2010

Næringskode, SN 2007	Prosent som oppgir faktor å være svært viktig										
	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Utvide spekter av varer eller tjenester	Erstatte utdaterte produkter eller prosesser	Gå inn i nye markeder eller øke andel	Forbedre kvalitet i varer eller tjenester	Forbedre fleksibilitet for produksjon av varer eller tjenester	Økt kapasitet for produksjon av varer eller tjenester	Redusere arbeidskostnader per enhet	Redusere material- eller energikostnader per produsert enhet	Redusere miljømessige effekter	Forbedre helse eller sikkerhet for ansatte
A-N Næringslivet totalt	4 918	50	34	51	51	26	26	29	20	21	24
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	91	19	12	20	48	28	51	17	27	44	24
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	73	48	23	39	53	27	28	32	23	34	38
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	284	53	31	56	58	31	40	53	36	33	39
C11 Prod. av drikkevarer	10	71	19	71	29	32	23	32	23	13	13
C13 Prod. av tekstiler	30	61	36	58	43	23	21	25	10	21	25
C14 Prod. av klær	23	59	38	64	56	35	23	31	24	17	35
C15 Prod. av lær og lærvarer	3	-	67	33	67	-	33	33	33	-	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	133	45	32	47	39	27	34	46	41	28	33
C17 Prod. av papir og papirvarer	11	54	27	64	45	54	27	63	45	45	36
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	78	30	16	45	30	30	31	39	40	33	25
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	58	58	36	57	60	34	39	40	35	48	46
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	12	100	25	75	75	42	50	50	50	50	50
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	75	49	36	52	44	37	37	45	32	41	27
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	92	61	16	50	38	46	49	48	52	39	54
C24 Prod. av metaller	34	32	29	35	32	23	44	54	56	43	50
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	192	60	36	56	47	34	35	49	33	28	45
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	97	63	51	58	55	25	20	37	30	19	24
C27 Prod. av elektrisk utstyr	83	46	38	52	41	25	29	34	31	21	21
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	231	47	31	51	49	31	25	33	21	19	28
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	31	56	24	49	35	21	12	37	42	30	20
C30 Prod. av andre transportmidler	71	49	36	53	45	19	15	37	26	34	24
C31 Prod. av møbler	96	62	48	57	44	38	27	37	38	15	23
C32 Annen industriprod.	59	63	40	51	23	28	26	50	48	28	39
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	48	27	39	31	35	12	12	18	8	14	39
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	65	18	30	23	37	18	24	16	6	23	11
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	68	18	14	28	44	33	21	28	24	66	45
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	163	25	25	28	51	20	21	29	28	18	31
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	844	54	41	54	53	15	19	24	18	25	26
H49-53 Transport og lagring	101	24	19	23	49	18	21	26	17	24	22
J58 Forlagsvirksomhet	306	61	49	58	57	28	16	11	1	2	5
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	23	60	61	38	70	53	19	19	-	23	10
J60 Radio- og fjernsynsringkasting	3	29	42	29	42	-	-	-	-	-	-
J61 Telekommunikasjon	71	55	31	54	40	22	20	27	12	17	18
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	480	53	39	59	60	28	21	20	9	6	7
J63 Informasjonstjenester	63	61	19	55	75	43	23	20	6	4	-
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	110	52	30	52	54	36	34	31	4	4	5
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	122	70	38	66	63	41	50	30	15	5	11
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	422	41	33	49	51	20	23	21	10	15	18
M72 Forskning og utviklingsarbeid	53	49	26	42	40	17	15	13	11	11	8
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	64	81	15	53	42	17	8	11	5	17	21
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	42	62	30	51	73	34	40	36	17	30	19

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010.

Tabell A10b. Formål med innovasjon (svært viktig), etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010

		Prosent som oppgir faktor å være svært viktig										
		Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Utvide spekter av varer eller tjenester	Erstatte utdaterte produkter eller prosesser	Gå inn i nye markeder eller øke markedsandel	Forbedre kvalitet i varer eller tjenester	Forbedre fleksibilitet for produksjon av varer eller tjenester	Økt kapasitet for produksjon av varer eller tjenester	Redusere arbeidskostnader per produsert enhet	Redusere material- eller energikostnader per produsert enhet	Redusere miljømessige effekter	Forbedre helse eller sikkerhet for ansatte
Hovednæring	Størrelsesgruppe											
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	4 918	50	34	51	51	26	26	29	20	21	24
	5-9 sysselsatte	1 657	52	31	52	55	27	28	29	20	21	23
	10-19 sysselsatte ...	1 166	52	38	57	48	24	25	26	18	20	22
	20-49 sysselsatte ...	1 116	49	35	48	50	27	23	30	22	21	24
	50-99 sysselsatte ...	449	46	33	41	47	24	24	27	18	17	20
	100-199 sysselsatte	262	51	41	48	52	25	26	34	25	25	26
	200-499 sysselsatte	163	38	32	39	47	26	27	37	27	26	34
	>=500 sysselsatte ..	105	52	41	48	56	30	30	52	33	39	43
C: Industri	Totalt	1 753	52	34	52	46	31	31	42	34	28	34
	5-9 sysselsatte	510	43	27	51	46	31	34	44	37	29	36
	10-19 sysselsatte ...	388	60	33	56	40	30	33	39	28	31	37
	20-49 sysselsatte ...	429	54	38	54	51	32	29	43	33	25	30
	50-99 sysselsatte ...	195	50	37	46	46	28	28	33	26	23	25
	100-199 sysselsatte	122	58	38	52	47	25	27	46	39	27	31
	200-499 sysselsatte	71	48	34	49	45	38	35	45	44	37	41
	>=500 sysselsatte ..	37	65	49	62	59	32	38	73	57	46	62
G-K,M,N:	Totalt	2 706	53	37	53	55	23	22	22	11	15	16
Tjenesteytende næringer	5-9 sysselsatte	1 059	60	35	55	59	26	25	22	12	14	16
	10-19 sysselsatte ...	722	48	43	60	52	20	20	19	12	13	13
	20-49 sysselsatte ...	529	53	35	49	50	22	19	20	10	15	17
	50-99 sysselsatte ...	183	48	31	44	50	23	21	24	9	11	15
	100-199 sysselsatte	104	51	47	49	61	24	22	22	9	20	17
	200-499 sysselsatte	61	33	39	36	56	23	20	31	13	18	23
	>=500 sysselsatte ..	47	47	36	38	51	26	23	43	19	30	23
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	460	25	21	27	48	24	29	25	23	33	30
	5-9 sysselsatte	88	17	10	26	54	18	44	19	17	52	26
	10-19 sysselsatte ...	56	40	20	35	53	31	25	28	27	31	25
	20-49 sysselsatte ...	158	20	23	27	46	30	25	28	30	32	31
	50-99 sysselsatte ...	70	30	25	19	41	19	20	17	16	19	22
	100-199 sysselsatte	36	28	33	31	47	28	31	31	22	33	33
	200-499 sysselsatte	31	26	13	23	35	6	23	29	16	19	39
	>=500 sysselsatte ..	21	43	38	43	62	33	33	38	24	48	52

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010.

Tabell A11a. Informasjonskilder med stor betydning for innovasjonsaktiviteter, etter detaljert næring, 2008-2010

Næringskode, SN 2007	Prosent som oppgis å være av stor betydning											
	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Interne kilder innen foretaket eller konsernet	Leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller data-program	Klienter, kunder	Konkurrenter eller andre foretak i samme bransje	Konsulenter, konsulentforetak	Kommersielle laboratorier eller FoU-foretak	Universiteter eller høyskoler	Offeentlige eller private forskningsinstitutter	Faglige konferanser, møter, messer og utstillinger	Faglige tidsskrifter eller publikasjoner	Bransjeorganisasjoner
A-N Næringslivet totalt	3 261	61	32	52	21	9	6	8	9	22	13	12
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	47	49	13	40	19	11	25	27	36	15	19	13
B05-09 Bergverksdrift og utvinning ..	57	67	40	49	24	9	24	21	26	18	9	19
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	213	65	37	41	22	8	12	11	14	21	9	10
C11 Prod. av drikkevarer	6	84	37	68	68	37	21	21	37	53	53	53
C13 Prod. av tekstiler	26	58	23	75	27	18	18	12	12	25	10	8
C14 Prod. av klær	14	60	22	23	7	-	-	-	-	23	15	15
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	50	-	-	-	-	-	-	-	50	50	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	87	59	40	35	14	7	1	3	8	26	11	17
C17 Prod. av papir og papirvarer ..	11	90	64	45	36	9	9	18	18	27	9	9
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	59	36	60	58	14	-	-	2	2	42	28	19
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	47	83	34	66	21	4	9	6	11	17	17	6
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	11	82	45	73	18	-	-	9	9	9	18	-
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	48	57	36	63	28	8	9	6	6	23	12	14
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	55	73	33	67	26	9	13	6	7	25	9	14
C24 Prod. av metaller	31	60	19	34	19	6	16	10	13	30	6	14
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	145	52	42	64	26	13	9	4	9	21	16	16
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	72	72	28	71	25	7	11	10	4	15	13	8
C27 Prod. av elektrisk utstyr	59	68	26	75	18	2	-	8	8	19	7	5
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	158	68	27	63	15	6	5	2	11	18	6	4
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	28	67	28	62	28	9	12	14	18	18	15	11
C30 Prod. av andre transportmidler	58	50	30	59	17	7	5	10	3	10	2	7
C31 Prod. av møbler	65	40	36	68	17	15	2	2	7	42	15	6
C32 Annen industriprod.	14	64	25	39	39	11	11	18	18	25	18	11
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	35	68	29	66	29	9	9	-	3	28	11	20
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	52	41	24	14	10	20	15	28	23	23	15	26
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	53	39	40	31	9	11	18	15	16	21	6	18
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	163	46	36	29	15	13	5	5	6	19	8	14
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	486	57	41	44	25	7	5	7	7	23	10	9
H49-53 Transport og lagring	101	57	37	39	18	3	2	6	5	6	4	9
J58 Forlagsvirksomhet	195	78	20	62	27	4	2	3	4	21	18	17
J59 Film-, video- og fjernsynsprodukt-, utgivelse av musikk- og lydopptak	12	53	72	53	28	28	-	-	-	63	36	63
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	2	50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
J61 Telekommunikasjon	44	55	31	43	29	12	5	14	7	17	2	12
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	249	72	30	62	20	11	5	6	7	24	18	18
J63 Informasjonstjenester	39	87	10	71	16	-	-	3	3	18	3	15
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	101	57	26	59	32	6	1	5	5	15	10	18
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	59	75	37	38	15	32	-	13	13	50	35	12
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	266	61	23	49	20	10	3	4	6	22	13	6
M72 Forskning og utviklingsarbeid	29	52	21	55	17	3	21	24	24	17	21	3
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	40	77	22	67	13	5	8	21	21	21	18	13
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	24	50	4	64	4	-	-	23	23	38	27	4

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010.

Tabell A11b. Informasjonskilder med stor betydning for innovasjonsaktiviteter, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010

		Prosent som oppgis å være av stor betydning											
		Foretak med innovasjonsaktivitet eller kon- (PP)	Interne kilder innen foretaket eller konsernet	Leveran- dører av utstyr, materiell, kompo- nenter eller data- program	Klienter, kunder	Konkur- renter eller andre foretak i samme bransje	Konsu- lenter, konsulent- foretak	Kommer- sielle laboratorie r eller FoU- foretak	Universi- teter eller høyskoler	Offentlige eller private forsknings- institutter	Faglige konfer- anser, møter, messer og ut- stillinger	Faglige skrifter eller publika- sjoner	Bransje- organisasjoner
Hovednæring	Størrelsesgruppe												
A-N:	Totalt	3 261	61	32	52	21	9	6	8	9	22	13	12
Næringslivet	10-19 sysselsatte	1 166	60	34	53	23	9	7	7	10	25	16	12
totalt	20-49 sysselsatte	1 116	59	30	50	20	9	6	7	7	20	11	12
	50-99 sysselsatte	449	62	32	49	18	8	5	8	8	20	11	11
	100-199 sysselsatte .	262	70	30	58	24	6	6	8	9	22	10	14
	200-499 sysselsatte .	163	61	32	39	20	6	7	10	10	18	6	10
	>=500 sysselsatte ...	105	68	33	63	29	9	13	20	23	21	12	20
C: Industri	Totalt	1 242	62	35	57	21	8	8	6	9	23	12	11
	10-19 sysselsatte	388	56	39	56	20	8	8	6	10	22	11	8
	20-49 sysselsatte	429	59	30	58	21	9	7	6	8	25	13	12
	50-99 sysselsatte	195	65	35	55	18	10	7	6	10	21	11	12
	100-199 sysselsatte .	122	72	39	61	25	4	8	6	7	21	11	13
	200-499 sysselsatte .	71	70	31	48	24	4	10	8	10	24	10	13
	>=500 sysselsatte ...	37	76	30	78	32	3	3	19	24	24	11	11
G-K,M,N:	Totalt	1 647	64	30	52	22	8	4	7	7	22	14	12
Tjenesteyten	10-19 sysselsatte	722	63	32	52	24	9	5	6	9	27	19	13
de næringer	20-49 sysselsatte	529	66	30	52	22	7	2	6	5	18	9	11
	50-99 sysselsatte	183	61	32	48	18	5	3	10	6	21	13	10
	100-199 sysselsatte .	104	71	19	65	24	9	3	7	6	22	10	13
	200-499 sysselsatte .	61	59	31	36	18	8	2	8	5	15	5	5
	>=500 sysselsatte ...	47	66	26	53	21	13	9	6	11	15	11	23
A,B,D-F,R:	Totalt	372	48	32	32	15	13	14	15	17	19	10	17
Andre	10-19 sysselsatte	56	54	39	42	20	13	22	18	31	30	18	18
næringer	20-49 sysselsatte	158	37	30	24	9	16	13	10	10	17	10	18
	50-99 sysselsatte	70	60	24	36	18	12	6	9	9	13	6	9
	100-199 sysselsatte .	36	61	33	31	17	8	11	22	22	25	11	22
	200-499 sysselsatte .	31	45	35	26	16	6	10	19	19	10	-	16
	>=500 sysselsatte ...	21	57	57	57	38	10	43	52	48	29	19	29

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010.

Tabell A12a. Foretakets viktigste (eller eneste) marked, etter detaljert næring, 2008-2010

Næringskode, SN 2007	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Prosent av foretak med innovasjonsaktivitet				Prosent av foretak uten innovasjonsaktivitet				
		Lokalt/regionalt i Norge	Norge for øvrig	Andre EU-/EFTA-land	Andre land	Lokalt/regionalt i Norge	Norge for øvrig	Andre EU-/EFTA-land	Andre land	
A-N Næringslivet totalt	4 918	45	36	11	8	11 945	71	23	4	3
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	91	34	18	32	16	158	47	20	25	8
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	73	30	38	25	7	216	48	24	13	15
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	284	51	35	6	8	594	69	15	12	4
C11 Prod. av drikkevarer	10	61	29	10	-	16	68	13	-	19
C13 Prod. av tekstiler	30	29	46	8	16	80	68	28	4	-
C14 Prod. av klær	23	46	47	7	-	24	76	18	7	-
C15 Prod. av lær og lærvarer	3	-	100	-	-	6	50	33	17	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	133	72	22	6	-	337	83	15	2	-
C17 Prod. av papir og papirvarer	11	27	19	45	9	32	32	39	19	10
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	78	79	21	-	-	219	86	14	-	-
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	58	13	22	45	19	28	40	35	18	7
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	12	8	25	17	50	6	33	17	50	-
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	75	42	47	10	-	83	35	45	20	-
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	92	63	15	4	18	163	86	12	2	-
C24 Prod. av metaller	34	7	43	44	6	40	33	40	21	6
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	192	39	41	15	5	613	73	20	3	4
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	97	11	18	29	41	23	32	36	-	32
C27 Prod. av elektrisk utstyr	83	15	61	18	6	63	72	23	6	-
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	231	27	47	9	18	181	55	26	16	3
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	31	5	58	34	3	50	47	47	7	-
C30 Prod. av andre transportmidler	71	37	38	15	10	142	59	28	4	9
C31 Prod. av møbler	96	35	40	14	11	116	51	48	1	-
C32 Annen industriprod.	59	43	50	2	5	106	66	28	6	-
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	48	59	37	2	2	328	76	22	1	1
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	65	67	18	14	-	218	85	11	1	3
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	68	74	22	1	3	259	85	12	3	-
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	163	83	16	-	1	1 390	92	7	0	0
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	844	48	40	10	2	3 068	64	31	2	3
H49-53 Transport og lagring	101	59	21	10	11	595	68	17	8	8
J58 Forlagsvirksomhet	306	40	42	9	9	330	65	31	2	2
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	23	47	53	-	-	120	80	20	-	-
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	3	100	-	-	-	38	81	16	3	-
J61 Telekommunikasjon	71	48	38	5	9	100	71	19	6	5
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	480	46	35	11	9	333	56	32	6	6
J63 Informasjonstjenester	63	32	48	19	-	73	45	50	2	3
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	110	57	34	7	1	457	74	22	2	3
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	122	46	44	10	-	242	69	31	-	-
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	422	45	37	4	14	841	77	19	2	2
M72 Forskning og utviklingsarbeid	53	17	32	28	23	14	36	43	14	7
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	64	45	25	5	26	58	67	33	-	-
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	42	41	30	14	14	188	59	38	-	3

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A12b. Foretakets viktigste (eller eneste) marked, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Prosent av foretak med innovasjonsaktivitet				Prosent av foretak uten innovasjonsaktivitet					
		Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Lokalt/regionalt i Norge	Norge for øvrig	Andre EU-/EFTA-land	Andre land	Foretak uten innovasjonsaktivitet (PP)	Lokalt/regionalt i Norge	Norge for øvrig	Andre EU-/EFTA-land	Andre land
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	4 918	45	36	11	8	11 945	71	23	4	3
	5-9 sysselsatte	1 657	45	39	10	6	4 537	72	22	3	3
	10-19 sysselsatte	1 166	48	34	10	8	2 812	67	27	4	2
	20-49 sysselsatte	1 116	46	35	10	9	3 265	73	21	4	2
	50-99 sysselsatte	449	47	33	11	10	771	71	19	5	5
	100-199 sysselsatte	262	34	35	16	14	344	65	26	7	2
	200-499 sysselsatte	163	44	26	17	12	143	62	23	6	8
C: Industri	Totalt	1 753	40	37	13	10	3 248	69	22	6	3
	5-9 sysselsatte	510	46	39	9	6	1 336	76	17	5	2
	10-19 sysselsatte	388	51	31	10	8	980	71	23	6	1
	20-49 sysselsatte	429	37	42	11	11	655	62	27	4	6
	50-99 sysselsatte	195	34	34	18	13	176	56	24	15	5
	100-199 sysselsatte	122	19	39	20	22	73	48	33	16	1
	200-499 sysselsatte	71	34	27	24	15	18	33	28	22	17
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	2 706	46	38	9	7	6 455	67	28	3	3
	5-9 sysselsatte	1 059	45	41	9	5	2 910	70	24	2	4
	10-19 sysselsatte	722	46	35	10	9	1 598	65	31	2	3
	20-49 sysselsatte	529	46	35	10	9	1 302	62	31	5	2
	50-99 sysselsatte	183	51	36	5	8	342	66	25	2	7
	100-199 sysselsatte	104	48	34	13	6	176	63	30	5	2
	200-499 sysselsatte	61	44	33	8	15	88	63	25	5	7
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	460	61	21	13	5	2 241	83	10	4	3
	5-9 sysselsatte	88	50	17	22	11	291	67	17	8	8
	10-19 sysselsatte	56	50	31	20	-	234	71	17	7	4
	20-49 sysselsatte	158	73	16	7	4	1 308	89	8	2	1
	50-99 sysselsatte	70	71	22	4	3	254	88	7	2	3
	100-199 sysselsatte	36	47	31	11	11	95	81	13	3	3
	200-499 sysselsatte	31	68	13	19	-	37	76	16	3	5
>=500 sysselsatte	21	33	48	14	5	22	55	36	9	-	

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A13a. Faktorer som hindrer eller begrenser pågående innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2008-2010

Næringskode, SN 2007	Prosent av foretak med innovasjonsaktivitet som oppgir faktor å være svært eller nokså viktig:												
	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	For høye innovasjonskostnader	Mangel på finansiering innen foretaket eller konsernet	Mangel på passende finansiering fra kilder utenfor foretaket	Problemer med å holde på eller rekruttere kval. personell	Mangel på teknologisk informasjon	Mangel på markedsinformasjon	Vanskelig å finne samarbeidspartner for innovasjon	Markedet dominert av etablerte foretak	Usikker etterbeholdning av nye varer og tjenester	Ikke tidligere innovasjoner i foretaket	Ikke behov på grunn av manglende etterpørsel i markedet	Alle faktorer ikke relevant
A-N Næringslivet totalt	4 918	65	53	46	44	26	31	29	38	47	18	21	9
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	91	48	40	57	33	18	11	20	19	13	18	13	18
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	73	64	50	39	49	39	36	37	46	50	27	32	7
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	284	68	53	51	37	33	43	38	49	59	24	24	7
C11 Prod. av drikkevarer	10	71	52	32	42	32	61	42	42	42	13	23	10
C13 Prod. av tekstiler	30	69	51	54	56	31	36	33	39	56	28	28	-
C14 Prod. av klær	23	65	48	32	36	14	11	14	32	39	32	40	4
C15 Prod. av lær og lærvarer	3	67	67	67	67	33	33	67	67	67	33	33	33
C16 Prod. av trelast og varer av tre	133	66	61	65	55	29	28	25	42	56	23	28	12
C17 Prod. av papir og papirvarer	11	82	55	55	36	18	18	18	36	36	18	27	-
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	78	77	50	36	40	14	27	37	36	53	28	22	3
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	58	68	61	39	45	32	30	31	38	52	10	15	2
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	12	75	58	33	17	25	8	25	25	50	17	17	17
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	75	66	54	39	41	31	24	25	37	41	27	14	5
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	92	80	62	55	46	24	25	23	40	58	25	23	9
C24 Prod. av metaller	34	78	76	59	58	39	39	39	34	63	20	23	4
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	192	67	52	46	44	45	45	44	49	64	19	27	2
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	97	67	67	55	48	20	25	21	39	35	12	13	5
C27 Prod. av elektrisk utstyr	83	79	60	56	55	31	37	24	41	51	20	21	4
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	231	74	67	52	56	34	34	30	49	57	13	27	5
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	31	74	56	46	46	26	19	30	36	59	28	22	7
C30 Prod. av andre transportmidler	71	78	64	67	60	27	42	34	44	61	29	34	5
C31 Prod. av møbler	96	84	63	55	61	36	53	39	59	73	30	29	6
C32 Annen industriprod.	59	74	71	36	62	40	53	28	62	73	17	28	4
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	48	65	51	49	67	46	33	24	40	67	24	20	6
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	65	42	36	41	25	18	13	31	16	26	12	17	13
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	68	44	41	43	36	46	31	29	24	40	18	21	10
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	163	52	41	37	43	30	38	22	24	39	18	20	14
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	844	58	39	29	42	31	32	30	44	43	23	25	18
H49-53 Transport og lagring	101	51	35	26	42	25	19	28	27	31	15	13	15
J58 Forlagsvirksomhet	306	50	46	31	38	22	31	18	26	42	7	10	9
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	23	72	96	75	53	43	37	15	32	66	-	4	-
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	3	71	71	71	-	-	-	-	42	29	-	-	-
J61 Telekommunikasjon	71	69	67	61	62	31	36	39	54	59	16	18	5
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	480	79	69	55	43	15	22	26	26	39	11	14	4
J63 Informasjonstjenester	63	70	77	63	35	15	14	12	23	29	9	17	5
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	110	55	25	3	27	17	16	15	37	39	27	15	10
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	122	59	67	59	28	7	18	30	35	32	35	19	-
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	422	67	56	57	45	17	36	31	41	52	13	21	5
M72 Forskning og utviklingsarbeid	53	70	74	79	38	13	23	26	40	34	8	13	11
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	64	63	58	69	37	20	27	38	43	34	29	21	8
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	42	58	53	57	54	21	19	26	22	28	15	5	-

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A13b. Faktorer som hindrer eller begrenser pågående innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010

		Prosent av foretak med innovasjonsaktivitet som oppgir faktor å være svært- eller nokså viktig:												
Hovednæring	Størrelsesgruppe	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	For høye innovasjonskostnader	Mangel på finansiering innen foretaket eller konsernet	Mangel på passende finansiering fra kilder utenfor foretaket	Problemer med å holde på eller rekruttere kval. personell	Mangel på teknologisk informasjon	Mangel på markedsinformasjon	Vanskelig å finne samarbeidspartner for innovasjon	Markedet dominert av etablerte foretak	Usikker etter spørsmål om nye varer og tjenester	Ikke behov på grunn av tidligere innovasjoner i foretaket	Ikke behov på grunn av manglende spørsmål i markedet	Alle faktorer ikke relevant
A-N:	Totalt	4 918	65	53	46	44	26	31	29	38	47	18	21	9
Næringslivet totalt	5-9 sysselsatte	1 657	68	63	52	45	27	34	32	44	49	19	21	5
	10-19 sysselsatte	1 166	64	51	48	40	25	31	29	38	47	18	21	11
	20-49 sysselsatte	1 116	63	49	43	46	29	31	28	36	47	20	20	11
	50-99 sysselsatte	449	63	50	38	44	24	27	25	33	44	14	19	11
	100-199 sysselsatte .	262	62	44	33	43	25	29	23	33	45	19	23	5
	200-499 sysselsatte .	163	59	36	28	45	22	16	20	24	30	13	20	10
	>=500 sysselsatte ...	105	66	49	38	47	27	30	28	31	45	18	22	6
C: Industri	Totalt	1 753	72	59	51	49	32	36	32	45	57	21	24	6
	5-9 sysselsatte	510	72	69	60	45	32	39	35	54	62	26	28	6
	10-19 sysselsatte	388	76	61	56	44	33	37	36	43	58	17	22	5
	20-49 sysselsatte	429	71	54	48	57	34	36	31	44	58	24	24	7
	50-99 sysselsatte	195	73	56	44	49	31	30	28	38	49	16	17	7
	100-199 sysselsatte .	122	65	49	37	46	26	39	21	38	50	20	26	3
	200-499 sysselsatte .	71	63	39	30	55	28	21	18	25	41	15	27	4
	>=500 sysselsatte ...	37	70	57	41	49	27	41	35	41	54	16	22	3
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	2 706	63	52	43	41	22	28	27	36	42	17	18	10
	5-9 sysselsatte	1 059	68	61	48	45	24	32	31	40	44	15	17	5
	10-19 sysselsatte	722	59	47	44	38	20	29	26	37	43	21	23	14
	20-49 sysselsatte	529	60	48	41	38	24	25	24	32	39	16	17	13
	50-99 sysselsatte	183	60	47	32	41	16	24	24	34	42	12	19	14
	100-199 sysselsatte .	104	64	45	27	41	23	19	26	32	44	17	20	5
	200-499 sysselsatte .	61	56	31	25	30	15	10	16	20	16	8	10	21
	>=500 sysselsatte ...	47	66	43	32	49	21	23	28	30	45	23	23	6
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	460	51	41	43	39	30	28	26	25	34	19	20	13
	5-9 sysselsatte	88	51	53	66	37	27	21	32	34	27	27	25	8
	10-19 sysselsatte	56	54	38	42	36	29	21	23	16	30	2	4	19
	20-49 sysselsatte	158	53	39	37	40	35	38	30	31	42	24	22	15
	50-99 sysselsatte	70	44	46	37	36	23	25	19	14	34	13	22	16
	100-199 sysselsatte .	36	44	22	36	36	28	22	19	19	28	17	19	11
	200-499 sysselsatte .	31	55	35	29	52	23	16	29	29	32	19	23	3
	>=500 sysselsatte ...	21	57	48	48	38	38	29	14	19	29	10	19	10

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A14a. Faktorer som er avgjørende for ikke å drive innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2008-2010

Prosent av foretak uten innovasjonsaktivitet som oppgir faktor å være svært- eller nokså viktig:													
Næringskode, SN 2007	Foretak uten innovasjonsaktivitet (PP)	For høye innovasjonskostnader	Mangel på finansiering innen foretaket eller konsernet	Mangel på passende finansiering fra kilder utenfor foretaket	Problemer med å holde på eller rekruttere kval. personell	Mangel på teknologisk innføring	Mangel på markedsinformasjon	Vanskelig å finne samarbeidspartner for innovasjon	Markedet dominert av etablerte foretak	Usikker etter-spørsmål etter nye varer og tjenester	Ikke behov på grunn av tidligere innovasjoner i foretaket	Ikke behov på grunn av manglende etter-spørsmål i markedet	Alle faktorer ikke relevant
A-N Næringslivet totalt	11 945	21	17	15	17	10	11	12	18	19	12	13	58
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett ..	158	25	18	17	24	11	13	18	18	21	11	19	50
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	216	24	17	15	14	12	11	11	16	15	16	14	53
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	594	36	27	21	20	12	14	17	28	26	20	16	43
C11 Prod. av drikkevarer	16	55	28	19	19	6	6	28	28	34	13	-	45
C13 Prod. av tekstiler	80	13	15	15	11	18	14	18	17	24	9	7	66
C14 Prod. av klær	24	45	34	27	43	23	27	30	40	36	29	29	42
C15 Prod. av lær og lærvarer	6	33	17	-	17	17	17	-	-	33	33	17	33
C16 Prod. av trelast og varer av tre ..	337	22	20	16	15	8	10	8	22	24	18	17	41
C17 Prod. av papir og papirvarer	32	45	38	32	22	16	13	26	35	35	19	29	36
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	219	20	16	16	11	8	12	5	22	31	8	15	57
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	28	47	33	29	25	24	25	25	42	54	36	32	35
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	67
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	83	53	44	39	29	25	35	23	36	38	24	24	38
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	163	37	20	22	29	17	17	18	34	40	23	38	38
C24 Prod. av metaller	40	16	18	11	19	15	9	12	13	19	16	23	56
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	613	28	22	22	20	15	13	16	20	22	11	17	58
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	23	23	23	19	10	19	23	18	32	42	23	17	50
C27 Prod. av elektrisk utstyr	63	20	28	19	14	10	12	23	25	35	21	21	52
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	181	32	32	27	23	20	18	20	25	28	12	15	52
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	50	39	33	30	24	16	22	23	29	42	15	19	50
C30 Prod. av andre transportmidler	142	22	17	13	13	7	8	15	21	19	12	18	53
C31 Prod. av møbler	116	34	26	29	20	15	25	10	23	31	25	20	41
C32 Annen industriprod.	106	45	34	43	21	20	17	30	37	34	25	28	38
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	328	17	15	14	14	6	9	8	16	17	13	13	59
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	218	22	11	13	15	4	5	10	15	12	14	17	46
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	259	25	19	15	13	8	7	9	20	19	9	9	56
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet ..	1 390	14	13	12	17	10	9	11	17	17	10	15	64
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	3 068	15	14	12	14	8	11	9	15	16	10	9	64
H49-53 Transport og lagring	595	15	12	12	13	10	8	8	12	13	7	10	65
J58 Forlagsvirksomhet	330	18	19	16	10	6	8	13	17	18	14	9	55
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	120	34	28	23	24	8	18	17	21	25	15	14	55
J60 Radio- og fjernsynskringkasting ..	38	6	14	14	8	4	8	4	17	6	3	4	70
J61 Telekommunikasjon	100	14	11	9	14	8	6	6	21	14	6	6	68
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	333	24	12	11	17	8	11	13	16	19	12	18	57
J63 Informasjonstjenester	73	22	10	8	13	6	-	5	15	16	13	6	45
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	457	15	10	8	17	5	10	3	12	13	6	8	67
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	242	9	13	11	14	1	4	4	5	3	11	9	68
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	841	26	21	20	23	13	11	16	20	22	12	11	58
M72 Forskning og utviklingsarbeid ..	14	14	14	14	21	7	7	14	14	14	7	7	79
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	58	21	21	20	19	10	10	18	29	13	-	5	57
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	188	20	29	16	19	11	16	18	20	25	20	14	58

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A14b. Faktorer som er avgjørende for ikke å drive innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010

		Prosent av foretak uten innovasjonsaktivitet som oppgir faktor å være svært- eller nokså viktig:												
		Foretak uten innovasjonsaktivitet (PP)	For høye innovasjonskostnader	Mangel på finansiering foretaket eller konsernet	Mangel på passende finansiering fra kilder utenfor foretaket	Problemer med å holde på eller rekruttere kval. personell	Mangel på teknologisk informasjon	Mangel på markedsinformasjon	Vanskelig å finne samarbeidspartner for innovasjon	Markedet dominert av etablerte foretak	Usikker etter spørsmål etter nye varer og tjenester	Ikke behov på tidligere innovasjoner i foretaket	Ikke behov på grunn av manglende etter-spørsel i markedet	Alle faktorer på ikke relevante
Hovednæring	Størrelsesgruppe													
A-N:	Totalt	11 945	21	17	15	17	10	11	12	18	19	12	13	58
Næringslivet	5-9 sysselsatte	4 537	22	19	17	17	10	12	13	21	21	12	13	57
totalt	10-19 sysselsatte	2 812	20	16	14	15	9	11	10	16	18	12	11	58
	20-49 sysselsatte	3 265	20	16	15	18	9	10	12	17	17	12	14	60
	50-99 sysselsatte	771	21	15	11	18	11	11	11	17	18	14	15	59
	100-199 sysselsatte	344	22	17	14	15	12	11	10	18	19	13	14	58
	200-499 sysselsatte	143	20	12	10	13	12	8	10	14	20	11	13	60
	>=500 sysselsatte	73	25	18	16	22	11	11	14	18	15	12	12	55
C: Industri	Totalt	3 248	29	23	21	19	13	14	15	24	26	16	18	49
	5-9 sysselsatte	1 336	29	24	22	16	12	14	14	27	28	15	19	49
	10-19 sysselsatte	980	26	20	18	19	14	15	16	21	24	15	17	54
	20-49 sysselsatte	655	34	27	24	24	13	14	17	26	27	18	18	44
	50-99 sysselsatte	176	27	22	17	19	11	11	11	20	23	20	21	45
	100-199 sysselsatte	73	33	23	19	16	15	14	18	21	21	18	15	51
	200-499 sysselsatte	18	39	28	11	44	33	33	22	17	44	28	28	44
	>=500 sysselsatte	11	27	27	9	27	9	-	9	18	18	27	27	27
G-K,M,N:	Totalt	6 455	18	15	13	16	8	10	10	15	16	10	10	63
Tjenesteyten	5-9 sysselsatte	2 910	18	17	15	18	9	12	13	18	19	11	10	62
de næringer	10-19 sysselsatte	1 598	18	15	12	13	7	10	7	13	16	10	8	61
	20-49 sysselsatte	1 302	17	14	13	16	8	9	9	13	14	11	12	64
	50-99 sysselsatte	342	16	10	7	12	8	8	5	13	12	10	7	69
	100-199 sysselsatte	176	18	14	10	11	10	10	7	16	18	10	11	65
	200-499 sysselsatte	88	17	8	8	8	10	2	7	11	15	8	9	67
	>=500 sysselsatte	40	23	15	15	18	8	10	13	15	13	10	13	63
A,B,D-F,R:	Totalt	2 241	18	14	13	17	10	9	11	17	17	11	15	60
Andre	5-9 sysselsatte	291	27	19	17	17	12	11	11	17	15	12	18	50
næringer	10-19 sysselsatte	234	15	10	9	10	2	3	5	11	14	8	6	58
	20-49 sysselsatte	1 308	15	13	12	16	9	8	11	17	16	10	14	63
	50-99 sysselsatte	254	23	17	13	24	17	15	18	22	24	14	21	56
	100-199 sysselsatte	95	21	19	18	22	13	9	8	20	21	14	19	52
	200-499 sysselsatte	37	16	14	14	11	5	8	14	19	19	11	16	51
	>=500 sysselsatte	22	27	18	23	27	18	18	18	23	18	9	5	55

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A15a. Samarbeidspartnere om innovasjon og FoU, etter detaljert næring, 2008-2010

Næringskode, SN 2007	Prosent			Prosent av foretak med innovasjonssamarbeid							
	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Foretak med innovasjons-samarbeid	Andel foretak med innovasjons-samarbeid	Andre foretak i samme konsern	Leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller data-program	Klienter, kunder	Konkurranser	Konsulenter, konsulentforetak	Kommer-sielle laboratorier eller FoU-foretak	Universi-teter eller høyskoler	Offentlige eller private forsknings-institutter
A-N Næringslivet totalt	4 918	1 399	28	42	61	61	21	40	29	40	40
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	91	49	54	34	62	38	18	41	52	46	74
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	73	34	46	62	70	59	44	50	65	59	68
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	284	66	23	64	66	73	23	39	47	37	53
C11 Prod. av drikkevarer	10	2	19	-	50	50	50	-	50	50	100
C13 Prod. av tekstiler	30	12	41	57	39	67	11	43	36	20	28
C14 Prod. av klær	23	4	17	25	50	75	50	75	50	25	50
C15 Prod. av lær og lærvarer	3	1	33	-	-	-	-	100	-	-	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre ...	133	33	25	32	59	65	26	23	55	26	45
C17 Prod. av papir og papirvarer	11	7	63	57	57	71	-	28	28	72	71
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	78	2	3	50	-	-	50	50	-	50	-
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	58	38	65	64	73	65	15	49	61	64	70
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	12	5	42	40	40	40	40	40	60	40	40
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	75	29	39	34	76	53	7	10	24	36	31
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	92	50	54	30	71	49	18	35	41	24	57
C24 Prod. av metaller	34	18	53	56	66	42	28	36	39	68	63
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	192	58	30	50	80	95	24	50	34	32	35
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	97	33	34	45	67	76	12	46	42	42	45
C27 Prod. av elektrisk utstyr	83	25	31	28	59	56	8	44	44	63	59
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	231	73	32	27	59	74	17	24	14	23	29
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	31	13	42	47	62	67	9	15	39	32	39
C30 Prod. av andre transportmidler ..	71	25	35	71	71	67	39	64	36	52	63
C31 Prod. av møbler	96	21	22	15	49	39	5	56	34	24	15
C32 Annen industriprod.	59	5	8	40	80	60	60	40	60	80	80
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	48	18	37	34	39	94	28	34	11	28	17
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	65	33	51	40	63	15	27	59	39	66	58
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	68	23	33	50	74	59	32	54	41	69	54
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet ..	163	33	20	23	67	47	20	18	32	24	29
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	844	157	19	47	74	60	23	36	23	34	29
H49-53 Transport og lagring	101	24	24	54	78	58	8	29	8	41	13
J58 Forlagsvirksomhet	306	90	29	40	24	51	6	38	13	27	28
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	23	7	32	-	100	-	73	-	-	-	-
J60 Radio- og fjernsynskringkasting ..	3	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-
J61 Telekommunikasjon	71	16	22	53	87	47	25	47	25	32	32
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	480	99	21	35	67	72	13	29	14	34	18
J63 Informasjonstjenester	63	17	26	48	42	60	12	12	6	30	34
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	110	24	22	65	63	32	28	38	-	19	29
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	122	50	41	42	16	60	18	52	4	30	30
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	422	120	29	38	69	70	32	51	22	47	48
M72 Forskning og utviklingsarbeid	53	37	70	41	43	54	22	49	49	86	70
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	64	31	48	24	62	74	10	60	31	67	26
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	42	18	43	70	30	70	25	70	25	94	55

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A15b. Samarbeidspartnere om innovasjon og FoU, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)		Prosent av foretak med innovasjonssamarbeid								
		Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Foretak med innovasjonsarbeid	Andel foretak med innovasjons-samarbeid	Andre foretak i samme konsern	Leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller data-program	Klienter, kunder	Konkurrere	Konsulenter, konsulentforetak	Kommer-sielle laboratorier eller FoU-foretak	Universi-teter eller høyskoler	Offentlige eller private forsknings-institutter
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	4 918	1 399	28	42	61	61	21	40	29	40	40
	5-9 sysselsatte	1 657	407	25	34	56	67	15	40	19	33	26
	10-19 sysselsatte	1 166	306	26	30	62	58	14	38	24	35	36
	20-49 sysselsatte	1 116	300	27	39	59	56	22	38	31	37	44
	50-99 sysselsatte	449	141	31	53	64	56	29	40	35	44	49
	100-199 sysselsatte	262	116	44	72	69	69	34	48	47	53	55
	200-499 sysselsatte	163	70	43	60	60	49	29	34	43	63	56
C: Industri	Totalt	1 753	539	31	43	65	67	19	38	37	37	45
	5-9 sysselsatte	510	120	23	23	63	77	10	30	19	21	16
	10-19 sysselsatte	388	85	22	26	56	66	11	36	38	24	39
	20-49 sysselsatte	429	139	32	37	61	61	20	38	37	36	51
	50-99 sysselsatte	195	66	34	56	73	67	24	44	44	38	47
	100-199 sysselsatte	122	62	51	74	66	71	27	42	47	48	60
	200-499 sysselsatte	71	41	58	63	66	54	37	39	49	73	66
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	2 706	689	25	42	58	61	20	41	19	40	33
	5-9 sysselsatte	1 059	242	23	41	51	68	19	42	15	36	25
	10-19 sysselsatte	722	204	28	32	64	56	15	39	16	40	31
	20-49 sysselsatte	529	119	23	41	52	52	18	38	18	38	38
	50-99 sysselsatte	183	54	29	54	63	48	33	37	28	46	45
	100-199 sysselsatte	104	38	37	68	63	76	37	50	42	50	47
	200-499 sysselsatte	61	14	23	71	64	64	14	36	36	43	29
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	460	172	37	40	66	42	27	43	47	51	58
	5-9 sysselsatte	88	45	51	27	65	30	9	52	42	47	61
	10-19 sysselsatte	56	17	31	23	64	40	12	28	64	40	77
	20-49 sysselsatte	158	42	27	40	74	52	40	40	51	41	40
	50-99 sysselsatte	70	21	30	38	43	43	33	38	24	57	66
	100-199 sysselsatte	36	16	44	75	94	44	56	69	63	75	56
	200-499 sysselsatte	31	15	48	40	40	20	20	20	33	53	53
>=500 sysselsatte	21	16	76	69	81	69	31	50	56	69	75	

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A16a. Viktigste samarbeidspartnere om innovasjon og FoU, etter detaljert næring, 2008-2010

Næringskode, SN 2007	Prosent av foretak med innovasjonssamarbeid								
	Foretak med innovasjons-samarbeid	Andre foretak i samme konsern	Leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller data-program	Klienter, kunder	Konkurrenter	Konsulenter, konsulentforetak	Kommerisielle laboratorier eller FoU-foretak	Universiteter eller høyskoler	Offentlige eller private forskningsinstitutter
A-N Næringslivet totalt	1 399	17	24	26	1	7	5	8	13
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	49	-	30	2	4	4	-	12	49
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	34	15	27	20	6	-	18	6	9
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	66	22	23	11	3	-	6	15	21
C11 Prod. av drikkevarer	2	-	-	-	-	-	-	-	100
C13 Prod. av tekstiler	12	32	-	48	-	20	-	-	-
C14 Prod. av klær	4	-	25	25	-	25	-	25	-
C15 Prod. av lær og lærvarer	1	-	-	-	-	100	-	-	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	33	6	6	34	-	-	40	-	14
C17 Prod. av papir og papirvarer	7	42	14	-	-	-	-	15	28
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	2	-	-	-	50	50	-	-	-
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	38	24	16	25	-	3	5	11	16
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	5	40	20	-	-	-	20	20	-
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter ..	29	20	29	27	-	3	7	-	14
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	50	18	41	12	-	-	2	2	25
C24 Prod. av metaller	18	22	14	6	-	-	6	18	35
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	58	17	11	58	-	5	-	-	8
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	33	12	16	30	-	6	9	12	15
C27 Prod. av elektrisk utstyr	25	16	29	20	-	13	19	-	4
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	73	11	19	36	1	10	3	9	10
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere ..	13	9	32	35	-	8	8	9	-
C30 Prod. av andre transportmidler	25	8	24	23	-	13	-	16	15
C31 Prod. av møbler	21	-	15	34	5	41	5	-	-
C32 Annen industriprod.	5	-	40	40	-	-	-	-	20
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	18	17	-	77	-	-	-	-	6
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	33	3	30	-	3	13	16	12	24
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	23	14	28	9	-	16	-	4	29
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	33	3	38	26	9	6	-	15	3
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	157	25	39	14	-	6	1	4	11
H49-53 Transport og lagring	24	42	33	8	-	-	8	8	-
J58 Forlagsvirksomhet	90	26	3	41	-	11	2	12	4
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	7	-	100	-	-	-	-	-	-
J61 Telekommunikasjon	16	28	40	13	-	-	-	19	-
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	99	7	26	50	-	3	9	2	3
J63 Informasjonstjenester	17	12	36	18	-	-	-	-	34
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	24	21	31	4	4	-	-	11	29
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	50	26	2	46	-	12	-	12	2
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	120	13	28	21	2	7	-	11	17
M72 Forskning og utviklingsarbeid	37	8	11	22	-	3	5	27	24
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	31	-	32	28	-	17	3	13	7
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	18	64	-	6	-	-	-	25	6

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A16b. Viktigste samarbeidspartner om innovasjon og FoU, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Prosent av foretak med innovasjonssamarbeid								
		Foretak med innovasjons-samarbeid	Andre foretak i samme konsern	Leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller data-program	Klienter, kunder	Konkurrer	Konsulenter, konsulentforetak	Kommer-sielle labora-torier eller FoU-foretak	Universi-teter eller høy-skoler	Offent-lige eller private forsk-nings-institutter
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	1 399	17	24	26	1	7	5	8	13
	5-9 sysselsatte	407	15	25	30	-	7	4	7	12
	10-19 sysselsatte	306	11	31	25	0	8	4	9	12
	20-49 sysselsatte	300	15	19	28	3	9	6	8	13
	50-99 sysselsatte	141	16	23	24	3	6	5	10	13
	100-199 sysselsatte ..	116	26	14	22	1	2	4	12	20
	200-499 sysselsatte ..	70	29	23	7	3	1	9	10	19
	>=500 sysselsatte	60	28	20	27	-	2	-	12	12
C: Industri	Totalt	539	16	20	29	1	7	7	7	14
	5-9 sysselsatte	120	7	31	32	-	8	1	10	11
	10-19 sysselsatte	85	14	12	37	-	11	13	4	9
	20-49 sysselsatte	139	12	18	33	1	7	11	5	14
	50-99 sysselsatte	66	15	24	24	3	8	8	6	12
	100-199 sysselsatte ..	62	27	8	23	2	3	3	10	24
	200-499 sysselsatte ..	41	27	20	12	2	-	5	10	24
	>=500 sysselsatte	26	38	19	27	-	-	-	8	8
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	689	20	25	26	1	6	2	9	10
	5-9 sysselsatte	242	21	20	34	-	7	3	6	9
	10-19 sysselsatte	204	10	40	19	-	6	1	12	12
	20-49 sysselsatte	119	23	15	25	2	9	3	10	13
	50-99 sysselsatte	54	25	24	24	2	6	2	11	7
	100-199 sysselsatte ..	38	29	16	29	-	-	5	11	11
	200-499 sysselsatte ..	14	57	29	-	-	-	7	7	-
	>=500 sysselsatte	18	17	17	44	-	-	-	11	11
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	172	6	31	11	4	7	7	10	25
	5-9 sysselsatte	45	2	40	4	-	7	14	-	32
	10-19 sysselsatte	17	6	18	28	6	-	-	-	42
	20-49 sysselsatte	42	3	35	16	11	13	-	11	11
	50-99 sysselsatte	21	-	19	20	5	5	5	19	28
	100-199 sysselsatte ..	16	13	31	-	-	-	6	25	25
	200-499 sysselsatte ..	15	7	27	-	7	7	20	13	20
	>=500 sysselsatte	16	25	25	6	-	6	-	19	19

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A17a. Samarbeidspartnerne lokalisering, etter detaljert næring, 2008-2010

Næringskode, SN 2007	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Foretak med innovasjons-samarbeid	Prosent av foretak med innovasjonssamarbeid							
			Lokalt/regionalt i Norge	Norge for øvrig	Norden	Europa for øvrig	USA	Kina eller India	Andre land	
A-N Næringslivet totalt	4 918	1 399	68	53	28	42	16	9	8	
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	91	49	81	62	14	34	12	-	20	
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	73	34	59	73	27	65	53	9	15	
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	284	66	68	60	38	54	6	10	3	
C11 Prod. av drikkevarer	10	2	50	50	50	50	-	-	-	
C13 Prod. av tekstiler	30	12	43	52	39	44	8	32	8	
C14 Prod. av klær	23	4	50	50	-	50	25	25	25	
C15 Prod. av lær og lærvarer	3	1	100	-	-	-	-	-	-	
C16 Prod. av trelast og varer av tre	133	33	86	32	15	22	-	-	-	
C17 Prod. av papir og papirvarer	11	7	72	42	57	85	28	14	28	
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	78	2	50	50	-	-	-	-	-	
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	58	38	65	81	57	84	46	33	32	
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	12	5	60	40	20	80	20	-	20	
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	75	29	43	57	21	50	7	-	3	
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	92	50	76	65	18	32	8	8	-	
C24 Prod. av metaller	34	18	42	81	50	56	17	6	22	
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	192	58	93	60	30	24	9	3	3	
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	97	33	76	39	39	64	39	33	21	
C27 Prod. av elektrisk utstyr	83	25	61	64	41	67	21	-	7	
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	231	73	62	51	14	43	14	8	11	
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	31	13	70	63	56	47	15	8	8	
C30 Prod. av andre transportmidler	71	25	65	71	48	56	20	8	8	
C31 Prod. av møbler	96	21	81	49	39	49	-	5	-	
C32 Annen industriprod.	59	5	80	20	60	60	40	-	-	
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	48	18	83	56	11	34	-	6	6	
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	65	33	83	63	6	22	6	-	3	
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	68	23	86	68	29	13	9	4	-	
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	163	33	61	58	12	27	8	11	3	
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	844	157	61	41	34	42	8	20	6	
H49-53 Transport og lagring	101	24	46	37	42	33	8	-	4	
J58 Forlagsvirksomhet	306	90	72	38	35	33	18	3	8	
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	23	7	13	87	73	73	-	-	-	
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	3	0	-	-	-	-	-	-	-	
J61 Telekommunikasjon	71	16	66	66	32	19	13	19	13	
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	480	99	53	41	23	41	17	6	7	
J63 Informasjonstjenester	63	17	72	40	42	18	6	12	6	
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet ...	110	24	77	48	28	33	-	-	-	
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	122	50	62	56	12	14	-	-	-	
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	422	120	76	49	14	39	22	5	12	
M72 Forskning og utviklingsarbeid	53	37	84	59	35	57	32	14	22	
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	64	31	67	58	28	41	61	17	17	
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	42	18	89	100	30	94	34	-	-	

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A17b. Samarbeidspartnerne lokalisering, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010.

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Foretak med innovasjons-samarbeid	Prosent av foretak med innovasjonssamarbeid						
				Lokalt/regionalt i Norge	Norge for øvrig	Norden	Europa for øvrig	USA	Kina eller India	Andre land
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	4 918	1 399	68	53	28	42	16	9	8
	5-9 sysselsatte	1 657	407	70	53	25	35	7	3	2
	10-19 sysselsatte	1 166	306	72	41	16	38	17	11	6
	20-49 sysselsatte	1 116	300	63	52	26	38	11	9	7
	50-99 sysselsatte	449	141	71	57	32	46	20	12	16
	100-199 sysselsatte ..	262	116	66	68	47	58	29	15	21
	200-499 sysselsatte ..	163	70	67	60	43	57	26	7	13
	>=500 sysselsatte	105	60	65	78	48	67	45	22	28
C: Industri	Totalt	1 753	539	70	57	31	48	14	10	9
	5-9 sysselsatte	510	120	79	54	15	35	5	2	-
	10-19 sysselsatte	388	85	80	41	17	27	9	14	6
	20-49 sysselsatte	429	139	66	52	27	46	6	8	4
	50-99 sysselsatte	195	66	68	61	39	56	18	14	12
	100-199 sysselsatte ..	122	62	48	76	60	71	27	16	18
	200-499 sysselsatte ..	71	41	68	68	51	66	24	7	17
	>=500 sysselsatte	37	26	69	85	62	77	65	27	38
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	2 706	689	66	48	28	39	17	9	8
	5-9 sysselsatte	1 059	242	64	53	31	34	9	4	2
	10-19 sysselsatte	722	204	68	40	17	44	20	10	6
	20-49 sysselsatte	529	119	60	43	30	32	16	10	11
	50-99 sysselsatte	183	54	66	52	26	39	22	15	20
	100-199 sysselsatte ..	104	38	87	53	42	45	32	16	26
	200-499 sysselsatte ..	61	14	64	43	50	57	43	14	7
	>=500 sysselsatte	47	18	61	67	50	61	22	17	22
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	460	172	74	64	17	33	18	4	10
	5-9 sysselsatte	88	45	83	50	20	35	7	-	11
	10-19 sysselsatte	56	17	77	58	6	23	23	-	-
	20-49 sysselsatte	158	42	59	77	13	26	15	9	4
	50-99 sysselsatte	70	21	91	61	24	33	19	-	14
	100-199 sysselsatte ..	36	16	81	75	13	38	31	6	19
	200-499 sysselsatte ..	31	15	67	53	13	33	13	-	7
	>=500 sysselsatte	21	16	63	81	25	56	38	19	19

Kilde: SSB, Innovasjons undersøkelsen 2010

Tabell A18a. Patenter og andre beskyttelsesmetoder for innovasjoner, etter detaljert næring, 2008-2010

Næringskode, SN 2007	Prosent av foretak med innovasjonsaktivitet								
	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Søknad om patent	Designbeskyttelse (mønsterbeskyttelse)	Varemerke	Opphavsrett	Hemmelig holdelse	Kompleks utforming/design	Tidsforsprang på konkurrentene	Ingen form for beskyttelse
A-N Næringslivet totalt	3 261	18	9	24	13	33	24	41	39
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	47	6	4	15	2	25	8	33	57
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	57	46	12	19	16	51	30	41	31
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	213	7	6	22	10	27	12	30	50
C11 Prod. av drikkevarer	6	32	16	84	16	32	16	32	16
C13 Prod. av tekstiler	26	32	0	18	4	42	29	35	20
C14 Prod. av klær	14	7	22	53	15	38	60	68	-
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	0	0	50	0	0	0	0	50
C16 Prod. av trelast og varer av tre	87	6	12	10	2	28	21	38	35
C17 Prod. av papir og papirvarer	11	18	0	9	0	45	36	45	36
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	59	2	0	6	2	20	10	30	64
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	47	45	11	43	13	83	32	57	13
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	11	64	18	55	27	64	36	73	-
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	48	17	10	18	2	39	25	57	30
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	55	11	7	25	2	40	13	42	47
C24 Prod. av metaller	31	23	10	10	6	71	20	53	15
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	145	24	7	23	2	33	38	37	25
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	72	43	13	29	15	53	33	67	19
C27 Prod. av elektrisk utstyr	59	23	11	24	16	58	36	62	21
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	158	42	17	19	15	40	34	57	27
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	28	36	11	27	11	34	38	49	39
C30 Prod. av andre transportmidler	58	16	9	23	17	43	37	57	24
C31 Prod. av møbler	65	28	25	45	25	22	36	46	27
C32 Annen industriprod.	14	36	36	57	36	50	46	50	32
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	35	20	9	9	9	29	23	37	48
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	52	8	8	14	10	35	10	20	56
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	53	6	0	14	12	27	10	14	57
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	163	13	3	10	7	19	13	27	57
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	486	14	15	38	15	23	21	39	39
H49-53 Transport og lagring	101	7	2	14	5	28	15	31	57
J58 Forlagsvirksomhet	195	17	3	29	25	29	24	49	33
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	12	0	8	45	37	53	45	25	47
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	2	0	0	0	0	50	0	0	50
J61 Telekommunikasjon	44	16	12	19	9	33	40	37	31
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	249	6	3	16	15	36	35	47	41
J63 Informasjonstjenester	39	12	5	30	11	31	23	66	30
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	101	1	1	14	14	22	13	29	56
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	59	23	12	23	17	17	18	12	48
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	266	26	8	25	16	37	23	44	37
M72 Forskning og utviklingsarbeid	29	55	10	45	17	59	24	48	10
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	40	23	2	25	15	39	28	31	41
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	24	23	4	15	4	20	34	57	43

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A18b. Patenter og andre beskyttelsesmetoder for innovasjoner, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Prosent av foretak med innovasjonsaktivitet								
		Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Søknad om patent	Designbeskyttelse (mønsterbeskyttelse)	Varemerke	Opphavsrett	Hemmeligholdelse	Kompleks utforming/design	Tidsforsprang på konkurrentene	Ingen form for beskyttelse
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	3 261	18	9	24	13	33	24	41	39
	10-19 sysselsatte	1 166	14	7	23	12	29	22	38	41
	20-49 sysselsatte	1 116	16	8	23	11	31	24	40	39
	50-99 sysselsatte	449	21	9	23	12	37	26	47	38
	100-199 sysselsatte	262	28	15	29	16	39	28	46	33
	200-499 sysselsatte	163	25	10	25	13	38	21	40	39
	>=500 sysselsatte ...	105	39	18	40	30	52	33	50	27
C: Industri	Totalt	1 242	23	11	23	10	38	27	46	33
	10-19 sysselsatte	388	17	7	16	7	27	23	37	42
	20-49 sysselsatte	429	18	10	22	9	42	28	48	29
	50-99 sysselsatte	195	25	7	25	9	41	30	47	34
	100-199 sysselsatte	122	39	21	34	17	43	30	56	25
	200-499 sysselsatte	71	32	17	35	15	48	24	52	23
	>=500 sysselsatte ...	37	57	19	49	27	70	43	54	14
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	1 647	15	8	27	16	30	24	41	40
	10-19 sysselsatte	722	13	6	27	14	29	23	39	39
	20-49 sysselsatte	529	16	8	27	15	26	23	38	42
	50-99 sysselsatte	183	17	11	25	18	38	28	52	36
	100-199 sysselsatte	104	19	11	31	19	37	29	45	34
	200-499 sysselsatte	61	20	7	21	16	30	23	33	51
	>=500 sysselsatte ...	47	15	15	32	32	36	23	43	43
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	372	15	5	13	9	28	14	27	53
	10-19 sysselsatte	56	4	10	13	19	35	9	30	53
	20-49 sysselsatte	158	12	1	13	5	22	13	21	56
	50-99 sysselsatte	70	18	7	12	6	22	10	33	54
	100-199 sysselsatte	36	17	3	6	3	33	19	17	58
	200-499 sysselsatte	31	16	3	6	3	32	13	29	52
	>=500 sysselsatte ...	21	62	24	43	33	57	38	62	14

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A19a. Organisasjonsinnovasjoner, etter detaljert næring, 2008-2010. Alle foretak

Næringskode, SN 2007	Popula- sjon	Foretak med organisasjons- innovasjon	Prosent		Prosent av foretak med organisasjons- innovasjon	
			Foretak med organisasjons- innovasjon	Ny forretnings- praksis	Nye metoder for organisering av arbeids- ansvar og beslutninger	Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner
A-N Næringslivet totalt	10 669	2 087	20	64	84	36
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	110	22	20	36	95	49
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	203	41	20	68	87	35
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	598	93	16	72	74	28
C11 Prod. av drikkevarer	18	5	30	81	81	38
C13 Prod. av tekstiler	58	11	20	39	87	22
C14 Prod. av klær	23	5	22	58	61	0
C15 Prod. av lær og lærvarer	5	-	-	-	-	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	293	54	18	76	91	16
C17 Prod. av papir og papirvarer	37	7	19	72	100	58
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak ..	149	27	18	73	55	38
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	65	24	37	71	88	33
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater ..	16	5	31	60	60	20
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	101	31	31	68	76	13
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	148	26	17	96	81	8
C24 Prod. av metaller	53	14	26	69	93	24
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	503	88	18	66	94	31
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	84	29	35	72	72	48
C27 Prod. av elektrisk utstyr	92	21	23	76	83	40
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk ...	259	73	28	73	89	34
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	56	11	20	60	56	38
C30 Prod. av andre transportmidler	155	38	25	75	92	39
C31 Prod. av møbler	126	25	20	73	80	45
C32 Annen industriprod.	75	19	26	80	72	43
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	241	37	15	81	59	24
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	235	51	22	70	87	40
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	221	46	21	59	75	39
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 553	239	15	50	81	31
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	2 006	294	15	60	89	46
H49-53 Transport og lagring	696	101	14	66	77	28
J58 Forlagsvirksomhet	400	109	27	60	83	45
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	67	13	19	64	72	18
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	21	-	-	-	-	-
J61 Telekommunikasjon	117	35	30	64	82	51
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	427	124	29	65	86	39
J63 Informasjonstjenester	80	22	28	74	95	39
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	363	102	28	58	82	20
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	149	55	37	37	86	34
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	647	145	22	75	88	48
M72 Forskning og utviklingsarbeid	36	10	28	60	100	60
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	61	17	28	64	70	41
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	122	18	15	35	100	60

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A19b. Organisasjonsinnovasjoner, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010. Alle foretak

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Populasjon	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Prosent		Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon		
				Foretak med organisasjonsinnovasjon	Ny forretningspraksis	Nye metoder for organisering av arbeidsansvar og beslutninger	Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner	
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	10 669	2 087	20	64	84	36	
	10-19 sysselsatte	3 978	603	15	63	92	36	
	20-49 sysselsatte	4 381	845	19	60	83	35	
	50-99 sysselsatte	1 220	260	21	67	75	41	
	100-199 sysselsatte	606	190	31	67	77	37	
	200-499 sysselsatte	306	112	37	73	79	32	
	>=500 sysselsatte	178	77	43	84	79	36	
C: Industri	Totalt	3 155	644	20	72	81	30	
	10-19 sysselsatte	1 368	177	13	82	91	23	
	20-49 sysselsatte	1 084	250	23	63	78	34	
	50-99 sysselsatte	371	86	23	74	73	30	
	100-199 sysselsatte	195	71	36	69	75	31	
	200-499 sysselsatte	89	35	39	77	89	37	
	>=500 sysselsatte	48	24	50	96	75	29	
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	5 192	1 045	20	62	86	40	
	10-19 sysselsatte	2 320	396	17	55	92	42	
	20-49 sysselsatte	1 831	365	20	64	84	37	
	50-99 sysselsatte	525	114	22	68	79	49	
	100-199 sysselsatte	280	81	29	67	79	42	
	200-499 sysselsatte	149	50	34	68	74	34	
	>=500 sysselsatte	87	39	45	72	82	38	
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	2 322	398	17	55	82	34	
	10-19 sysselsatte	290	30	10	56	93	38	
	20-49 sysselsatte	1 466	230	16	48	86	33	
	50-99 sysselsatte	324	60	18	53	71	41	
	100-199 sysselsatte	131	38	29	66	79	37	
	200-499 sysselsatte	68	27	40	78	74	22	
	>=500 sysselsatte	43	14	33	100	79	43	

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A20a. Organisasjonsinnovasjoner, etter detaljert næring, 2008-2010. Foretak med PP-innovasjonsaktivitet

Næringskode, SN 2007	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Prosent		Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon	
			Foretak med organisasjonsinnovasjon	Ny forretningspraksis	Nye metoder for organisering av arbeidsansvar og beslutninger	Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner
A-N Næringslivet totalt	3 261	1 336	41	67	84	38
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	47	9	19	34	89	66
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	57	27	48	72	85	31
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	213	70	33	76	75	26
C11 Prod. av drikkevarer	6	4	63	75	75	50
C13 Prod. av tekstiler	26	10	39	30	85	25
C14 Prod. av klær	14	5	38	58	61	0
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	-	-	-	-	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	87	39	45	79	87	22
C17 Prod. av papir og papirvarer	11	4	36	75	100	50
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	59	12	20	100	75	53
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	47	21	45	67	86	33
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	11	5	45	60	60	20
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	48	22	46	78	70	9
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	55	17	31	94	88	12
C24 Prod. av metaller	31	13	41	66	92	26
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	145	61	42	64	92	28
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	72	29	40	72	72	48
C27 Prod. av elektrisk utstyr	59	21	36	76	83	40
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk ...	158	68	43	77	88	37
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	28	8	30	48	74	50
C30 Prod. av andre transportmidler	58	30	51	68	93	41
C31 Prod. av møbler	65	19	29	90	79	34
C32 Annen industriprod.	14	7	50	79	100	64
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	35	20	57	100	60	15
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	52	14	27	79	93	36
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	53	26	49	74	66	38
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	163	77	47	61	85	29
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	486	156	32	66	86	51
H49-53 Transport og lagring	101	41	40	71	78	43
J58 Forlagsvirksomhet	195	99	51	61	83	46
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	12	7	56	86	65	16
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	2	-	-	-	-	-
J61 Telekommunikasjon	44	24	55	63	83	63
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	249	111	45	61	88	43
J63 Informasjonstjenester	39	16	42	88	94	53
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	101	63	63	55	86	23
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	59	43	72	21	81	35
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	266	101	38	75	84	48
M72 Forskning og utviklingsarbeid	29	9	31	67	100	67
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	40	15	38	60	66	40
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	24	13	54	16	100	51

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A20b. Organisasjonsinnovasjoner, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010. Foretak med PP-innovasjonsaktivitet

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Prosent	Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon	
					Ny forretningspraksis	Nye metoder for organisering av arbeidsansvar og beslutninger	Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	3 261	1 336	41	67	84	38
	10-19 sysselsatte	1 166	407	35	60	92	37
	20-49 sysselsatte	1 116	481	43	65	82	39
	50-99 sysselsatte	449	169	38	74	77	41
	100-199 sysselsatte	262	128	49	71	77	38
	200-499 sysselsatte	163	86	53	76	80	35
	>=500 sysselsatte	105	65	62	88	75	37
C: Industri	Totalt	1 242	486	39	75	82	31
	10-19 sysselsatte	388	115	30	80	98	29
	20-49 sysselsatte	429	191	45	69	80	32
	50-99 sysselsatte	195	68	35	76	71	28
	100-199 sysselsatte	122	58	48	71	72	31
	200-499 sysselsatte	71	31	44	77	90	42
	>=500 sysselsatte	37	23	62	96	74	30
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	1 647	698	42	62	85	45
	10-19 sysselsatte	722	285	39	52	90	41
	20-49 sysselsatte	529	216	41	62	84	49
	50-99 sysselsatte	183	78	42	77	81	51
	100-199 sysselsatte	104	51	49	76	78	47
	200-499 sysselsatte	61	37	61	73	73	38
	>=500 sysselsatte	47	32	68	78	78	41
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	372	152	41	65	83	33
	10-19 sysselsatte	56	8	14	38	75	25
	20-49 sysselsatte	158	74	47	65	84	32
	50-99 sysselsatte	70	24	34	55	83	48
	100-199 sysselsatte	36	19	53	58	89	37
	200-499 sysselsatte	31	18	58	78	78	17
	>=500 sysselsatte	21	10	48	100	70	40

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A21a. Organisasjonsinnovasjoner, etter detaljert næring, 2008-2010. Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet

Næringskode, SN 2007	Foretak uten innovasjonsaktivitet (PP)	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Prosent		Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon		
			Foretak med organisasjonsinnovasjon	Ny forretningspraksis	Nye metoder for organisering av arbeidsansvar og beslutninger	Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner	
A-N Næringslivet totalt	7 408	750	10	58	83	32	
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	63	13	21	38	100	38	
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	146	14	9	62	91	44	
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	385	23	6	59	72	34	
C11 Prod. av drikkevarer	12	1	11	100	100	0	
C13 Prod. av tekstiler	32	2	5	100	100	0	
C14 Prod. av klær	10	-	-	-	-	-	
C15 Prod. av lær og lærvarer	3	-	-	-	-	-	
C16 Prod. av trelast og varer av tre	206	14	7	68	100	0	
C17 Prod. av papir og papirvarer	26	3	12	67	100	67	
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	90	15	16	51	38	25	
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	18	3	17	100	100	33	
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	5	-	-	-	-	-	
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	53	9	17	44	89	22	
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	93	9	10	100	67	0	
C24 Prod. av metaller	22	1	5	100	100	0	
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	358	27	7	68	100	36	
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	12	-	-	-	-	-	
C27 Prod. av elektrisk utstyr	33	-	-	-	-	-	
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	101	5	5	20	100	0	
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	28	3	10	100	0	0	
C30 Prod. av andre transportmidler	97	9	9	100	88	32	
C31 Prod. av møbler	61	6	9	18	82	82	
C32 Annen industriprod.	61	12	20	80	56	32	
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	206	17	8	59	59	36	
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	183	37	20	67	84	42	
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	168	20	12	41	85	41	
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 390	162	12	45	79	32	
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	1 520	139	9	53	92	42	
H49-53 Transport og lagring	595	60	10	62	76	18	
J58 Forlagsvirksomhet	205	9	5	39	79	32	
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	55	6	11	39	80	20	
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	19	-	-	-	-	-	
J61 Telekommunikasjon	73	11	14	66	78	22	
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	178	13	7	100	69	0	
J63 Informasjonstjenester	41	6	14	37	100	0	
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	262	39	15	64	76	15	
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning .	90	13	14	92	100	31	
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	381	44	11	77	98	48	
M72 Forskning og utviklingsarbeid	7	1	14	0	100	0	
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	21	2	10	100	100	50	
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	98	5	6	82	100	82	

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A21b. Organisasjonsinnovasjoner, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010. Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Foretak uten innovasjonsaktivitet (PP)	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Prosent		Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon	
				Foretak med organisasjonsinnovasjon	Ny forretningspraksis	Nye metoder for organisering av arbeidsansvar og beslutninger	Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	7 408	750	10	58	83	32
	10-19 sysselsatte	2 812	196	7	71	91	34
	20-49 sysselsatte	3 265	365	11	52	83	29
	50-99 sysselsatte	771	90	12	54	71	41
	100-199 sysselsatte ..	344	62	18	60	77	34
	200-499 sysselsatte ..	143	26	18	65	73	23
	>=500 sysselsatte	73	12	16	67	100	33
C: Industri	Totalt	1 913	158	8	66	77	27
	10-19 sysselsatte	980	63	6	86	78	14
	20-49 sysselsatte	655	59	9	44	72	40
	50-99 sysselsatte	176	18	10	67	83	39
	100-199 sysselsatte ..	73	13	18	62	85	31
	200-499 sysselsatte ..	18	4	22	75	75	0
	>=500 sysselsatte	11	1	9	100	100	0
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	3 545	347	10	62	87	32
	10-19 sysselsatte	1 598	111	7	63	96	43
	20-49 sysselsatte	1 302	149	11	68	84	21
	50-99 sysselsatte	342	36	11	50	73	45
	100-199 sysselsatte ..	176	30	17	50	80	33
	200-499 sysselsatte ..	88	13	15	54	77	23
	>=500 sysselsatte	40	7	18	43	100	29
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	1 950	246	13	49	82	35
	10-19 sysselsatte	234	22	9	63	100	43
	20-49 sysselsatte	1 308	156	12	40	86	33
	50-99 sysselsatte	254	36	14	52	63	37
	100-199 sysselsatte ..	95	19	20	74	68	37
	200-499 sysselsatte ..	37	9	24	78	67	33
	>=500 sysselsatte	22	4	18	100	100	50

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A22a. Formål med organisasjonsinnovasjonene, etter detaljert næring, 2008-2010. Foretak med PP-innovasjonsaktivitet

	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon som oppgir formål som av høy viktighet:							Alle formål "ikke relevant"
		Foretak med organisasjonsinnovasjon	Redusere responstid på behov fra kunder eller leverandører	Forbedre evne til å utvikle nye produkter eller prosesser	Forbedre kvaliteten i foretakets varer eller tjenester	Redusere kostnader per produsert enhet	Forbedre kommunikasjon eller informasjonsutveksling internt eller med andre foretak/inst.		
Næringskode, SN 2007									
A-N Næringslivet totalt	3 261	41	47	47	70	48	46	1	
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	47	19	23	57	45	23	23	21	
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	57	48	37	33	71	40	48	-	
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	213	33	44	54	75	72	35	8	
C11 Prod. av drikkevarer	6	63	25	75	50	75	75	-	
C13 Prod. av tekstiler	26	39	40	61	49	55	24	-	
C14 Prod. av klær	14	38	77	61	81	61	58	-	
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	-	-	-	-	-	-	-	
C16 Prod. av trelast og varer av tre	87	45	67	40	56	71	33	3	
C17 Prod. av papir og papirvarer	11	36	75	50	75	75	50	-	
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	59	20	53	70	78	100	53	-	
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	47	45	52	52	67	76	52	-	
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	11	45	40	100	60	40	60	-	
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter ..	48	46	31	57	66	75	30	-	
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	55	31	53	59	76	76	53	-	
C24 Prod. av metaller	31	41	34	43	59	69	41	8	
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	145	42	47	55	73	64	51	-	
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	72	40	55	48	62	48	48	3	
C27 Prod. av elektrisk utstyr	59	36	59	50	69	62	59	-	
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	158	43	56	52	45	59	47	4	
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	28	30	24	62	64	50	24	-	
C30 Prod. av andre transportmidler	58	51	34	37	68	80	68	-	
C31 Prod. av møbler	65	29	31	45	45	26	21	-	
C32 Annen industriprod.	14	50	71	36	86	86	71	-	
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	35	57	45	55	95	40	65	-	
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	52	27	21	21	64	57	43	-	
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	53	49	19	34	70	52	37	-	
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	163	47	38	26	62	57	52	-	
G46 Agentur- og engroschandelen, unntatt med motorvogner	486	32	65	44	76	31	47	-	
H49-53 Transport og lagring	101	40	64	26	66	69	46	-	
J58 Forlagsvirksomhet	195	51	34	63	79	21	41	-	
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	12	56	49	35	14	35	35	-	
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	2	-	-	-	-	-	-	-	
J61 Telekommunikasjon	44	55	45	53	78	43	23	-	
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	249	45	51	52	75	37	48	-	
J63 Informasjonstjenester	39	42	78	68	66	34	37	-	
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	101	63	39	27	73	48	43	2	
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	59	72	37	58	65	33	51	-	
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	266	38	49	42	77	37	46	-	
M72 Forskning og utviklingsarbeid	29	31	56	89	56	33	78	-	
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	40	38	40	47	74	27	40	-	
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	24	54	16	64	71	49	56	-	

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A22b. Formål med organisasjonsinnovasjonene, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010. Foretak med PP-innovasjonsaktivitet

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Prosent		Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon som oppgir formål som av høy viktighet:					Alle formål "ikke relevant"
		Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Redusere responstid på behov fra kunder eller leverandører	Forbedre evne til å utvikle nye produkter eller prosesser	Forbedre kvalitet i foretakets varer eller tjenester	Redusere kostnader per produsert enhet	Forbedre kommunikasjon eller informasjonsutveksling inntert eller med andre foretak/inst	
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	3 261	41	47	47	70	48	46	1
	10-19 sysselsatte	1 166	35	44	49	74	33	41	-
	20-49 sysselsatte	1 116	43	47	46	68	51	52	2
	50-99 sysselsatte	449	38	53	46	65	50	41	1
	100-199 sysselsatte ..	262	49	52	52	66	59	43	1
	200-499 sysselsatte ..	163	53	43	44	74	65	49	-
	>=500 sysselsatte	105	62	57	46	68	72	42	2
C: Industri	Totalt	1 242	39	49	52	65	65	46	2
	10-19 sysselsatte	388	30	45	57	66	57	36	-
	20-49 sysselsatte	429	45	51	51	67	64	55	4
	50-99 sysselsatte	195	35	51	50	66	63	47	1
	100-199 sysselsatte ..	122	48	47	53	55	69	31	2
	200-499 sysselsatte ..	71	44	39	42	71	77	52	-
	>=500 sysselsatte	37	62	57	52	65	83	48	4
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	1 647	42	50	48	74	36	45	0
	10-19 sysselsatte	722	39	45	46	77	24	44	-
	20-49 sysselsatte	529	41	49	48	70	37	48	0
	50-99 sysselsatte	183	42	58	53	72	43	37	-
	100-199 sysselsatte ..	104	49	61	53	76	51	51	-
	200-499 sysselsatte ..	61	61	57	51	81	57	57	-
	>=500 sysselsatte	47	68	56	38	63	69	38	-
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	372	41	32	30	64	51	46	1
	10-19 sysselsatte	56	14	13	38	64	-	13	-
	20-49 sysselsatte	158	47	29	25	65	57	55	2
	50-99 sysselsatte	70	34	39	14	43	39	39	-
	100-199 sysselsatte ..	36	53	42	47	74	53	58	-
	200-499 sysselsatte ..	31	58	22	33	67	61	28	-
	>=500 sysselsatte	21	48	60	60	90	60	40	-

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A23a. Formål med organisasjonsinnovasjonene, etter detaljert næring, 2008-2010. Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet

	Prosent								
	Foretak uten innovasjonsaktivitet (PP)	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Prosent av foretak uten org.inno som oppgir formål som av høy viktighet:	Redusere responstid på behov fra kunder eller leverandører	Forbedre evne til å utvikle nye produkter eller prosesser	Forbedre kvalitet i foretakets varer eller tjenester	Redusere kostnader per produsert enhet	Forbedre kommunikasjon eller informasjonssjønnsutveksling innternt eller med andre foretak/inst.	Alle formål "ikke relevant"
Næringskode, SN 2007									
A-N Næringslivet totalt	7 408	10	40	22	61	50	47	0	
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	63	21	-	-	48	62	76	-	
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	146	9	16	33	62	31	55	-	
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	385	6	25	20	75	80	45	-	
C11 Prod. av drikkevarer	12	11	-	-	-	100	100	-	
C13 Prod. av tekstiler	32	5	-	-	-	100	-	-	
C14 Prod. av klær	10	-	-	-	-	-	-	-	
C15 Prod. av lær og lærvarer	3	-	-	-	-	-	-	-	
C16 Prod. av trelast og varer av tre	206	7	56	-	93	75	56	-	
C17 Prod. av papir og papirvarer	26	12	67	35	35	100	35	-	
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	90	16	82	-	75	82	82	-	
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	18	17	33	-	67	100	100	-	
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	5	-	-	-	-	-	-	-	
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	53	17	56	33	56	55	22	-	
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	93	10	33	-	33	67	-	-	
C24 Prod. av metaller	22	5	-	-	100	100	100	-	
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	358	7	46	25	79	96	61	-	
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	12	-	-	-	-	-	-	-	
C27 Prod. av elektrisk utstyr	33	-	-	-	-	-	-	-	
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	101	5	40	20	40	40	40	-	
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	28	10	44	44	100	100	100	-	
C30 Prod. av andre transportmidler	97	9	68	44	100	77	77	-	
C31 Prod. av møbler	61	9	-	82	18	100	-	-	
C32 Annen industriprod.	61	20	35	-	44	60	24	-	
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	206	8	47	41	64	41	47	-	
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	183	20	21	28	49	45	28	-	
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	168	12	36	-	59	59	23	-	
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 390	12	34	9	55	54	42	1	
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	1 520	9	56	25	65	38	51	1	
H49-53 Transport og lagring	595	10	31	20	57	41	33	-	
J58 Forlagsvirksomhet	205	5	21	39	71	43	68	-	
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	55	11	20	39	39	39	20	-	
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	19	-	-	-	-	-	-	-	
J61 Telekommunikasjon	73	14	76	22	66	22	76	-	
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	178	7	46	31	69	23	23	-	
J63 Informasjonstjenester	41	14	73	73	73	-	37	-	
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	262	15	43	20	43	32	42	3	
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	90	14	46	69	92	31	92	-	
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	381	11	34	55	82	46	66	-	
M72 Forskning og utviklingsarbeid	7	14	-	-	-	-	-	-	
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	21	10	50	100	100	50	100	-	
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	98	6	-	-	18	82	18	-	

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A23b. Formål med organisasjonsinnovasjonene, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010. Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Prosent		Prosent av foretak uten org.inno som oppgir formål som av høy viktighet:					
		Foretak uten innovasjonsaktivitet (PP)	Foretak med innovasjon	Redusere responstid på behov fra kunder eller leverandører	Forbedre evne til å utvikle nye produkter eller prosesser	Forbedre kvalitet i foretakets varer eller tjenester	Redusere kostnader per produsert enhet	Forbedre kommunikasjon eller informasjonsutveksling innternt eller med andre foretak/inst.	Alle formål "ikke relevant"
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	7 408	10	40	22	61	50	47	0
	10-19 sysselsatte	2 812	7	48	26	68	53	47	-
	20-49 sysselsatte	3 265	11	36	20	59	46	50	-
	50-99 sysselsatte	771	12	33	23	47	58	37	-
	100-199 sysselsatte ..	344	18	47	19	68	53	45	2
	200-499 sysselsatte ..	143	18	38	27	69	50	27	8
C: Industri	Totalt	1 913	8	45	21	67	75	49	-
	10-19 sysselsatte	980	6	55	22	73	89	42	-
	20-49 sysselsatte	655	9	29	21	56	61	49	-
	50-99 sysselsatte	176	10	39	17	67	78	61	-
	100-199 sysselsatte ..	73	18	69	15	85	77	69	-
	200-499 sysselsatte ..	18	22	50	25	75	75	50	-
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	3 545	10	45	30	64	37	49	1
	10-19 sysselsatte	1 598	7	54	34	72	34	53	-
	20-49 sysselsatte	1 302	11	40	28	65	30	55	-
	50-99 sysselsatte	342	11	40	33	35	62	27	-
	100-199 sysselsatte ..	176	17	40	23	53	47	43	3
	200-499 sysselsatte ..	88	15	54	31	69	46	23	8
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	1 950	13	29	12	54	52	41	0
	10-19 sysselsatte	234	9	-	-	37	53	28	-
	20-49 sysselsatte	1 308	12	34	11	53	55	45	-
	50-99 sysselsatte	254	14	23	17	48	43	34	-
	100-199 sysselsatte ..	95	20	42	16	79	47	32	-
	200-499 sysselsatte ..	37	24	11	22	67	44	22	11
	>=500 sysselsatte	22	18	25	50	100	75	100	-

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A24a. Markedsinnovasjoner, etter detaljert næring, 2008-2010. Alle foretak

Næringskode, SN 2007	Populasjon	Prosent av foretak med markedsinnovasjon				
		Foretak med markedsinnovasjon	Vesentlige endringer i design eller innpakning	Nye media eller nye måter for promotering	Nye måter for produkt-plassering eller nye salgskanaler	Nye metoder for prising
A-N Næringslivet totalt	16 863	21	52	58	39	32
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	249	5	75	34	34	25
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	289	15	29	57	36	22
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	878	20	75	43	46	17
C11 Prod. av drikkevarer	26	41	88	31	31	9
C13 Prod. av tekstiler	110	25	70	56	29	9
C14 Prod. av klær	47	62	73	49	29	23
C15 Prod. av lær og lærvarer	9	22	50	100	50	0
C16 Prod. av trelast og varer av tre	470	18	61	57	30	15
C17 Prod. av papir og papirvarer	43	26	46	18	18	27
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	297	36	20	36	35	43
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	86	22	71	49	29	34
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	18	39	43	86	57	0
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	158	18	59	45	37	7
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	255	26	52	44	68	15
C24 Prod. av metaller	74	11	50	88	13	13
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	805	13	54	37	36	23
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	120	34	63	34	47	19
C27 Prod. av elektrisk utstyr	146	27	54	49	30	29
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	412	27	43	66	21	21
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	81	22	62	52	18	14
C30 Prod. av andre transportmidler	213	20	56	72	37	16
C31 Prod. av møbler	212	43	66	52	27	36
C32 Annen industriprod.	165	41	39	83	56	30
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	376	10	33	65	43	8
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	283	11	48	53	56	51
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	327	9	13	48	37	66
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 553	7	35	55	29	33
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	3 912	23	47	64	37	27
H49-53 Transport og lagring	696	9	32	52	32	36
J58 Forlagsvirksomhet	636	37	63	57	45	40
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	143	24	61	81	32	19
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	41	18	67	47	20	33
J61 Telekommunikasjon	171	37	42	67	76	58
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	813	32	69	55	44	55
J63 Informasjonstjenester	136	46	65	41	33	38
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	567	19	56	57	37	37
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	364	27	46	76	65	42
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	1 263	17	43	65	29	44
M72 Forskning og utviklingsarbeid	67	22	60	67	67	40
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	122	25	50	86	48	22
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	230	20	60	77	56	34

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A24b. Markedsinnovasjoner, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010. Alle foretak.

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Populasjon	Prosent				
			Foretak med markedsinnovasjon	Prosent av foretak med markedsinnovasjon			
				Vesentlige endringer i design eller innpakning	Nye media eller nye måter for promotering	Nye måter for produkt-plassering eller nye salgskanaler	Nye metoder for prising
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	16 863	21	52	58	39	32
	5-9 sysselsatte	6 194	25	48	61	43	34
	10-19 sysselsatte	3 978	18	52	60	36	30
	20-49 sysselsatte	4 381	17	53	55	36	32
	50-99 sysselsatte	1 220	19	58	47	36	30
	100-199 sysselsatte	606	24	64	53	45	34
	200-499 sysselsatte	306	24	62	57	36	16
	>=500 sysselsatte	178	28	66	68	42	32
C: Industri	Totalt	5 001	23	55	51	37	23
	5-9 sysselsatte	1 846	25	44	53	42	22
	10-19 sysselsatte	1 368	16	49	54	36	24
	20-49 sysselsatte	1 084	24	65	47	34	27
	50-99 sysselsatte	371	26	71	49	29	15
	100-199 sysselsatte	195	30	74	47	38	19
	200-499 sysselsatte	89	31	82	46	32	11
	>=500 sysselsatte	48	21	100	60	20	20
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	9 161	23	52	62	41	36
	5-9 sysselsatte	3 969	26	51	65	43	39
	10-19 sysselsatte	2 320	22	54	62	36	33
	20-49 sysselsatte	1 831	20	51	59	38	33
	50-99 sysselsatte	525	19	48	46	43	37
	100-199 sysselsatte	280	29	58	59	48	43
	200-499 sysselsatte	149	26	55	63	39	21
	>=500 sysselsatte	87	37	59	78	56	44
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	2 701	8	35	53	36	38
	5-9 sysselsatte	379	10	21	36	28	46
	10-19 sysselsatte	290	4	16	52	75	25
	20-49 sysselsatte	1 466	8	34	62	34	36
	50-99 sysselsatte	324	10	54	44	34	53
	100-199 sysselsatte	131	7	56	44	56	44
	200-499 sysselsatte	68	12	25	63	38	13
	>=500 sysselsatte	43	19	50	38	13	0

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A25a. Markedsinnovasjoner, etter detaljert næring, 2008-2010. Foretak med PP-innovasjonsaktivitet.

Næringskode, SN 2007	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Prosent				
		Foretak med markedsinnovasjon	Vesentlige endringer i design	Nye media eller nye måter for promotering	Nye måter for produkt-plassering	Nye metoder for prising
A-N Næringslivet totalt	4 918	44	63	54	40	35
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	91	13	75	34	34	25
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	73	31	50	42	36	19
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	284	47	77	38	51	17
C11 Prod. av drikkevarer	10	68	100	29	29	14
C13 Prod. av tekstiler	30	59	81	47	38	6
C14 Prod. av klær	23	84	81	58	30	22
C15 Prod. av lær og lærvarer	3	-	-	-	-	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	133	46	66	61	37	17
C17 Prod. av papir og papirvarer	11	36	74	26	0	26
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	78	52	22	40	31	47
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	58	29	73	48	27	32
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	12	58	43	86	57	0
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	75	27	81	52	33	0
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	92	54	61	51	70	20
C24 Prod. av metaller	34	16	55	100	18	18
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	192	36	67	43	34	18
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	97	40	67	31	50	21
C27 Prod. av elektrisk utstyr	83	41	57	42	35	33
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	231	40	51	60	18	25
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	31	38	81	40	13	21
C30 Prod. av andre transportmidler	71	39	57	58	28	25
C31 Prod. av møbler	96	80	68	46	22	36
C32 Annen industriprod.	59	60	60	90	68	22
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	48	24	91	0	9	9
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	65	27	34	53	47	70
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	68	18	25	61	31	53
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	163	25	66	50	35	35
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	844	52	66	56	35	30
H49-53 Transport og lagring	101	22	50	50	27	40
J58 Forlagsvirksomhet	306	60	65	55	50	50
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	23	52	82	92	45	54
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	3	29	100	100	0	100
J61 Telekommunikasjon	71	60	52	67	78	60
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	480	48	74	51	44	56
J63 Informasjonstjenester	63	63	77	23	36	47
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet ...	110	56	58	63	47	39
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	122	63	44	77	58	47
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	422	34	47	66	36	42
M72 Forskning og utviklingsarbeid	53	28	60	67	67	40
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	64	34	71	81	26	31
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	42	22	78	11	40	40

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A25b. Markedsinnovasjoner, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010. Foretak med PP-innovasjonsaktivitet

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Prosent		Prosent av foretak med markedsinnovasjon			
		Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Foretak med markedsinnovasjon	Vesentlige endringer i design	Nye media eller nye måter for promotering	Nye måter for produkt-plassering	Nye metoder for prising
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	4 918	44	63	54	40	35
	5-9 sysselsatte	1 657	51	62	55	44	34
	10-19 sysselsatte	1 166	42	59	57	39	40
	20-49 sysselsatte	1 116	41	65	50	37	38
	50-99 sysselsatte	449	38	67	45	34	29
	100-199 sysselsatte ...	262	42	71	55	39	31
	200-499 sysselsatte ...	163	34	70	57	38	16
>=500 sysselsatte	105	42	70	66	45	36	
C: Industri	Totalt	1 753	45	65	49	37	23
	5-9 sysselsatte	510	50	56	49	45	17
	10-19 sysselsatte	388	43	56	53	35	29
	20-49 sysselsatte	429	45	73	47	35	31
	50-99 sysselsatte	195	42	73	43	31	16
	100-199 sysselsatte ...	122	41	78	48	32	16
	200-499 sysselsatte ...	71	37	81	50	35	12
>=500 sysselsatte	37	27	100	60	20	20	
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	2 706	48	63	58	42	42
	5-9 sysselsatte	1 059	54	66	59	45	41
	10-19 sysselsatte	722	44	62	58	39	47
	20-49 sysselsatte	529	43	61	51	40	42
	50-99 sysselsatte	183	40	54	49	37	37
	100-199 sysselsatte ...	104	53	62	62	44	44
	200-499 sysselsatte ...	61	41	64	68	40	20
>=500 sysselsatte	47	60	61	79	61	50	
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	460	23	53	48	37	38
	5-9 sysselsatte	88	22	40	27	10	38
	10-19 sysselsatte	56	20	18	57	82	18
	20-49 sysselsatte	158	25	45	63	34	46
	50-99 sysselsatte	70	25	94	41	41	52
	100-199 sysselsatte ...	36	14	100	60	60	40
	200-499 sysselsatte ...	31	16	40	40	40	20
>=500 sysselsatte	21	29	67	17	17	0	

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A26a. Markedsinnovasjoner, etter detaljert næring, 2008-2010. Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet.

Næringskode, SN 2007	Foretak uten innovasjonsaktivitet (PP)	Prosent				
		Foretak med markedsinnovasjon	Vesentlige endringer i design	Nye media eller nye måter for promotering	Nye måter for produkt-plassering	Nye metoder for prising
A-N Næringslivet totalt	11 945	11	33	65	38	27
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	158	-	-	-	-	-
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	216	9	5	73	37	27
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	594	8	70	58	33	15
C11 Prod. av drikkevarer	16	23	64	36	36	0
C13 Prod. av tekstiler	80	13	52	72	14	14
C14 Prod. av klær	24	42	58	32	26	26
C15 Prod. av lær og lærvarer	6	33	50	100	50	0
C16 Prod. av trelast og varer av tre	337	7	47	45	12	12
C17 Prod. av papir og papirvarer	32	22	30	14	28	28
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	219	30	19	33	37	40
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	28	7	50	50	50	50
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	6	-	-	-	-	-
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	83	9	0	26	47	26
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	163	10	24	25	63	0
C24 Prod. av metaller	40	6	40	60	0	0
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	613	6	29	26	42	34
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	23	10	0	100	0	0
C27 Prod. av elektrisk utstyr	63	8	33	100	0	0
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	181	10	0	100	37	0
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	50	11	21	79	27	0
C30 Prod. av andre transportmidler	142	10	54	100	54	0
C31 Prod. av møbler	116	12	50	86	50	36
C32 Annen industriprod.	106	31	17	76	44	39
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	328	7	4	96	60	8
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	218	6	69	54	69	23
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	259	7	6	40	42	74
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 390	5	17	58	26	32
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	3 068	15	29	71	40	24
H49-53 Transport og lagring	595	6	22	54	35	33
J58 Forlagsvirksomhet	330	16	57	62	27	6
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	120	18	50	75	25	0
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	38	17	61	39	23	23
J61 Telekommunikasjon	100	21	23	68	72	55
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi .	333	9	33	90	46	46
J63 Informasjonstjenester	73	31	44	73	29	22
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	457	10	53	49	25	35
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	242	10	50	75	88	25
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	841	9	35	61	13	47
M72 Forskning og utviklingsarbeid	14	-	-	-	-	-
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	58	15	0	100	100	0
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting ...	188	20	56	93	61	32

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A26b. Markedsinnovasjoner, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010. Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Prosent		Prosent av foretak med markedsinnovasjon			
		Foretak uten innovasjonsaktivitet (PP)	Foretak med markedsinnovasjon	Vesentlige endringer i design	Nye media eller nye måter for promotering	Nye måter for produkt-plassering	Nye metoder for prising
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	11 945	11	33	65	38	27
	5-9 sysselsatte	4 537	15	30	67	41	34
	10-19 sysselsatte	2 812	9	37	66	32	10
	20-49 sysselsatte	3 265	8	33	63	34	21
	50-99 sysselsatte	771	7	31	53	41	33
	100-199 sysselsatte	344	11	45	47	61	42
	200-499 sysselsatte	143	13	39	56	33	17
	>=500 sysselsatte	73	8	33	83	17	0
C: Industri	Totalt	3 248	11	32	56	38	22
	5-9 sysselsatte	1 336	15	28	58	40	29
	10-19 sysselsatte	980	6	29	58	37	8
	20-49 sysselsatte	655	10	40	47	33	16
	50-99 sysselsatte	176	8	57	86	21	7
	100-199 sysselsatte	73	11	50	38	75	38
	200-499 sysselsatte	18	11	100	0	0	0
	>=500 sysselsatte	11	-	-	-	-	-
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	6 455	13	35	70	39	27
	5-9 sysselsatte	2 910	15	33	72	41	36
	10-19 sysselsatte	1 598	12	40	69	30	10
	20-49 sysselsatte	1 302	10	33	73	35	17
	50-99 sysselsatte	342	8	32	39	60	35
	100-199 sysselsatte	176	15	50	54	58	42
	200-499 sysselsatte	88	15	38	54	38	23
	>=500 sysselsatte	40	10	50	75	25	0
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	2 241	5	19	57	35	37
	5-9 sysselsatte	291	6	0	46	46	54
	10-19 sysselsatte	234	0	0	0	0	100
	20-49 sysselsatte	1 308	6	28	62	34	30
	50-99 sysselsatte	254	6	7	47	26	53
	100-199 sysselsatte	95	4	0	25	50	50
	200-499 sysselsatte	37	8	0	100	33	0
	>=500 sysselsatte	22	9	0	100	0	0

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A27a. Formål med markedsinnovasjoner (høy viktighet), etter detaljert næring, 2008-2010

Næringskode, SN 2007	Populasjon	Foretak med markedsinnovasjon	Prosent av foretak med markedsinnovasjon:			
			Øke eller opprettholde markedsandel	Introdusere produkter til nye kundegrupper	Introdusere produkter til nye geografiske markeder	Alle formål "ikke relevant"
A-N Næringslivet totalt	10 669	1 963	86	53	31	2
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	110	7	86	43	43	-
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	203	21	89	60	33	5
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	598	114	89	65	38	2
C11 Prod. av drikkevarer	18	7	80	35	35	-
C13 Prod. av tekstiler	58	20	88	61	56	-
C14 Prod. av klær	23	13	93	61	53	-
C15 Prod. av lær og lærvarer	5	-	-	-	-	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	293	61	75	53	31	-
C17 Prod. av papir og papirvarer	37	10	70	60	50	-
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	149	50	64	58	13	-
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	65	14	100	57	29	-
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	16	6	100	67	67	-
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	101	17	94	54	12	-
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	148	41	98	51	29	-
C24 Prod. av metaller	53	5	80	60	60	-
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	503	72	84	39	35	5
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	84	27	93	59	59	4
C27 Prod. av elektrisk utstyr	92	25	84	64	61	-
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	259	60	88	45	35	-
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	56	14	84	53	55	-
C30 Prod. av andre transportmidler	155	26	87	52	39	4
C31 Prod. av møbler	126	55	90	33	33	-
C32 Annen industriprod.	75	17	85	23	21	-
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	241	16	81	62	19	-
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	235	23	87	64	51	4
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	221	25	56	56	51	25
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 553	108	85	47	38	-
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	2 006	413	88	51	21	2
H49-53 Transport og lagring	696	61	73	47	30	-
J58 Forlagsvirksomhet	400	131	87	63	35	-
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	67	7	100	15	37	-
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	21	3	67	33	-	-
J61 Telekommunikasjon	117	33	97	70	26	-
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	427	129	82	54	35	1
J63 Informasjonstjenester	80	34	94	41	21	-
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	363	82	94	42	18	1
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	149	65	98	61	24	-
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	647	110	86	54	31	6
M72 Forskning og utviklingsarbeid	36	10	80	60	70	-
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	61	17	68	69	38	-
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting ..	122	16	100	77	61	-

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A27b. Formål med markedsinnovasjoner (høy viktighet), etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Populasjon	Foretak med markeds-innovasjon	Prosent av foretak med markedsinnovasjon:			
				Øke eller opprettholde markedsandel	Introdusere produkter til nye kundegrupper	Introdusere produkter til nye geografiske markeder	Alle formål "ikke relevant"
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	10 669	1 963	86	53	31	2
	10-19 sysselsatte	3 978	735	86	52	28	1
	20-49 sysselsatte	4 381	727	86	52	34	2
	50-99 sysselsatte	1 220	228	86	54	35	2
	100-199 sysselsatte ...	606	148	88	56	37	3
	200-499 sysselsatte ...	306	74	88	54	22	-
	>=500 sysselsatte	178	50	94	56	30	-
C: Industri	Totalt	3 155	668	85	52	36	1
	10-19 sysselsatte	1 368	222	82	49	28	-
	20-49 sysselsatte	1 084	256	86	53	42	1
	50-99 sysselsatte	371	95	84	52	43	3
	100-199 sysselsatte ...	195	58	90	55	40	3
	200-499 sysselsatte ...	89	28	93	64	11	-
	>=500 sysselsatte	48	10	100	60	30	-
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	5 192	1 110	87	53	27	1
	10-19 sysselsatte	2 320	501	87	52	27	2
	20-49 sysselsatte	1 831	357	88	53	25	2
	50-99 sysselsatte	525	100	85	60	29	-
	100-199 sysselsatte ...	280	81	88	54	35	2
	200-499 sysselsatte ...	149	38	84	53	29	-
	>=500 sysselsatte	87	32	91	53	25	-
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	2 322	185	82	52	41	5
	10-19 sysselsatte	290	12	84	84	44	-
	20-49 sysselsatte	1 466	115	77	49	45	6
	50-99 sysselsatte	324	33	94	47	28	3
	100-199 sysselsatte ...	131	9	78	78	44	11
	200-499 sysselsatte ...	68	8	88	25	25	-
	>=500 sysselsatte	43	8	100	63	50	-

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A28a. Foretakenes tilgang på personell med innovasjonskompetanse, etter detaljert næring, 2008-2010. Alle foretak

		Prosent av foretak som har ansatt eller innkjøpt eksternt personale med følgende kompetanse:								
		Populasjon	Grafisk design (layout)/formgivning/markedsføring	Design av varer eller tjenester	Multi-media	Web-design/web-utvikling	Programvare-utvikling	Markedsundersøkelser	Ingeniører eller anvendt forskning	Mate-matikk/statistikk/databehandling
Næringskode, SN 2007										
A-N	Næringslivet totalt	10 669	40	27	25	45	38	24	22	20
A03	Fiske, fangst og fiskeoppdrett	110	9	10	9	21	19	9	24	20
B05-09	Bergverksdrift og utvinning	203	25	16	24	27	33	17	37	24
C10	Prod. av nærings- og nytelsesmidler ..	598	33	29	13	32	26	16	13	13
C11	Prod. av drikkevarer	18	78	57	30	59	43	54	24	24
C13	Prod. av tekstiler	58	49	49	28	48	30	21	19	12
C14	Prod. av klær	23	58	63	45	63	63	45	22	31
C15	Prod. av lær og lærvarer	5	60	40	-	60	20	20	-	-
C16	Prod. av trelast og varer av tre	293	39	37	21	46	36	22	21	20
C17	Prod. av papir og papirvarer	37	50	45	25	50	36	36	19	14
C18	Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	149	73	41	32	61	52	14	10	13
C19-20	Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	65	42	37	23	46	55	48	66	48
C21	Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	16	63	44	50	50	56	44	63	63
C22	Prod. av gummi- og plastprodukter ...	101	44	34	22	48	39	30	40	22
C23	Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	148	42	26	29	54	44	28	37	19
C24	Prod. av metaller	53	14	14	18	38	41	29	51	34
C25	Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	503	32	27	13	40	22	16	31	13
C26	Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	84	63	69	45	68	83	62	80	57
C27	Prod. av elektrisk utstyr	92	51	54	32	48	52	40	66	33
C28	Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	259	44	45	32	56	44	30	61	27
C29	Prod. av motorvogner og tilhengere ..	56	38	43	20	51	32	24	39	32
C30	Prod. av andre transportmidler	155	45	40	37	46	39	23	44	22
C31	Prod. av møbler	126	58	59	25	59	38	25	21	25
C32	Annen industriprod.	75	42	32	21	35	37	18	13	15
C33	Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	241	19	14	7	24	23	10	19	13
D35	Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	235	37	17	23	50	46	43	30	26
E36-39	Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	221	41	12	24	43	30	26	23	18
F41-43	Bygge- og anleggsvirksomhet	1 553	20	8	13	29	22	10	16	10
G46	Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	2 006	44	24	25	46	36	26	12	15
H49-53	Transport og lagring	696	22	12	15	31	28	13	6	15
J58	Forlagsvirksomhet	400	79	58	55	76	69	56	23	28
J59	Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	67	66	39	62	63	44	30	9	22
J60	Radio- og fjernsynskringkasting	21	38	29	48	52	48	43	14	24
J61	Telekommunikasjon	117	50	40	39	57	55	42	32	23
J62	Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	427	55	46	42	73	82	34	28	41
J63	Informasjonstjenester	80	59	51	35	71	74	39	11	32
K64-66	Finansierings- og forsikringsvirksomhet	363	46	26	32	57	56	53	4	28
M70	Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	149	58	37	41	66	38	21	11	31
M71	Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	647	49	36	35	53	46	21	45	30
M72	Forskning og utviklingsarbeid	36	47	39	42	69	47	36	64	50
M74.9	Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	61	44	42	39	50	49	30	54	44
N82.9	Annen forretningsmessig tjenesteyting	122	55	32	24	52	46	26	14	21

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A28b. Foretakenes tilgang på personell med innovasjonskompetanse, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010.
Alle foretak

		Prosent av foretak som har ansatt eller innkjøpt eksternt personale med følgende kompetanse:								
Hovednæring	Størrelsesgruppe	Popula- sjon	Grafisk design (layout)/ formgivning/ markeds- føring	Design av varer eller tjenester	Multi- media	Web- design/ web- utvikling	Program- vare- utvikling	Markeds- under- søkelser	Ingeniører eller anvendt forskning	Mate- matikk/ statistikk/ databe- handling
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	10 669	40	27	25	45	38	24	22	20
	10-19 sysselsatte	3 978	41	29	23	47	36	20	18	18
	20-49 sysselsatte	4 381	36	23	22	42	34	20	20	17
	50-99 sysselsatte	1 220	39	27	27	42	43	31	29	22
	100-199 sysselsatte ...	606	47	33	33	49	50	44	33	32
	200-499 sysselsatte ...	306	54	37	43	57	62	49	39	36
	>=500 sysselsatte	178	66	49	57	70	74	63	50	56
C: Industri	Totalt	3 155	40	35	21	44	36	23	31	20
	10-19 sysselsatte	1 368	34	30	14	41	28	14	20	13
	20-49 sysselsatte	1 084	41	35	22	43	33	19	33	19
	50-99 sysselsatte	371	45	42	30	47	48	37	40	26
	100-199 sysselsatte ...	195	51	47	35	51	54	49	51	37
	200-499 sysselsatte ...	89	62	48	52	60	70	54	63	48
	>=500 sysselsatte	48	63	56	54	63	73	67	73	71
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	5 192	47	30	31	52	45	29	18	23
	10-19 sysselsatte	2 320	48	32	31	54	44	24	17	21
	20-49 sysselsatte	1 831	43	27	28	49	43	27	17	21
	50-99 sysselsatte	525	43	28	32	47	46	35	24	24
	100-199 sysselsatte ...	280	51	33	36	51	53	46	22	32
	200-499 sysselsatte ...	149	54	38	44	58	61	49	19	33
	>=500 sysselsatte	87	75	54	64	84	80	70	34	53
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	2 322	24	10	16	32	26	16	20	14
	10-19 sysselsatte	290	14	6	10	23	17	12	20	12
	20-49 sysselsatte	1 466	23	10	15	32	23	13	15	12
	50-99 sysselsatte	324	24	10	14	30	32	17	26	16
	100-199 sysselsatte ...	131	31	12	21	42	39	31	32	24
	200-499 sysselsatte ...	68	41	22	31	51	56	41	53	26
	>=500 sysselsatte	43	51	33	47	51	60	44	56	44

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A29a. Foretakenes tilgang på personell med innovasjonskompetanse, etter detaljert næring, 2008-2010. Foretak med PP-innovasjonsaktivitet

Næringskode, SN 2007	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Prosent av foretak med innovasjonsaktivitet som har ansatt eller innkjøpt eksternt personale med følgende kompetanse:							
		Grafisk design (layout)/formgivning/markedsføring	Design av varer eller tjenester	Multi-media	Web-design/web-utvikling	Programvare-utvikling	Markedsundersøkelser	Ingeniører eller anvendt forskning	Mate-matikk/statistikk/databehandling
A-N Næringslivet totalt	3 261	65	56	45	70	68	47	50	40
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	47	21	23	21	31	27	21	49	27
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	57	49	36	52	48	66	39	80	60
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	213	60	56	28	50	45	34	26	25
C11 Prod. av drikkevarer	6	100	100	53	84	37	84	37	53
C13 Prod. av tekstiler	26	54	59	38	59	29	23	35	19
C14 Prod. av klær	14	83	91	68	84	91	77	37	44
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	100	100	-	100	50	50	-	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	87	77	62	39	73	66	45	41	23
C17 Prod. av papir og papirvarer	11	73	73	54	73	55	90	54	27
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	59	94	73	67	86	81	28	11	11
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	47	51	49	30	60	74	64	85	60
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	11	82	64	64	73	82	64	91	91
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	48	68	58	41	70	54	55	70	47
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	55	75	53	44	71	55	53	49	20
C24 Prod. av metaller	31	20	17	27	47	56	47	77	52
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	145	50	56	26	64	36	35	73	26
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	72	71	78	51	74	90	68	88	64
C27 Prod. av elektrisk utstyr	59	68	76	46	67	70	57	88	44
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	158	57	60	43	64	53	40	77	34
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	28	57	73	35	53	50	38	63	53
C30 Prod. av andre transportmidler	58	66	72	55	73	57	38	82	33
C31 Prod. av møbler	65	85	92	45	89	70	42	35	44
C32 Annen industriprod.	14	50	61	50	57	57	57	57	43
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	35	54	49	29	74	71	40	80	40
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	52	41	26	33	52	64	52	69	50
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	53	63	16	45	66	60	50	46	42
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	163	40	28	31	57	63	32	49	25
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	486	72	53	42	74	67	53	30	34
H49-53 Transport og lagring	101	48	38	38	56	68	44	31	40
J58 Forlagsvirksomhet	195	86	73	73	84	89	63	44	44
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	12	81	61	72	81	81	61	28	92
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	2	100	100	100	100	100	100	-	-
J61 Telekommunikasjon	44	78	66	54	84	95	65	65	43
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	249	75	62	60	88	97	48	40	57
J63 Informasjonstjenester	39	83	71	47	89	89	60	22	35
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	101	75	50	55	86	90	81	12	49
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	59	73	67	68	85	73	18	27	52
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	266	64	58	43	67	74	39	75	50
M72 Forskning og utviklingsarbeid	29	52	48	41	72	52	45	76	59
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	40	56	56	51	61	66	46	77	67
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting ..	24	73	43	38	58	58	20	61	54

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A29b. Foretakenes tilgang på personell med innovasjonskompetanse, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010.
Foretak med PP-innovasjonsaktivitet

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Prosent av foretak med innovasjonsaktivitet som har ansatt eller innkjøpt eksternt personale med følgende kompetanse:							
			Grafisk design (layout)/formgivning/markedsføring	Design av varer eller tjenester	Multi-media	Web-design/web-utvikling	Program-vare-utvikling	Markeds-undersøkelser	Ingeniører eller anvendt forskning	Matikk/statistikk/databehandling
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	3 261	65	56	45	70	68	47	50	40
	10-19 sysselsatte	1 166	69	60	44	75	65	41	42	35
	20-49 sysselsatte	1 116	62	53	41	66	65	41	50	38
	50-99 sysselsatte	449	59	50	44	62	69	52	56	39
	100-199 sysselsatte ..	262	67	59	50	70	74	67	63	56
	200-499 sysselsatte ..	163	65	48	55	72	81	62	57	47
	>=500 sysselsatte	105	79	67	70	80	85	82	70	73
C: Industri	Totalt	1 242	64	63	40	66	58	44	58	35
	10-19 sysselsatte	388	65	64	34	70	47	36	45	21
	20-49 sysselsatte	429	62	62	37	64	55	33	58	32
	50-99 sysselsatte	195	62	63	42	61	65	55	64	39
	100-199 sysselsatte ..	122	66	66	48	66	70	68	75	53
	200-499 sysselsatte ..	71	68	52	58	69	77	62	70	54
	>=500 sysselsatte	37	68	65	62	68	76	78	84	81
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	1 647	71	57	51	76	78	51	42	45
	10-19 sysselsatte	722	74	61	51	80	77	44	39	43
	20-49 sysselsatte	529	68	53	46	71	76	48	43	43
	50-99 sysselsatte	183	64	49	54	69	76	54	52	46
	100-199 sysselsatte ..	104	74	61	53	76	80	72	47	59
	200-499 sysselsatte ..	61	72	57	61	79	89	70	36	48
	>=500 sysselsatte	47	91	77	79	98	96	94	51	70
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	372	42	27	35	53	59	37	56	36
	10-19 sysselsatte	56	35	19	33	33	38	24	51	33
	20-49 sysselsatte	158	40	31	32	56	56	34	53	36
	50-99 sysselsatte	70	37	16	27	47	61	36	47	23
	100-199 sysselsatte ..	36	50	31	47	64	75	50	67	58
	200-499 sysselsatte ..	31	45	23	39	65	74	45	68	32
	>=500 sysselsatte	21	71	48	67	62	76	62	90	67

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A30a. Foretakenes tilgang på personell med innovasjonskompetanse, etter detaljert næring, 2008–2010. Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet

Næringskode, SN 2007	Foretak uten innovasjonsaktivitet (PP)	Prosent av foretak uten innovasjonsaktivitet som har ansatt eller innkjøpt eksternt personale med følgende kompetanse:							
		Grafisk design (layout)/formgivning/markedsføring	Design av varer eller tjenester	Multi-media	Web-design/web-utvikling	Program-vare-utvikling	Markeds-undersøkelse	Ingeniører eller anvendt forskning	Mate-matikk/statistikk/databehandling
A-N Næringslivet totalt	7 408	29	15	16	35	25	14	10	11
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	63	-	-	-	13	13	-	5	15
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	146	15	8	13	19	20	8	20	11
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	385	18	14	5	22	16	6	5	6
C11 Prod. av drikkevarer	12	66	34	17	46	46	37	17	9
C13 Prod. av tekstiler	32	45	40	19	39	31	19	7	7
C14 Prod. av klær	10	23	23	12	33	23	-	-	12
C15 Prod. av lær og lærvarer	3	33	-	-	33	-	-	-	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	206	23	26	14	34	23	12	12	18
C17 Prod. av papir og papirvarer	26	40	32	12	40	28	12	4	8
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	90	60	20	9	45	33	4	10	14
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	18	17	6	6	11	6	6	17	17
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	5	20	-	20	-	-	-	-	-
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	53	22	13	6	28	26	7	13	-
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	93	23	11	20	44	37	14	30	18
C24 Prod. av metaller	22	5	10	5	26	20	5	14	10
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	358	25	15	8	30	17	8	14	8
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	12	17	17	8	33	42	25	33	17
C27 Prod. av elektrisk utstyr	33	19	14	8	14	20	9	25	14
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	101	24	21	15	43	30	14	35	17
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	28	18	13	4	49	14	10	14	10
C30 Prod. av andre transportmidler	97	32	21	26	30	29	14	21	16
C31 Prod. av møbler	61	30	22	3	26	3	7	7	5
C32 Annen industriprod.	61	40	26	14	30	32	9	2	9
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	206	13	9	4	16	15	4	9	9
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	183	36	15	20	50	41	40	19	19
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	168	35	10	18	36	20	18	16	10
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 390	18	6	11	26	18	8	12	9
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	1 520	35	15	20	37	26	17	7	10
H49-53 Transport og lagring	595	17	8	11	27	22	8	2	10
J58 Forlagsvirksomhet	205	74	45	37	68	50	49	4	13
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	55	63	34	59	59	36	23	4	6
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	19	32	21	42	47	42	37	16	26
J61 Telekommunikasjon	73	34	24	30	40	30	28	11	11
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	178	27	25	16	52	61	15	12	18
J63 Informasjonstjenester	41	36	31	24	54	59	19	-	28
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	262	35	17	23	47	43	43	1	19
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	90	48	17	23	54	14	23	-	16
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	381	38	21	30	43	26	9	23	17
M72 Forskning og utviklingsarbeid	7	29	-	43	57	29	-	14	14
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	21	20	15	15	30	15	-	10	-
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting ..	98	51	29	21	51	44	28	3	14

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A30b. Foretakenes tilgang på personell med innovasjonskompetanse, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010. Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Prosent av foretak uten innovasjonsaktivitet som har ansatt eller innkjøpt eksternt personale med følgende kompetanse:								
		Foretak uten innovasjonsaktivitet (PP)	Grafisk design (layout)/formgivning/markedsføring	Design av varer eller tjenester	Multi-media	Web-design/web-utvikling	Program-vare-utvikling	Markeds-søkelser	Ingeniører eller anvendt forskning	Mate-matikk/statistikk/databehandling
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	7 408	29	15	16	35	25	14	10	11
	10-19 sysselsatte	2 812	29	17	15	36	24	11	9	11
	20-49 sysselsatte	3 265	27	13	16	34	23	13	10	10
	50-99 sysselsatte	771	27	15	16	31	28	19	13	13
	100-199 sysselsatte ..	344	31	13	19	33	31	26	11	13
	200-499 sysselsatte ..	143	41	24	30	41	41	34	19	23
C: Industri	Totalt	1 913	25	17	10	29	21	9	13	10
	10-19 sysselsatte	980	22	16	6	29	20	6	10	10
	20-49 sysselsatte	655	27	18	12	30	19	9	16	10
	50-99 sysselsatte	176	27	19	18	32	30	18	13	11
	100-199 sysselsatte ..	73	25	16	15	25	27	18	12	10
	200-499 sysselsatte ..	18	39	33	28	22	39	22	33	28
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	3 545	35	18	22	41	30	19	7	12
	10-19 sysselsatte	1 598	37	19	21	42	29	15	7	12
	20-49 sysselsatte	1 302	33	16	20	41	29	19	6	11
	50-99 sysselsatte	342	32	17	20	35	30	25	8	13
	100-199 sysselsatte ..	176	38	16	26	37	36	31	7	16
	200-499 sysselsatte ..	88	42	24	33	44	42	34	7	23
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	1 950	20	7	12	28	20	11	13	10
	10-19 sysselsatte	234	9	3	4	20	12	9	13	7
	20-49 sysselsatte	1 308	21	7	13	29	19	10	11	10
	50-99 sysselsatte	254	20	8	11	25	24	12	20	14
	100-199 sysselsatte ..	95	23	5	11	34	25	23	19	12
	200-499 sysselsatte ..	37	38	22	24	41	41	38	41	22
	>=500 sysselsatte	22	32	18	27	41	45	27	23	23

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A31a. Vellykket stimulans til nye ideer eller kreativitet blant ansatte, etter detaljert næring, 2008-2010

Næringskode, SN 2007	Prosent av foretak med innovasjonsaktivitet som har vellykket bruk av følgende metode:							Prosent av foretak uten innovasjonsaktivitet som har vellykket bruk av følgende metode:						
	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Idédugnader eller brainstorming	Tverrfaglige eller bredt samarbeidsgrupper	Stillingsrotasjon av ansatte til andre avdelinger i foretaket eller andre foretak i konsernet	Økononiske løsninger for de ansatte til å utvikle nye ideer	Ikke-økononiske løsninger for de ansatte til å utvikle nye ideer	Utdanning/opp-læring særskilt rettet mot å utvikle kreativitet/ nye ideer	Foretak uten innovasjonsaktivitet (PP)	Idédugnader eller brainstorming	Tverrfaglige eller bredt samarbeidsgrupper	Stillingsrotasjon av ansatte til andre avdelinger i foretaket eller andre foretak i konsernet	Økononiske løsninger for de ansatte til å utvikle nye ideer	Ikke-økononiske løsninger for de ansatte til å utvikle nye ideer	Utdanning/opp-læring særskilt rettet mot å utvikle kreativitet/ nye ideer
A-N Næringslivet totalt	3 261	57	56	13	9	15	20	7 408	19	16	5	3	5	5
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	47	52	54	17	8	17	17	63	11	8	5	-	3	3
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	57	64	70	21	14	9	33	146	20	20	9	2	9	5
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	213	54	44	16	10	17	18	385	8	10	5	2	2	2
C11 Prod. av drikkevarer	6	68	84	21	21	21	53	12	37	20	-	-	11	-
C13 Prod. av tekstiler	26	64	61	23	10	10	25	32	13	7	-	-	-	-
C14 Prod. av klær	14	69	77	16	16	15	31	10	-	11	-	-	-	-
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	50	100	-	-	50	50	3	-	-	-	-	-	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	87	56	49	7	3	7	28	206	12	9	3	-	1	3
C17 Prod. av papir og papirvarer	11	73	82	27	18	27	27	26	12	20	4	-	-	-
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	59	38	32	15	2	2	21	90	15	15	8	-	-	-
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	47	74	79	11	21	13	26	18	22	28	6	6	11	-
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	11	45	91	18	9	-	-	5	20	20	-	-	-	-
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	48	55	41	8	-	22	17	53	11	16	8	-	4	-
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	55	53	46	25	5	9	7	93	13	21	3	3	10	3
C24 Prod. av metaller	31	51	60	27	23	20	16	22	9	5	-	-	5	-
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	145	41	49	11	6	8	11	358	11	8	7	2	5	2
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	72	67	72	25	4	15	24	12	8	17	-	-	-	-
C27 Prod. av elektrisk utstyr	59	63	64	10	10	17	15	33	9	9	3	3	3	9
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	158	68	63	9	12	17	15	101	6	12	6	-	1	-
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	28	56	65	8	4	11	22	28	13	4	9	4	4	4
C30 Prod. av andre transportmidler	58	42	55	14	15	7	13	97	17	22	10	3	3	3
C31 Prod. av møbler	65	42	48	29	15	6	11	61	17	5	2	-	2	-
C32 Annen industriprod.	14	43	61	14	-	14	22	61	19	30	10	7	9	-
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	35	63	63	3	9	14	20	206	9	11	1	2	1	2
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	52	52	66	12	6	11	28	183	45	33	5	4	12	10
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	53	45	71	16	15	9	9	168	20	19	5	-	1	8
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	163	35	47	7	10	17	22	1 390	12	13	3	3	4	6
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	486	50	38	12	8	7	17	1 520	21	14	6	4	8	5
H49-53 Transport og lagring	101	35	45	18	8	8	18	595	12	14	6	2	3	3
J58 Forlagsvirksomhet	195	78	65	9	7	25	20	205	41	25	2	2	5	11
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	12	45	100	9	-	8	53	55	48	12	6	13	10	4
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	2	100	-	-	-	-	-	19	26	32	5	5	5	21
J61 Telekommunikasjon	44	66	62	19	10	30	15	73	30	22	1	8	5	8
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	249	83	73	16	10	22	34	178	17	22	2	3	7	13
J63 Informasjonstjenester	39	73	68	13	18	23	19	41	33	26	14	9	9	10
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	101	57	71	9	10	13	18	262	30	28	6	2	9	4
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	59	72	53	2	12	28	17	90	39	44	3	7	10	10
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	266	60	56	12	8	18	22	381	35	29	5	3	8	10
M72 Forskning og utviklingsarbeid	29	55	62	14	10	17	24	7	29	29	-	-	-	-
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	40	77	56	5	8	16	10	21	35	20	-	20	10	5
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	24	58	100	30	-	27	32	98	30	28	12	-	5	9

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A31b. Vellykket stimulans til nye ideer eller kreativitet blant ansatte, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Prosent av foretak med innovasjonsaktivitet som har vellykket bruk av følgende metode:							Prosent av foretak uten innovasjonsaktivitet som har vellykket bruk av følgende metode:						
		Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Idédugnader eller brain-storming	Tverrfaglige eller sammen-satte arbeids-grupper	Stillingsrotasjon av ansatte til andre avdelinger i foretaket eller andre foretak i konsernet	Økononiske tiltak for ansatte til å utvikle nye ideer	Ikke-økononiske tiltak for ansatte til å utvikle nye ideer	Utdanning/opp-læring særskilt rettet mot å utvikle kreativitet/ nye ideer	Foretak uten innovasjonsaktivitet (PP)	Idédugnader eller brain-storming	Tverrfaglige eller sammen-satte arbeids-grupper	Stillingsrotasjon av ansatte til andre avdelinger i foretaket eller andre foretak i konsernet	Økononiske tiltak for ansatte til å utvikle nye ideer	Ikke-økononiske tiltak for ansatte til å utvikle nye ideer	Utdanning/opp-læring særskilt rettet mot å utvikle kreativitet/ nye ideer
A-N:	Totalt	3 261	57	56	13	9	15	20	7 408	19	16	5	3	5	5
Næringslivet totalt	10-19 sysselsatte	1 166	60	48	10	8	14	17	2 812	20	13	4	3	6	3
	20-49 sysselsatte	1 116	53	53	14	8	15	21	3 265	17	17	5	3	4	6
	50-99 sysselsatte	449	55	63	12	9	13	21	771	18	20	5	2	3	6
	100-199 sysselsatte	262	63	73	14	13	15	19	344	22	27	7	4	5	6
	200-499 sysselsatte	163	56	67	13	9	15	19	143	24	29	7	4	5	5
	>=500 sysselsatte	105	74	79	30	14	22	36	73	34	47	16	7	14	10
C: Industri	Totalt	1 242	55	55	15	9	13	18	1 913	11	12	5	2	3	2
	10-19 sysselsatte	388	49	44	13	9	10	13	980	9	6	4	2	3	0
	20-49 sysselsatte	429	56	48	16	8	14	20	655	13	16	6	2	2	3
	50-99 sysselsatte	195	52	63	12	7	11	16	176	16	18	6	1	2	3
	100-199 sysselsatte	122	65	75	12	14	16	19	73	21	29	7	3	10	5
	200-499 sysselsatte	71	66	75	14	11	14	21	18	33	39	-	-	6	-
	>=500 sysselsatte	37	73	86	30	14	24	30	11	18	27	-	-	-	-
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	1 647	62	56	12	8	16	21	3 545	24	19	5	4	7	6
	10-19 sysselsatte	722	66	48	8	7	17	20	1 598	27	17	4	4	9	5
	20-49 sysselsatte	529	56	58	15	8	13	19	1 302	21	19	6	3	5	7
	50-99 sysselsatte	183	63	65	14	11	19	26	342	18	20	6	3	4	5
	100-199 sysselsatte	104	62	71	15	13	16	19	176	23	26	6	3	3	7
	200-499 sysselsatte	61	54	66	11	8	21	23	88	23	26	8	3	3	7
	>=500 sysselsatte	47	68	72	30	11	21	40	40	40	53	13	8	15	10
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	372	45	57	12	10	14	22	1 950	16	16	4	2	5	6
	10-19 sysselsatte	56	50	71	14	11	7	12	234	18	10	3	-	4	1
	20-49 sysselsatte	158	38	48	9	9	21	29	1 308	15	14	3	3	5	7
	50-99 sysselsatte	70	42	56	9	9	7	19	254	18	22	3	2	2	8
	100-199 sysselsatte	36	58	69	17	14	11	17	95	19	27	8	5	5	5
	200-499 sysselsatte	31	35	55	13	6	3	6	37	24	30	8	8	8	3
	>=500 sysselsatte	21	90	81	33	24	19	38	22	32	45	32	9	18	14

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A32a. Ikke vellykket (eller ukjent utfall av) stimulans til nye ideer eller kreativitet blant ansatte, etter detaljert næring, 2008-2010

Næringskode, SN 2007	Prosent av foretak med innovasjonsaktivitet som har ikke vellykket bruk av følgende metode:							Prosent av foretak uten innovasjonsaktivitet som har ikke vellykket bruk av følgende metode:						
	Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Idédugnader eller bredt brainstorming	Tverrfaglige eller sammensatte arbeidsgrupper	Stillingsrotasjon av ansatte til andre foretak eller foretak i konsernet	Økonomiske avdelinger til å utvikle nye ideer	Ikke-økonomiske avdelinger til å utvikle nye ideer	Utdanning/opp-læring særskilt mot å utvikle kreativitet/ nye ideer	Foretak uten innovasjonsaktivitet (PP)	Idédugnader eller bredt brainstorming	Tverrfaglige eller sammensatte arbeidsgrupper	Stillingsrotasjon av ansatte til andre foretak eller foretak i konsernet	Økonomiske avdelinger til å utvikle nye ideer	Ikke-økonomiske avdelinger til å utvikle nye ideer	Utdanning/opp-læring særskilt mot å utvikle kreativitet/ nye ideer
A-N Næringslivet totalt	3 261	13	12	11	10	12	11	7 408	10	9	6	7	7	8
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	47	6	4	6	12	4	6	63	13	18	10	18	20	15
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	57	12	5	7	2	7	11	146	12	11	12	11	14	16
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	213	7	14	16	11	11	16	385	9	5	9	9	8	10
C11 Prod. av drikkevarer	6	16	-	-	-	-	-	12	9	17	-	-	-	9
C13 Prod. av tekstiler	26	4	8	15	4	13	8	32	12	8	12	12	12	12
C14 Prod. av klær	14	23	7	15	7	7	-	10	-	-	-	-	-	-
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	-	-	-	-	-	-	3	33	33	33	33	33	33
C16 Prod. av trelast og varer av tre	87	12	5	10	2	12	7	206	5	1	1	3	4	0
C17 Prod. av papir og papirvarer	11	-	-	9	27	9	-	26	28	12	12	16	4	12
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	59	12	12	9	12	11	20	90	21	6	10	11	13	7
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	47	13	6	9	2	13	9	18	11	6	6	11	11	-
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	11	45	9	18	9	-	9	5	-	-	-	-	-	-
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	48	8	4	4	8	6	2	53	6	4	-	-	-	9
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	55	24	16	29	31	16	14	93	12	8	4	1	1	1
C24 Prod. av metaller	31	18	10	13	6	10	19	22	10	16	16	14	14	14
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	145	11	7	11	13	18	10	358	6	8	8	6	7	6
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	72	10	6	7	8	10	13	12	17	8	8	17	8	8
C27 Prod. av elektrisk utstyr	59	13	6	8	8	17	8	33	9	9	3	3	-	-
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	158	10	11	9	8	9	14	101	7	10	4	4	4	1
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	28	22	13	22	7	4	13	28	16	15	11	26	20	21
C30 Prod. av andre transportmidler	58	17	6	7	5	7	5	97	22	19	13	19	15	18
C31 Prod. av møbler	65	32	27	15	10	15	20	61	-	11	3	-	-	7
C32 Annen industriprod.	14	14	7	14	7	14	14	61	15	15	10	16	16	12
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	35	6	3	11	11	11	9	206	8	7	4	7	5	7
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	52	12	13	10	10	17	15	183	10	15	6	9	10	13
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	53	27	16	7	9	7	10	168	14	7	3	7	5	5
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	163	12	11	13	9	10	2	1 390	7	6	5	4	4	5
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	486	15	13	16	12	15	8	1 520	10	10	5	8	8	8
H49-53 Transport og lagring	101	26	18	9	6	12	17	595	8	5	4	6	6	5
J58 Forlagsvirksomhet	195	15	17	13	17	15	18	205	9	10	4	6	4	7
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	12	-	-	-	-	-	-	55	6	6	6	2	6	8
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	2	-	50	-	-	-	-	19	16	11	11	21	11	11
J61 Telekommunikasjon	44	14	14	9	14	11	16	73	13	18	11	14	14	12
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	249	10	15	9	10	16	10	178	19	18	17	16	12	14
J63 Informasjonstjenester	39	12	9	11	14	13	10	41	13	15	5	10	8	8
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	101	22	5	8	9	7	18	262	10	7	9	10	9	13
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	59	3	15	5	5	7	5	90	26	26	20	16	20	23
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	266	13	10	6	4	7	9	381	8	7	4	4	6	9
M72 Forskning og utviklingsarbeid	29	14	14	17	14	7	3	7	43	57	29	29	29	29
M74.9 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	40	10	13	7	23	10	12	21	-	-	-	-	-	-
N82.9 Annen forretningsmessig tjenesteyting	24	-	-	-	4	-	15	98	14	10	5	10	10	10

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Tabell A32b. Ikke vellykket (eller ukjent utfall av) stimulans til nye ideer eller kreativitet blant ansatte, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Prosent av foretak med innovasjonsaktivitet som har vellykket bruk av følgende metode:						Prosent av foretak uten innovasjonsaktivitet som har ikke vellykket bruk av følgende metode:							
		Foretak med innovasjonsaktivitet (PP)	Idédugnader eller brain-stor-ming	Tverrfaglige eller sammen-satte arbeids-grupper	Stillingsrotasjon av ansatte til andre avdelinger i foretaket eller andre foretak i konsernet	Økonomiske insentiver for de ansatte til å utvikle nye ideer	Ikke-økonomiske insentiver for de ansatte til å utvikle nye ideer	Utdanning/opp-læring særskilt mot å utvikle nye ideer	Foretak uten innovasjonsaktivitet (PP)	Idédugnader eller brain-stor-ming	Tverrfaglige eller sammen-satte arbeids-grupper	Stillingsrotasjon av ansatte til andre avdelinger i foretaket eller andre foretak i konsernet	Økonomiske insentiver for de ansatte til å utvikle nye ideer	Ikke-økonomiske insentiver for de ansatte til å utvikle nye ideer	Utdanning/opp-læring særskilt mot å utvikle kreativitet/nye ideer
A-N:	Totalt	3 261	13	12	11	10	12	11	7 408	10	9	6	7	7	8
Næringslivet totalt	10-19 sysselsatte	1 166	10	11	9	8	9	8	2 812	8	7	6	7	8	8
	20-49 sysselsatte	1 116	14	12	11	11	13	11	3 265	10	9	6	7	7	7
	50-99 sysselsatte	449	15	10	9	8	9	10	771	10	8	7	7	6	6
	100-199 sysselsatte	262	14	13	16	13	15	16	344	14	11	8	10	8	10
	200-499 sysselsatte	163	26	18	18	14	17	18	143	13	15	9	11	13	17
	>=500 sysselsatte	105	14	10	21	15	17	17	73	29	19	19	19	23	25
C: Industri	Totalt	1 242	13	10	12	10	12	12	1 913	10	8	7	8	7	7
	10-19 sysselsatte	388	12	9	10	9	12	12	980	7	5	6	6	5	6
	20-49 sysselsatte	429	11	11	12	11	12	11	655	12	11	8	9	9	9
	50-99 sysselsatte	195	16	9	11	8	11	14	176	10	10	7	10	7	5
	100-199 sysselsatte	122	11	10	18	11	14	12	73	15	7	5	10	7	8
	200-499 sysselsatte	71	18	14	14	15	11	11	18	11	17	-	11	6	11
	>=500 sysselsatte	37	22	8	22	8	8	11	11	27	18	18	9	9	18
G-K,M,N:	Totalt	1 647	14	13	11	10	12	11	3 545	10	10	6	8	8	9
Tjenesteytende næringer	10-19 sysselsatte	722	9	12	9	8	8	6	1 598	9	9	5	7	8	9
	20-49 sysselsatte	529	17	13	10	11	15	13	1 302	11	9	5	8	8	8
	50-99 sysselsatte	183	16	12	9	8	9	9	342	12	9	7	6	5	8
	100-199 sysselsatte	104	19	17	17	19	20	21	176	14	14	12	12	10	13
	200-499 sysselsatte	61	31	20	21	15	25	20	88	15	15	10	11	14	17
	>=500 sysselsatte	47	15	13	23	23	26	28	40	33	25	25	25	33	30
A,B,D-F,R:	Totalt	372	13	10	10	8	9	7	1 950	8	7	5	6	6	7
Andre næringer	10-19 sysselsatte	56	7	-	-	-	2	2	234	11	10	9	12	13	13
	20-49 sysselsatte	158	15	14	13	12	13	3	1 308	7	7	4	5	5	5
	50-99 sysselsatte	70	11	6	6	9	6	4	254	7	6	7	5	5	5
	100-199 sysselsatte	36	8	11	3	3	6	14	95	12	9	4	5	5	6
	200-499 sysselsatte	31	32	23	23	10	13	32	37	11	14	11	11	14	19
	>=500 sysselsatte	21	-	10	14	10	14	5	22	23	9	9	14	14	18

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2010

Vedlegg B: Komplette spørreskjema

Statistisk sentralbyrå
 Statistika Norway
 0033 Oslo

Underlagt taushetsplikt
 Opplysningsplikt

Undersøkelse om forskning og utviklingsarbeid (FoU) og innovasjon 2010

For SSB:

Du kan også svare på Internett: <https://idun.ssb.no>

Bruker-ID:

Passord:

? Trenger du hjelp med utfylling av skjemaet, ta kontakt på e-post datafangst@ssb.no eller telefon 62 88 51 90 hverdager mellom 08:00 - 15:00.

Undersøkelsen om forskning og utviklingsarbeid (FoU) og innovasjon for 2010 omfatter forsknings- og utviklingsaktivitet spesielt og mer generelt innovasjon utover FoU. Skjema er derfor delt inn i to hovedavsnitt:

- Spesielt om forskning og utviklingsarbeid (FoU) for regnskapsåret 2010
- Mer generelt om innovasjon (introduksjon av nye eller vesentlig endrede produkter, prosesser eller organisatoriske endringer eller metoder for marketing) for treårsperioden 2008-2010

Undersøkelsen dekker foretak i industri og tjenesteytende virksomhet. For å få mest mulig sammenliknbar informasjon for foretak med og uten innovasjonsaktivitet, ber vi om at alle spørsmål blir besvart, hvis ikke annet er spesielt angitt. Oppgaven skal gis for foretaket spesifisert i navnefeltet øverst. Bare enheter lokalisert i Norge skal inkluderes i denne oppgaven. Se rettleidingen bakerst i skjemaet.

Til informasjon:

Slik svarte foretaket på følgende hovedspørsmål i 2009-statistikken (skal ikke fylles ut). Hvis blankt, var foretaket ikke med i 2009:

- FoU-personale i alt:
- Utførte FoU-årsverk:
- Egenutført FoU:
- Innkjøpt FoU:

Opplysningene nedenfor er den informasjonen SSB har om foretakets kontaktperson. **Er opplysningene feil eller mangelfulle, vennligst oppdater i feltene til høyre:**

Navn:

Stilling:

Tlf.nr.:

E-post:

<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>

RA-0479 Bokmål 04.2011 470

Forskning og utviklingsarbeid (FoU)

- 1 Utførte foretaket selv forskning og utviklingsarbeid (FoU) i 2010?** Med FoU menes kreativ virksomhet som utføres systematisk for å oppnå økt kunnskap, og bruk av denne kunnskapen til å finne nye anvendelser. Det kan være vanskelig å skille FoU-aktivitet fra beslektet virksomhet. Hovedkriteriet er at FoU skal inneholde et nyhets-element og at det er knyttet en viss form for usikkerhet til resultatet. Se rettleidingen bakerst i skjemaet.

Ja

Nei → **Gå til 10**

- 2 Hvor mange sysselsatte personer i foretaket, i hel- eller deltidsstillinger, deltok i egen FoU-aktivitet i foretaket i 2010?** Vi er interessert i et årsgjennomsnitt. Fordel personene etter høyere utdanning og annet personale. Regn med alt FoU-personale direkte i forskning og utviklingsarbeid, inklusive administrativt personale, kontor- og hjelpepersonale, både i og utenfor eventuell FoU-avdeling. Innleid personale skal ikke regnes med. Et årsverk er det arbeid som en person utfører i løpet av et år. En heltidsansatt som har brukt halve tiden på FoU har utført 0.5 FoU-årsverk.

	Antall personer	Hvor mange av disse er kvinner	Utførte FoU-årsverk totalt
Med høyere grads utdanning (hovedfag, mastergrad eller tilsvarende)	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/> , <input type="text"/>
Annet FoU-personale	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/> , <input type="text"/>
Sum: FoU-personale i alt	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/> , <input type="text"/>
Av dette: Med doktorgrad	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/> , <input type="text"/>
Hvor mange FoU-personer med høyere utdanning har utenlandsk statsborgerskap	<input type="text"/>		

- 3 Hvor mange personer og årsverk anslår du foretaket vil bruke til egen FoU-aktivitet i 2011?**

Antall personer	Antall FoU-årsverk
<input type="text"/>	<input type="text"/> , <input type="text"/>

- 4 Oppgi kostnadene til egenutført FoU i foretaket i 2010.** Oppgi i hele 1 000 kroner

Interne driftskostnader:

Lønnskostnader (faktiske)	<input type="text"/>	000
Kostnader til innleid personale. <i>Kjøp av FoU-tjenester føres ikke her, men i spørsmål 11</i>	<input type="text"/>	000
Andre driftskostnader (unntatt avskrivninger). <i>Kjøp av FoU-tjenester føres ikke her, men i spørsmål 11</i>	<input type="text"/>	000

Kjøp av varige driftsmidler i alt (kjøpsverdi), ikke avskrivninger:

Kjøp/anskaffelse av bygninger, eiendommer og lignende til FoU	<input type="text"/>	000
Kjøp/anskaffelse av maskiner, utstyr, instrumenter og lignende til FoU	<input type="text"/>	000
Sum: Kostnader til egenutført FoU i alt i 2010	<input type="text"/>	000

5 Hvor mye anslår du at foretaket vil bruke til egenutført FoU i 2011? Oppgi i hele 1 000 kroner

 000

6 Oppgi hvor stor prosentandel av kostnader til egenutført FoU i 2010 som primært var rettet mot følgende teknologiområder:

- **Bioteknologi:** Anvendelse av naturvitenskap og teknologi på levende organismer og på deler, produkter og modeller av disse, slik at levende og ikke-levende materiale endres for å frembringe kunnskap, varer og tjenester.
- **Nye materialer:** Læren om materialenes indre struktur, framstilling og bearbeiding av materialer til ferdige produkter og studier av nedbrytende krefter som korrosjon, slitasje og utmatting.
- **Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT):** Utvikling og bruk av tele- og datasystemer. Digitale informasjons- og kommunikasjonssystemer. Maskinvare, programvare, nettvare. E-vitenskap og trådløse teknologier. Samfunnsmessige forhold knyttet til IKT.

Bioteknologi	<input type="text"/>	%
Nanoteknologi	<input type="text"/>	%
Nye materialer unntatt nanoteknologi	<input type="text"/>	%
Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT)	<input type="text"/>	%
Andre områder, oppgi:	<input type="text"/>	%
I alt	1,0,0	%

7 Dersom foretaket hadde FoU-virksomhet i 2010 som faller inn under noen av de tematiske områdene nedenfor, oppgi hvor stor prosentandel dette utgjorde av kostnader til egenutført FoU i 2010. Områdene dekker blant annet globale utfordringer innen energi, miljø og klima. Ved overlappning mellom områdene, føres kostnader på hvert av områdene, slik at summen kan overstige 100 %.

• **Energi:**

Fornybar energi: Vann, vind, bølger, sol, bioenergi.

Annen miljørelatert energi: Energisparing, effektivisering av kilder, energisystemer, miljøvennlig transport m.m.

Petroleumsvirksomhet: Offshore petroleumsvirksomhet inkludert leting, produksjon og transport av olje og gass, samt HMS og ytre miljø.

Annen energi: Kull, kjernekraft m.m.

• **Miljø:**

CO₂-håndtering: Fangst, transport og lagring av CO₂ fra gass- og kullkraftverk.

Annen klimaforskning- og teknologi: Klimasystemet, klimaendringer og konsekvenser av dette, inkludert klimapolitikk, teknologi for reduksjon av klimafarlig utslipp (ekskl. CO₂-håndtering).

Annen miljøforskning: Vann, avløp, avfall, biologisk mangfold, friluftsliv, kulturminner m.m.

- **Mat:** Havbruk og landbasert matproduksjon, foredling av marine og landbaserte råstoffer, salg og eksport. Matvaretrygghet. Produksjons-/prosess teknologi og logistikk. Konkurransedyktig råvareproduksjon. Helse og livskvalitet knyttet til mat.
- **Marin:** Marine økosystemer. Bruk, overvåking og forvaltning av havets og kystområdenes ressurser, miljø og muligheter.
- **Maritim:** Maritime operasjoner som transport og logistikk, inkl. maritime operasjoner tilknyttet olje- og gassvirksomhet.
- **Helse:** FoU som bidrar til kunnskap om helse og helsefremmende forhold, forebygging, årsaksmekanismer til sykdom, reduksjon og behandling av sykdommer og funksjonsbegrensninger. Klinisk og farmasøytisk forskning.
- **Reiseliv:** Forskning om reiseliv og reiselivsnæringen.

Energi:

Fornybar energi	<input type="text"/>	%
Annen miljørelatert energi	<input type="text"/>	%
Petroleumsvirksomhet	<input type="text"/>	%
Annen energi	<input type="text"/>	%

Miljø:

CO ₂ -håndtering	<input type="text"/>	%
Annen klimaforskning og -teknologi	<input type="text"/>	%
Annen miljøforskning	<input type="text"/>	%

Mat

<input type="text"/>	%
----------------------	---

Marin

<input type="text"/>	%
----------------------	---

Maritim

<input type="text"/>	%
----------------------	---

Helse

<input type="text"/>	%
----------------------	---

Reiseliv

<input type="text"/>	%
----------------------	---

8 Oppgi finansiering av kostnader til egenutført FoU i 2010, tilsvarende summen i spørsmål 4. ⌵
 Oppgi beløp i hele 1 000 kroner.

Egen finansiering: ⌵

Egne midler (inntjening, ny egenkapital) _____ 000

Hvor mye av dette var venture kapital? _____ 000

Lån fra finansinstitusjoner (også Innovasjon Norge) _____ 000

Ekstern privat finansiering:

Norske foretak i eget konsern _____ 000

Utenlandske foretak i eget konsern _____ 000

Andre norske foretak/institusjoner _____ 000

Andre utenlandske foretak/institusjoner _____ 000

Offentlig finansiering: ⌵

Norges forskningsråd – NFR _____ 000

SkatteFUNN (skattefradrag av egenutført FoU, inkludert utbetalt) _____ 000

Tilskudd fra Innovasjon Norge _____ 000

Departement, direktorat, fylke, kommune eller andre.

Oppgi: _____ 000

Finansiering fra EU-institusjoner (ikke nasjonale myndigheter) _____ 000

Finansiering øvrig utland _____ 000

Finansiering i alt _____ 000

9 Har foretaket solgt/levert FoU-tjenester til andre i løpet av 2010?

Oppgi beløp i hele 1 000 kroner.

	I Norge		I utlandet
☐ Ja, til enheter i eget konsern	_____ 000		_____ 000
☐ Ja, til andre foretak, institutter, offentlige myndigheter mv. (oppdrag/kommersielt salg)	_____ 000		_____ 000
☐ Nei			

10 Har foretaket kjøpt eller mottatt FoU-tjenester fra andre i 2010? Ja Nei → **Gå til 12****11 Oppgi kostnader til innkjøpte FoU-tjenester fra andre i 2010 (unntatt moms).** Oppgi beløp i hele 1 000 kroner. Ta ikke med kostnader til egenutført FoU ført i spørsmål 4.

Norske foretak i eget konsern	<input type="text"/>	000
Utenlandske foretak i eget konsern	<input type="text"/>	000
Andre norske foretak	<input type="text"/>	000
Andre utenlandske foretak	<input type="text"/>	000
Forskningsinstitutter, universiteter og høyskoler i Norge	<input type="text"/>	000
Forskningsinstitutter, universiteter og høyskoler i utlandet	<input type="text"/>	000
Bransjeinstitutt mv. i form av kontingenter, avgifter, lisenser, gaver og lignende	<input type="text"/>	000
Eksterne FoU-kostnader i alt	<input type="text"/>	000

Innovasjon

De neste spørsmålene dreier seg om innovasjon. Innovasjon er basert på resultater av enten ny teknologisk utvikling, nye kombinasjoner av eksisterende teknologi eller utnyttelse av annen kunnskap ervervet av foretaket. Dette omfatter FoU, men også annen aktivitet. Både foretak med og uten FoU skal svare på denne delen av undersøkelsen.

Produktinnovasjon

Produktinnovasjon er en vare eller tjeneste som enten er ny eller vesentlig forbedret med hensyn på dets egenskaper, tekniske spesifikasjoner, innebygd software eller andre immaterielle komponenter eller brukervennlighet. Innovasjonen skal være ny for foretaket; den må ikke nødvendigvis være ny for markedet. Det er ikke avgjørende om innovasjonen er utviklet av ditt foretak eller av andre foretak. Endringer av bare estetisk natur, som design, skal ikke inkluderes her, men under markedsinnovasjon. Rent salg av innovasjoner fullt og helt utviklet og produsert av andre foretak omfattes ikke.

12 Har foretaket i perioden 2008-2010 introdusert produkter (varer eller tjenester) på markedet som er nye eller vesentlig forbedrede?

- Ja, varer
- Ja, tjenester
- Nei → **Gå til 16**

13 Hvem utviklet disse produktene? Kryss av for de alternativene som passer

	Nye varer	Nye tjenester
I hovedsak eget foretak	☐	☐
Eget foretak i samarbeid med foretak i eget konsern	☐	☐
Eget foretak i samarbeid med andre foretak eller institusjoner (forskningsinstitutter, universiteter/høyskoler)	☐	☐
Eget foretak ved å kopiere eller modifisere varer eller tjenester opprinnelig utviklet av andre foretak eller institusjoner	☐	☐
I hovedsak andre foretak eller institusjoner	☐	☐

14 Var noen av disse produktinnovasjonene nye for foretakets marked eller bare nye for foretaket?

	Ja	Nei	Hvis ja: →	Nye for det norske markedet	Nye for det europeiske markedet	Nye for verdensmarkedet
Nye for foretakets marked	☐	☐	→	☐	☐	☐
Bare nye for foretaket	☐	☐				

15 Fordel etter beste skjønn foretakets omsetning¹ i 2010 på:

Nye eller vesentlig forbedrede produkter (varer eller tjenester) introdusert i perioden 2008-2010 som var nye for foretakets marked	<input type="text"/>	%
Nye eller vesentlig forbedrede produkter (varer eller tjenester) introdusert i perioden 2008-2010 som var nye bare for foretaket	<input type="text"/>	%
Produkter (varer eller tjenester) som var uforandrede eller lite endret i perioden 2008-2010. Varer og tjenester fullt og helt utviklet og produsert av andre skal inkluderes her	<input type="text"/>	%
Total omsetning i 2010	1,0,0	%

¹ For kredittinstitusjoner: Renteinntekter og tilsvarende inntekter; for forsikringsselskaper: Brutto premieinntekter

Prosessinnovasjon

Prosessinnovasjon omfatter nye eller vesentlig forbedrede produksjonsteknologi/-metoder og nye eller vesentlige forbedrede metoder for levering av varer og tjenester. Innovasjonen skal være ny for foretaket; foretaket må ikke nødvendigvis være den første til å introdusere denne prosessen. Det er ikke avgjørende om innovasjonen er utviklet av ditt foretak eller av andre foretak. Rene organisasjonsmessige endringer skal ikke inkluderes her.

16 Introduserte foretaket i perioden 2008-2010 noe av det følgende ....

- Ja, nye eller vesentlige forbedrede metoder for produksjon eller framstilling av varer eller tjenester
- Ja, nye eller vesentlige forbedrede metoder for lagring, levering eller distribusjon av varer eller tjenester
- Ja, nye eller vesentlige forbedrede støttefunksjoner, som systemer for vedlikehold, innkjøp, regnskap eller IT
- Nei → **Gå til 19**

17 Hvem utviklet disse prosessene? Kryss av for de alternativene som passer

- I hovedsak eget foretak
- Eget foretak i samarbeid med foretak i eget konsern
- Eget foretak i samarbeid med andre foretak eller institusjoner (forskningsinstitutter, universiteter/høyskoler)
- Eget foretak ved å kopiere eller modifisere prosesser opprinnelig utviklet av andre foretak eller institusjoner
- I hovedsak andre foretak eller institusjoner

18 Var noen av prosessinnovasjonene introdusert i perioden 2008-2010 nye for foretakets marked?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

19 Hadde foretaket i perioden 2008-2010 innovasjonsaktivitet som ikke har resultert i en produkt- eller prosess-innovasjon fordi:

	Ja	Nei
Aktiviteten ble avbrutt eller utsatt før ferdigstilling	☐	☐
Aktiviteten var pågående ved utgangen av 2010	☐	☐

20 Innovasjonsaktiviteter utført i 2008-2010. Kryss av hvilke innovasjonsaktiviteter foretaket utførte i perioden 2008-2010.

	Ja	Nei
Eget forsknings- og utviklingsarbeid (innen foretaket)	☐	☐
Kjøp av FoU-tjenester fra andre	☐	☐
Kjøp av maskiner, utstyr og programvare (utenom FoU) Rettet spesielt mot utvikling av nye produkter og/eller prosesser.	☐	☐
Kjøp av annen ekstern kunnskap (utenom FoU) Kjøp av rettigheter til bruk av patenter, ikke-patenterte oppfinnelser, lisenser, know-how, varemerker eller annen kunnskap eller tjenester for utvikling av nye produkter og/eller prosesser.	☐	☐
Kompetanseoppbygging (utenom FoU) Opplæring av personale i direkte tilknytning til utvikling og/eller introduksjon av nye eller forbedrede produkter eller prosesser, både bruk av eksterne tjenester og intern utdanning.	☐	☐
Markedsintroduksjon av innovasjoner Innbefatter intern og ekstern aktivitet i forbindelse med lansering av et nytt eller forbedret produkt. Dette kan omfatte forundersøkelser i markedet, markedstester og lanseringsreklame. Oppbygging av distribusjonsnett for markedsføring av innovasjoner skal derimot ikke inngå.	☐	☐
Design Aktiviteter knyttet til design, forbedring eller endring av form eller utseende av nye eller vesentlige forbedrede varer eller tjenester.	☐	☐
Annet Andre aktiviteter for å introdusere nye produkter eller prosesser slik som uttesting, rutinemessig programmering, oppstart, engineering mv.	☐	☐

21 Gi etter beste skjønn et anslag for kostnadene i 2010 til følgende innovasjonsaktiviteter foretaket utførte. Inkl. lønns- og egne driftskostnader, kjøp av tjenester og investeringskostnader (ikke avskrivninger).

Kostnadene i 2010
Hele 1000 kroner

Eget forsknings- og utviklingsarbeid (innen foretaket)	Oppgitt i spørsmål 4	
Kjøp av FoU-tjenester fra andre	Oppgitt i spørsmål 11	
Kjøp av maskiner, utstyr og programvare (utenom FoU) Rettet spesielt mot utvikling av nye produkter og/eller prosesser.	<input type="text"/>	000
Kjøp av annen ekstern kunnskap (utenom FoU) Kjøp av rettigheter til bruk av patenter, ikke-patenterte oppfinnelser, lisenser, know-how, varemerker eller annen kunnskap eller tjenester for utvikling av nye produkter og/eller prosesser.	<input type="text"/>	000
Andre kostnader knyttet til introduksjon av nye produkter eller prosesser. Kompetanseoppbygging, markedsintroduksjoner av innovasjoner, design og andre aktiviteter.	<input type="text"/>	000

22 Formål med innovasjon. Hvor viktig var de følgende formålene for foretaket for utvikling av nye produkter (varer eller tjenester) eller prosesser i perioden 2008-2010? ⌵

⌵		Svært viktig	Nokså viktig	Lite viktig	Ikke relevant
	Utvide spekter av varer eller tjenester	☐	☐	☐	☐
	Erstatte utdaterte produkter eller prosesser	☐	☐	☐	☐
	Gå inn i nye markeder eller øke markedsandel	☐	☐	☐	☐
	Forbedre kvalitet i varer eller tjenester	☐	☐	☐	☐
	Forbedre fleksibilitet for produksjon av varer eller tjenester	☐	☐	☐	☐
	Øke kapasitet for produksjon av varer eller tjenester	☐	☐	☐	☐
	Redusere arbeidskostnader per produsert enhet	☐	☐	☐	☐
	Redusere material- og energikostnader per produsert enhet	☐	☐	☐	☐
	Redusere miljømessige effekter	☐	☐	☐	☐
	Forbedre helse eller sikkerhet for ansatte	☐	☐	☐	☐

23 Forskjellige former for informasjon er nødvendig for utvikling og introduksjon av nye produkter og prosesser. Vi er interessert i å vite mer om hvor denne informasjonen kommer fra. Oppgi betydningen av følgende informasjonskilder til foretakets innovasjonsaktiviteter i perioden 2008-2010, enten for nye innovasjonsprosjekter eller fullføring av eksisterende innovasjonsprosjekter.

		Stor betydning	Middels betydning	Liten betydning	Ikke brukt
Interne kilder	Innen foretaket eller konsernet	☐	☐	☐	☐
Markedskilder	Leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller dataprogram	☐	☐	☐	☐
	Klienter, kunder	☐	☐	☐	☐
	Konkurrenter eller andre foretak i din bransje	☐	☐	☐	☐
	Konsulenter, konsulentforetak	☐	☐	☐	☐
	Kommersielle laboratorier /FoU-foretak	☐	☐	☐	☐
Institusjonelle kilder	Universiteter eller høyskoler	☐	☐	☐	☐
	Offentlige eller private forskningsinstitutter	☐	☐	☐	☐
Andre kilder	Faglige konferanser, møter, messer og utstillinger	☐	☐	☐	☐
	Faglige tidsskrifter eller publikasjoner	☐	☐	☐	☐
	Bransjeorganisasjoner	☐	☐	☐	☐

Samarbeid om innovasjon og FoU i 2008-2010.

Med samarbeid menes aktiv deltaking i felles FoU og andre innovasjonsaktiviteter med andre organisasjoner (enten andre foretak eller ikke-kommersielle institusjoner). Dette betyr ikke nødvendigvis at begge parter oppnår umiddelbar økonomisk gevinst fra samarbeidet. Rent kontraktarbeid uten aktivt samarbeid fra begge parter omfattes ikke.

24 Hadde foretaket innovasjonssamarbeid, inkl. FoU, med andre foretak eller institusjoner i perioden 2008-2010?

Ja

Nei → **Gå til 26**

⌵

⌵

25 Kryss av for type samarbeidspartner og hvor denne er geografisk lokalisert. Flere svaralternativer er mulig. Kryss også av for den viktigste samarbeidspartneren (siste kolonne).

	Lokalt/ regionalt i Norge	Norge for øvrig	Norden	Europa for øvrig ¹	USA	Kina eller India	Andre land	Viktigste partner Bare ett kryss
Andre foretak i samme konsern	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller dataprogram	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Klienter, kunder	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Konkurrenter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Konsulenter, konsulentforetak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommersielle laboratorier/FoU-foretak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Universiteter eller høyskoler	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Offentlige eller private forskningsinstitutter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

¹ Følgende EU- /kandidatland: Belgia, Bulgaria, Estland, Frankrike, Hellas, Irland, Italia, Kroatia, Kypros, Latvia, Liechtenstein, Litauen, Luxembourg, Makedonia, Malta, Nederland, Polen, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Spania, Storbritannia, Sveits, Tsjekia, Tyrkia, Tyskland, Ungarn og Østerrike.

26 Hemmende faktorer for innovasjon. Hvor avgjørende var følgende faktorer for ikke å drive innovasjonsaktivitet eller hindrende for pågående innovasjonsaktivitet i perioden 2008-2010? Oppgi graden av viktighet for de relevante faktorene.

		Svært viktig	Nokså viktig	Lite viktig	Faktor ikke opplevd
Kostnadsforhold	For høye innovasjonskostnader	☐	☐	☐	☐
	Mangel på finansiering innen foretaket eller konsernet	☐	☐	☐	☐
	Mangel på passende finansiering fra kilder utenfor foretaket	☐	☐	☐	☐
Kunnskapsforhold	Problemer med å holde på eller rekruttere kvalifisert personell	☐	☐	☐	☐
	Mangel på teknologisk informasjon	☐	☐	☐	☐
	Mangel på markedsinformasjon	☐	☐	☐	☐
	Vanskelig å finne samarbeidspartner for innovasjon	☐	☐	☐	☐
Markedsforhold	Markedet dominert av etablerte foretak	☐	☐	☐	☐
	Usikker etterspørsel etter nye varer og tjenester	☐	☐	☐	☐
Grunner til ikke å innovere	Ikke behov på grunn av tidligere innovasjoner i foretaket	☐	☐	☐	☐
	Ikke behov på grunn av manglende etterspørsel i markedet	☐	☐	☐	☐

27 Gjorde foretaket, eller konsernet som foretaket tilhører, i perioden 2008-2010 bruk av følgende metoder for å beskytte oppfinnelser eller innovasjoner utviklet av foretaket?

	Ja	Nei
Søke om patent	☐	☐
Mønsterbeskyttelse	☐	☐
Varemerke	☐	☐
Opphavsrett (copyright)	☐	☐
Hemmeligholdelse	☐	☐
Kompleks utforming/design	☐	☐
Tidsforsprang på konkurrentene	☐	☐

Organisasjonsinnovasjon

En organisasjonsinnovasjon er gjennomføring av nye organisatoriske metoder i foretaket (inkl. kunnskapssystemer), organisering av arbeidsrutiner/-prosesser eller bruk av nye eksterne relasjoner for foretaket. Endringene må være et resultat av strategiske beslutninger i foretaket. Sammenslåing med andre eller oppkjøp av andre foretak omfattes ikke.

28 Introduserte foretaket noen av følgende organisasjonsmessige endringer i perioden 2008-2010?

	Ja	Nei
Ny forretningspraksis for organisering av arbeid eller prosedyrer (f.eks. styring av forsyningskjeder, prosessomlegging/-optimalisering (BPR/lean production), kvalitetsstyring, opplæringssystemer)	☐	☐
Nye metoder for organisering av arbeidsansvar og beslutninger innen foretaket (første gangs bruk av nye systemer for delegering av ansvar og beslutninger til ansatte, team arbeid, desentralisering, integrering eller oppsplitting av avdelinger, opplæringssystemer mv.)	☐	☐
Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner til andre foretak eller offentlige institusjoner som bruk av allianser, partnerskap, utskilling av aktiviteter, utsetting (outsourcing), underkontrahering (sub-contracting) for første gang.	☐	☐

Hvis foretaket ikke introduserte organisatoriske endringer (nei på alle): → Gå til **30**

29 Hvor viktig var følgende formål for foretakets organisatoriske endringer gjennomført i perioden 2008-2010?

Hvis foretaket har gjennomført flere organisatoriske endringer, svar ut fra en totalvurdering.

	Høy viktighet	Middels viktighet	Lav viktighet	Ikke relevant
Redusere responstid på behov fra kunder eller leverandører	☐	☐	☐	☐
Forbedre evne til å utvikle nye produkter eller prosesser	☐	☐	☐	☐
Forbedre kvalitet i foretakets varer eller tjenester	☐	☐	☐	☐
Redusere kostnader per produsert enhet	☐	☐	☐	☐
Forbedre kommunikasjon eller informasjonsutveksling innen foretaket eller med andre foretak eller institusjoner	☐	☐	☐	☐

Markedsinnovasjon (marketing)

En markedsinnovasjon er gjennomføring av et nytt markedsføringskonsept eller ny -strategi som atskiller seg vesentlig fra foretakets nåværende metoder og som ikke har vært brukt av foretaket tidligere. Dette krever vesentlige endringer i produktets design eller innpakning, produkt plassering, promotering eller prissetting. Unntatt er rutine- eller sesongmessige endringer i markedsføringsmetoder.

30 Introduserte foretaket i løpet av 2008-2010 markedsinnovasjoner i form av ...

	Ja	Nei
...Vesentlige endringer i design (utseende, utforming) eller innpakning av en vare eller tjeneste (unntatt endringer som er knyttet til produktets funksjonalitet eller bruksegenskaper)	☐	☐
...Nye media eller nye måter for promotering av produktet (f.eks. annonsering i nytt media for første gang, nytt varemerke, introduksjon av kunde-/lojalitetskort)	☐	☐
...Nye måter for produkt plassering eller nye salgskanaler (f.eks. første gangs bruk av franchising eller distribusjonslisenser, direkte salg, eksklusivt kundesalg, nytt konsept for produktpresentasjon)	☐	☐
...Nye metoder for prising av varer eller tjenester (bruk av rabattsystemer for første gang, etterspørselsbestemt prissetting)	☐	☐

Hvis foretaket ikke introduserte markedsinnovasjoner (nei på alle): → Gå til **32**

31 Hvor viktig var de følgende formål for foretakets markedsinnovasjoner gjennomført i perioden 2008-2010? Hvis foretaket har gjennomført flere markedsinnovasjoner, svar ut fra en totalvurdering.

	Høy viktighet	Middels viktighet	Lav viktighet	Ikke relevant
Øke eller opprettholde markedsandel	☐	☐	☐	☐
Introdusere produkter til nye kundegrupper	☐	☐	☐	☐
Introdusere produkter til nye geografiske markeder	☐	☐	☐	☐

Kreativitet og kompetanse

32 Hadde foretaket ansatte personer med følgende kompetanse, eller kjøpte foretaket slik kompetanse eksternt¹ i perioden 2008 – 2010?

	Ansatt i foretaket	Innkjøpt eksternt	Kompetanse ikke brukt/ ikke relevant
Grafisk design/formgivning (layout)/markedsføring	☐	☐	☐
Design av varer og tjenester	☐	☐	☐
Multimedia (kombinere lyd, grafikk, tekst, bilder, animasjon, video etc.)	☐	☐	☐
Webdesign/ Webutvikling	☐	☐	☐
Programvareutvikling (IT)	☐	☐	☐
Markedsundersøkelser	☐	☐	☐
Ingeniører/anvendt forskning	☐	☐	☐
Matematikk/statistikk/databehandling	☐	☐	☐

¹ Inkluderer frilansere, konsulenter, personale innleid fra andre foretak, personale midlertidig hentet inn fra andre foretak i eget konsern, etc.

33 Brukte foretaket noen av følgende metoder for å stimulere til nye ideer eller kreativitet blant ansatte i perioden 2008-2010? Hvis metoden brukt, var metoden vellykket eller ikke vellykket?

	Vellykket	Ikke vellykket	Vet ikke	Metoden ikke brukt
Idédugnader (brainstorming)	☐	☐	☐	☐
Tverrfaglige eller bredt sammensatte arbeidsgrupper	☐	☐	☐	☐
Stillingsrotasjon av ansatte til forskjellige avdelinger i foretaket eller andre foretak i konsernet	☐	☐	☐	☐
Økonomiske insentiver for de ansatte til å utvikle nye ideer	☐	☐	☐	☐
Ikke-økonomiske insentiver for de ansatte til å utvikle nye ideer (mer fri eller fleksibel tidsbruk, offentlig anerkjennelse, mer interessante arbeidsoppgaver etc.)	☐	☐	☐	☐
Utdanning/opplæring for de ansatte særskilt rettet mot å utvikle kreativitet/ nye ideer	☐	☐	☐	☐

34 Foretakets marked. I hvilke geografiske markeder selger foretaket sine produkter eller tjenester? Sett kryss for hvert marked. Hvilket er det viktigste markedet? Sett ett kryss i siste kolonne.

	Hvilke markeder. Flere kryss mulig.	Viktigste marked. Bare ett kryss
Lokalt/regionalt i Norge	☐	☐
Norge for øvrig	☐	☐
Andre EU-/EFTA – land ¹	☐	☐
Andre land	☐	☐

¹ Belgia, Bulgaria, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Hellas, Irland, Island, Italia, Kroatia, Kypros, Latvia, Liechtenstein, Litauen, Luxembourg, Makedonia, Malta, Nederland, Polen, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Spania, Storbritannia, Sveits, Sverige, Tsjekkia, Tyrkia, Tyskland, Ungarn og Østerrike.

35 For foretak med flere typer virksomhet: Vennligst oppgi FoU- og innovasjonsaktivitet i 2010 på følgende bedrifter (virksomhetsområder) innen foretaket:

	Antall personer tilknyttet FoU (i hel- eller deltidstilling)	Egenutført FoU 1000 kr.	Deltok bedriften i utvikling av nye produkter eller prosesser i foretaket? Hvis ja, sett kryss
			☐
			☐
			☐
			☐
			☐
			☐
			☐
			☐
			☐
			☐
			☐
			☐
			☐
			☐
			☐
			☐
			☐
			☐
			☐
			☐
			☐
			☐
Andre			☐
Foretaket i alt			
	Skal samsvare med spørsmål 2	Skal samsvare med spørsmål 4	

⌵

⌵

36 Kommentarer/merknader:

Takk for hjelpen!

⌵

15

⌵

A screenshot of a web interface showing a comment section. At the top left and right of the comment area are small square icons containing a downward-pointing arrow. Below these is a header for the comment section: a black circle with the number '36' followed by the text 'Kommentarer/merknader:'. The main area of the comment section is a large, empty white rectangle. Below this rectangle is a grey bar containing the text 'Takk for hjelpen!' centered. At the bottom left and right of this grey bar are more small square icons with downward-pointing arrows. In the center of the bottom grey bar is a white box containing the number '15'.

Rettledning:

Hva menes med forskning og utviklingsarbeid (FoU)?

FoU er kreativ virksomhet som utføres systematisk for å oppnå økt kunnskap, og bruk av denne kunnskapen til å finne nye anvendelser. FoU omfatter:

- **Grunnforskning:** Eksperimentell eller teoretisk virksomhet som primært utføres for å oppnå ny kunnskap, uten spesiell bruk.
- **Anvendt forskning:** Aktivitet av original karakter for erverve ny viten, primært rettet mot bestemte praktiske anvendelser.
- **Utviklingsarbeid:** Systematisk arbeid som anvender eksisterende kunnskap for å framstille nye eller vesentlig endrede materialer og produkter, og å innføre nye eller forbedrede prosesser, metoder, systemer eller tjenester, også innen administrasjon.

FoU kan være

- **Produktrettet** dvs. å utvikle nye eller vesentlig forbedrede varer og tjenester med hensyn til kvalitet og bruksmåte (ikke kosmetiske endringer eller produkt differensiering).
- **Prosessrettet**, dvs. å skape nye eller vesentlig forbedrede produksjonsteknikker i form av vesentlig endrede innsatsfaktorer (materialer, utstyr, energi, arbeidskraft) og systemer for styring av produksjon og administrative rutiner.

Det kan være vanskelig å skille FoU-aktivitet fra beslektet virksomhet. **Hovedkriteriet er at FoU skal inneholde et nyhetselement og at det er knyttet en viss form for usikkerhet til resultatet.** Et normalt konstruksjons- eller planleggingsarbeid, som følger helt etablerte rutiner, regnes ikke som FoU, heller ikke innføring av kjent, etablert teknologi i bedriften. Konstruksjon av prototyper og testanlegg, industriell design, utstyrsinstallasjon og fullskala prøveproduksjon med påfølgende utvikling regnes om FoU. Ved serie-produksjon regnes ikke produksjon av den første serieenheten som FoU. Både program- og systemvare som er del av et FoU-prosjekt, og forskning og utvikling av program- og systemvare skal klassifiseres som FoU. Ordinær oppgradering av eller anvendelse av program og systemvare i nytt bruksområde eller til nytt formål skal ikke klassifiseres som FoU.

Ikke FoU

Følgende aktiviteter skal ikke regnes som FoU (såfremt de ikke inngår direkte i et definert FoU-prosjekt):

- Rutinemessig prøving og kvalitetskontroll.
- Teknisk service, problemløsning i produksjon og engineeringprosjekter med bruk av eksisterende teknikk.
- Forhåndsplanlegging og annet rutinemessig arbeid i forbindelse med oppstart av produksjon.

Kostnader til egenutført og innkjøpt FoU

FoU-virksomhet skal oppgis både når den er utført av eget personell, **egenutført FoU**, og utført av andre enheter, **innkjøpte FoU-tjenester**.

- **Egenutført FoU:** FoU-virksomhet utført av eget personell. FoU-aktiviteten tas med uavhengig av om arbeidet utføres i egen FoU-avdeling eller ikke. Arbeid utført i egen FoU-avdeling, men som ikke er av FoU-karakter, skal holdes utenfor.
- Lønnskostnader omfatter faktisk opptjent lønn, arbeidsgiveravgift, honorarer og andre kontantytelser som feriepenger og syketrygd. Dette skal oppgis i faktiske kostnader, ikke for eksempel sjablonberegninger som grunnlag for offentlige tilskudd, skattefradrag eller liknende. Ikke bruk godkjente timesatser i SkatteFUNN-ordningen. Lønnskostnader skal samsvare med FoU-personalets årsverk.
- Kostnader til innleid personale omfatter kostnader til personer som er direkte engasjert i foretakets FoU-prosjekt (-er), men som ikke er ansatt i foretaket.
- Andre driftskostnader omfatter direkte kostnader til materialer, utstyr, reise-, møte-, og kurskostnader for eget FoU-personale. Omfatter også andel av felles husleie, lys, brensel og kontortjeneste. Avskrivninger skal ikke tas med.
- Investeringer er anskaffelser fratrukket salg i året av varige driftsmidler (unntatt avskrivninger) som nyttes i FoU-virksomhet, både aktiverte og direkte utgiftsførte. Varige driftsmidler er anlegg, bygninger, transportmidler, maskiner, inventar, instrumenter og utstyr med brukstid over ett år. Omfatter også andel av varige driftsmidler. Avskrivninger skal ikke tas med.
- **Innkjøpte FoU-tjenester:** Omfatter oppdrag utført av andre enheter. Forskningsinstitutt er bransje- og oppdragsinstitutt samt alle institutter innen universitets- og høyskolesektoren. Andre foretak omfatter foretak, konsulentfirmaer o.l. som primært produserer varer og tjenester for salg. Støtte til FoU utført av andre selv om foretaket selv ikke har direkte nytte av det, skal også føres her. Fradragsberettiget moms skal ikke tas med.

Figurregister

1.1. Produkt- og prosessinnovasjoner (PP-innovasjoner), 2004-2006, 2006-2008 og 2008-2010	7
1.2. Produkt- og prosessinnovasjoner etter størrelsesgruppe, 2006-2008 og 2008-2010	8
1.3. Typer av innovasjonssamarbeid, 2006-2008 og 2008-2010	10
1.4. Innovasjonskostnader i 2010 etter type. Prosent av totale kostnader	11
1.5. Foretakenes tilgang på personell med spesialkompetanse, 2008-2010	12
1.6. Stimulans til nye ideer eller kreativitet blant ansatte, 2008-2010	13
1.7. Omsetning av nye og endrede produkter i 2010	14
1.8. Metoder for innovasjonsbeskyttelse, 2008-2010	17
2.1. Typer av innovasjon i reiselivsnæringene, 2008-2010	19
2.2. Hemmende faktorer for innovasjon i reiselivsnæringene, 2008-2010	20
2.3. Innovasjonskostnader i 2010 etter type, Danmark, Sverige og Norge	22
3.1. Andel foretak med noen form for innovasjonsaktivitet, EU-27	25
3.2. Andel foretak med PP-innovasjonsaktivitet, EU-27	26
3.3. Innovative produkter som andel av total omsetning, EU-27	28
3.4. Innovative produkter som andel av produktinnovatørenes omsetning, etter hovednæring, utvalgte land	29
3.5. Andel produkt og/eller prosessinnovatører i populasjonen, etter undersøkelse	31

Tabellregister

1.1.	PP-innovasjonsaktivitet etter salgsmarked og foretaksstørrelse, 2008-2010	15
2.1.	Typer av innovasjon i reiselivsnæringene, 2008-2010.....	19
4.1.	Oversikt over populasjon, bruttoutvalg og nettoutvalg	36
4.2.	Usikkerhetsmål for andel foretak med PP-innovasjon foretak	39
Vedlegg		
A1a.	Produkt- og prosessinnovasjoner etter detaljert næring, 2008-2010	45
A1b.	Produkt- og prosessinnovasjoner etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010.	46
A2a.	Hvem utviklet produktinnovasjonene?, etter detaljert næring, 2008-2010	47
A2b.	Hvem utviklet produktinnovasjonene?, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010	48
A3a.	Produktinnovasjoner nye for foretakets marked, etter detaljert næring, 2008-2010 ..	49
A3b.	Produktinnovasjoner nye for foretakets marked, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010	50
A4a.	Hvem utviklet prosessinnovasjonene / prosessinnovasjoner nye for foretakets marked, etter detaljert næring, 2008-2010	51
A4b.	Hvem utviklet prosessinnovasjonene / prosessinnovasjoner nye for foretakets marked, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010.....	52
A5a	Foretak med avbrutt eller ikke fullført innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2008-2010	53
A5b	Foretak med avbrutt eller ikke fullført innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010	54
A6a	Typer av innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2008-2010	55
A6b	Typer av innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010..	56
A7a	Produkt- og prosessinnovatører med og uten FoU, etter detaljert næring, 2008-2010	57
A7b.	Produkt- og prosessinnovatører med og uten FoU, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010	58
A8a.	Innovasjonskostnader påløpt i 2010, etter detaljert næring	59
A8b.	Innovasjonskostnader påløpt i 2010, etter hovednæring og størrelsesgruppe	60
A9a.	Omsetning fra nye og endrede produkter i 2010, etter detaljert næring	61
A9b.	Omsetning fra nye og endrede produkter i 2010, etter detaljert næring	62
A10a.	Formål med innovasjon (svært viktig), etter detaljert næring, 2008-2010.....	63
A10b.	Formål med innovasjon (svært viktig), etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010	64
A11a.	Informasjonskilder med stor betydning for innovasjonsaktiviteter, etter detaljert næring, 2008-2010	65
A11b.	Informasjonskilder med stor betydning for innovasjonsaktiviteter, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010.....	66
A12a.	Foretakets viktigste (eller eneste) marked, etter detaljert næring, 2008-2010.....	67
A12b.	Foretakets viktigste (eller eneste) marked, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010	68
A13a.	Faktorer som hindrer eller begrenser pågående innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2008-2010	69
A13b.	Faktorer som hindrer eller begrenser pågående innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010.....	70
A14a.	Faktorer som er avgjørende for ikke å drive innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2008-2010	71
A14b.	Faktorer som er avgjørende for ikke å drive innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010.....	72
A15a.	Samarbeidspartnere om innovasjon og FoU, etter detaljert næring, 2008-2010	73
A15b.	Samarbeidspartnere om innovasjon og FoU, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010	74
A16a.	Viktigste samarbeidspartner om innovasjon og FoU, etter detaljert næring, 2008-2010	75
A16b.	Viktigste samarbeidspartner om innovasjon og FoU, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010	76
A17a.	Samarbeidspartnernes lokalisering, etter detaljert næring, 2008-2010	77
A17b.	Samarbeidspartnernes lokalisering, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010.	78
A18a.	Patenter og andre beskyttelsesmetoder for innovasjoner, etter detaljert næring, 2008-2010	79
A18b.	Patenter og andre beskyttelsesmetoder for innovasjoner, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010	80
A19a.	Organisasjonsinnovasjoner, etter detaljert næring, 2008-2010. Alle foretak	81
A19b.	Organisasjonsinnovasjoner, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010. Alle foretak	82
A20a.	Organisasjonsinnovasjoner, etter detaljert næring, 2008-2010. Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	83

A20b. Organisasjonsinnovasjoner, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010. Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	84
A21a. Organisasjonsinnovasjoner, etter detaljert næring, 2008-2010. Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet	85
A21b. Organisasjonsinnovasjoner, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010. Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet	86
A22a. Formål med organisasjonsinnovasjonene, etter detaljert næring, 2008-2010. Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	87
A22b. Formål med organisasjonsinnovasjonene, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010. Foretak med PP-innovasjonsaktivitet.....	88
A23a. Formål med organisasjonsinnovasjonene, etter detaljert næring, 2008-2010. Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet	89
A23b. Formål med organisasjonsinnovasjonene, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010. Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet.....	90
A24a. Markedsinnovasjoner, etter detaljert næring, 2008-2010. Alle foretak.....	91
A24b. Markedsinnovasjoner, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010. Alle foretak.	92
A25a. Markedsinnovasjoner, etter detaljert næring, 2008-2010. Foretak med PP-innovasjonsaktivitet.	93
A25b. Markedsinnovasjoner, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010. Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	94
A26a. Markedsinnovasjoner, etter detaljert næring, 2008-2010. Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet.	95
A26b. Markedsinnovasjoner, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010. Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet	96
A27a. Formål med markedsinnovasjoner (høy viktighet), etter detaljert næring, 2008-2010	97
A27b. Formål med markedsinnovasjoner (høy viktighet), etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010	98
A28a. Foretakenes tilgang på personell med innovasjonskompetanse, etter detaljert næring, 2008-2010. Alle foretak	99
A28b. Foretakenes tilgang på personell med innovasjonskompetanse, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010. Alle foretak.....	100
A29a. Foretakenes tilgang på personell med innovasjonskompetanse, etter detaljert næring, 2008-2010. Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	101
A29b. Foretakenes tilgang på personell med innovasjonskompetanse, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010. Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	102
A30a. Foretakenes tilgang på personell med innovasjonskompetanse, etter detaljert næring, 2008-2010. Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet	103
A30b. Foretakenes tilgang på personell med innovasjonskompetanse, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010. Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet	104
A31a. Vellykket stimulans til nye ideer eller kreativitet blant ansatte, etter detaljert næring, 2008-2010	105
A31b. Vellykket stimulans til nye ideer eller kreativitet blant ansatte, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010.....	106
A32a. Ikke vellykket (eller ukjent utfall av) stimulans til nye ideer eller kreativitet blant ansatte, etter detaljert næring, 2008-2010.....	107
A32b. Ikke vellykket (eller ukjent utfall av) stimulans til nye ideer eller kreativitet blant ansatte, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2008-2010.....	108

B Returadresse:
Statistisk sentralbyrå
NO-2225 Kongsvinger

Avsender:
Statistisk sentralbyrå

Postadresse:
Postboks 8131 Dep
NO-0033 Oslo

Besøksadresse:
Kongens gate 6, Oslo
Oterveien 23, Kongsvinger

E-post: ssb@ssb.no
Internett: www.ssb.no
Telefon: 62 88 50 00

ISBN 978-82-537-8573-8 (trykt)
ISBN 978-82-537-8574-5 (elektronisk)
ISSN 0806-2056

Pris kr 210,00 inkl. mva

ISBN 978-82-537-8573-8

9 788253 785738

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway